

Ченнй Робертсон

Дар ихотай сояҳо

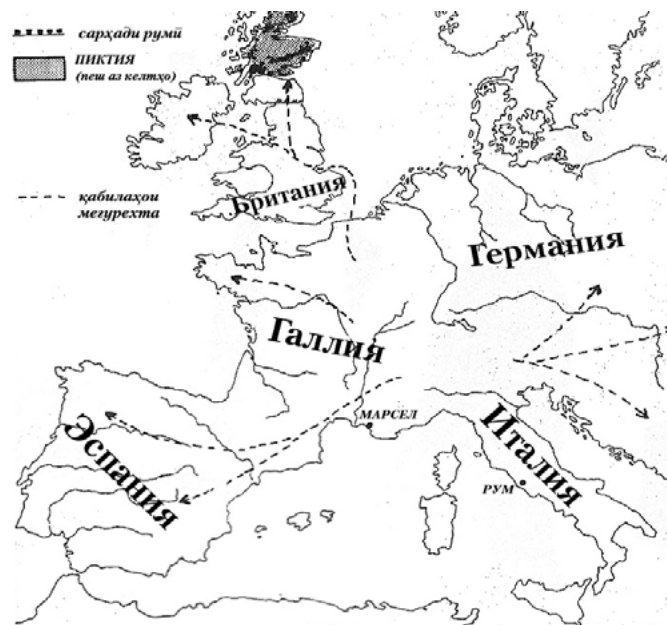
То ки пешакӣ донӣ...

Дар китоби худ “Дар иҳотаи сояҳо” нависанда моро ба рӯйдодҳое ворид менамояд, ки 2000 сол пеш рӯй додаанд, вақте ки давлати Рум кӯшиши мекард мавқеи асосиро дар Аврупо шиғол намояд.

Дар солҳои 54–68-уми милодӣ дар Рум император Нерон, ки номаиш дар таърих мондааст, ҳукмрон буд. Аз сабаби майли беандозаи ӯ ба ҳукмронӣ ва шӯҳрат, одамони оддӣ – масехиён, мисли Клемент ва Приска маҷбур буданд аз Рум гурезанд. Онҳо ватани нави худро дар яке аз шаҳрҳои бандарӣ – Марсели имрӯза, ки онро юнониҳо соли 600-уми пеш аз милод барпо карда буданд, ёфтанд.

Аз замони қадим (солҳои 2500 – 1800 пеш аз Милод) дар қисмҳои кулли Аврупо қabilaҳои ҳиндуолмонӣ, ки аз шарқ меоманд, маскан мегирифтанд. Дар давоми ҳазорҳо сол пеш аз Масех, аз онҳо халқе ташаккул ёфт, ки мо онҳоро чун келтҳо медонем. Пеш онҳо аз Дунай ба ҷануб, дар Богемия ва Лаузитс зиндагӣ мекарданд, аммо дар зери фишори германҳо, ки ба ҷануби ғарб равона буданд, оҳиста-оҳиста ба ноҳияҳои канори Аврупо: ба Алп, Италияи шимолӣ, Фаронса, Испанияи шимолӣ-ғарбӣ, Португалия ва ба ҷазираҳои Британия ронда шуданд. Келтҳои ваҳшӣ, ки аз марғ нафрат доштанд, румиёро ба воҳима меандоختанд. Аммо дар соли 200-уми пеш аз

милод румиён онҳоро тобеъ карданд. Танҳо қabilaҳои алоҳида дар шимоли Британия ва Ирландия ҳоло ҳам истиқлолияти худро нигоҳ медоштанд. Дар соли 43-юми милодӣ румиён ҷануби Англияро забт карданд, дар соли 82-уми милодӣ флоти Агрикола аз соҳилҳои Шотландия давр зада гузашт. Пеш аз келтҳо дар ин қисми мамлакат пиктҳо сокин буданд. Онҳо пас аз худ забони ношинос ва сангҳои хуб коркардари боқӣ гузоштанд. Хуки ваҳшии дар санг кандагӣ, қалъа, қабрҳои қадим ва 30 санг, ки

дар наздикии Дунадд нимдоира истодаанд, ҳоло ҳам метавонанд шуморо ба ваҷд оваранд. Дар ин ҷо ҳикояи Деркк ном писараке сар мешавад, ки ба яке аз қабилаҳои келтҳо мансуб буд. Азбаски дар шимоли Фаронса қабилаҳои келтии галлҳо буданд, Деркк тавонист бо зани тир, ки дар канори шимолӣ-ғарбии Фаронса (ҳозира Бретан) зиндагӣ мекард, гуфтугӯ кунад.

Агарчи таърихи келтҳо на танҳо аз ҷодугарӣ ва нодонӣ иборат буд, ба ҳар ҳол ин чизҳо дар дини онҳо нақши муҳим мебозиданд. Бо ёри ҷодугарӣ одамон мехостанд худоҳоро, ё қувваҳои торикиро, мутеи худ гардонанд. Ин боиси гумроҳӣ ва торикӣ мегардид. Деркк ҳам ба ҷодугарӣ пайваста буд, ва аз ин сабаб доираи сангҳо барои ӯ нур аз сояҳо буд.

Боби 1

Харидани гулом

– Не, он ҳоло ҷавон аст, аммо Филипп, он ҳақиқатан ваҳшӣ аст! – хабар дод Тимон.

– Ва то ҳол ҳеч касро назди худ намемонад, – тасдиқ кард Антоний.

– Ҳатто бо хӯрок? – пурсид Филипп.

– Он ҳеч чизро қабул намекунад, аз ҳеч кас, ҳатто камтарин чизро, – илова кард Григорий.

– Ман хеле мехоҳам онро бинам! – гуфт Филипп.

Чор писарак бароҳат якҷоя мерафтанд. Дарсҳои онҳо якҷанд соат пеш тамом шуда буданд, – ва онҳо – чунон ки волидонашон мегуфтанд – вақташонро пас аз нисфирӯзӣ беҳуда гузаронданд. Аммо акнун Филипп бояд бо дӯстонаш хайрухуш мекард, чунки ӯ дар дигар канори шаҳраки серодами бандарӣ зиндагӣ мекард.

– Бегоҳӣ биё, – ба ёдаш овард Антоний. Ӯ дар гурӯҳи онҳо калонтарин буд. Падари ӯ ҳамон вақт саги чӯпонии ҷавонро харида буд, ва ним соати охири ӯ ва ду дӯсташ ба Филипп фақат дар бораи он нақл мекарданд.

Филипп нафас рост кард.

– Ман бо ҷону дил меомадам, Антоний, аммо...

– Сабаб дар чист?

– Мо метавонем дар бандар вохӯрем, – пешниҳод кард Тимон. (Бандар дар ними роҳ байни хонаи Филипп ва он қисми шаҳр, ки онҳо зиндагӣ мекарданд, ҷойгир буд). Пешниҳод бо хурсандӣ қабул карда шуд. Бандар – ҷои вохӯрии дӯстдоштаи бачагон дар ҳар соати рӯз буд, аммо махсусан дар бегоҳ. Ин вақте буд, ки қайқҳои моҳигирон ба баҳр равона мешуданд ва дар байни тӯдаҳои роҳгузарон ҳар гуна шахсони аҷиб ва ҳатто хатарнок мегаштанд. Онҳо худро бо он фикр ором мекарданд, ки то он вақте ки якҷоя ҳастанд, бо онҳо ҳеч чиз рӯй дода наметавонад, агарчи Филипп медонист, ки ӯ иҷозат надорад пас аз фаро расидани ториқӣ ба он ҷо равад.

– Ман меоям, – ба ҳар ҳол ваъда дод ӯ. – То боздид бегоҳӣ дар бандар.

Хӯроки шомро ӯ саросемавор мехӯрд. Дар асл, хӯрок тамоман кам буд, ва барои ин вақти бисёр ҳам даркор намешуд. Аммо ногаҳон ба хонаи онҳо дӯсти деринаи оилашон даромад – ин дар хонаи онҳо тез-тез рӯй меод. Меҳмон бисёр гап мезад, аммо ниҳоят Филипп аз мадди назар дур монда, хост берун равад.

– Оё ту ин бегоҳро бо мо гузаронидан намехоҳӣ?

– Оҳ, модар! – Филипп дар назди дари ошхона истод. Ҳатто чашмонашро набардошта, ӯ медонист, ки чехраи модараш хавотиршавиро ифода менамуд.

– Падарат меҳодад, ки ту ақаллан гоҳ-гоҳ дар хона бошӣ. Оё ту инро медонӣ?

ӯ наметавонист ба чашмони модар нигоҳ кунад.

– Ҳа, медонам, лекин бачаҳо кореро ба нақша гирифтаанд. Ман бояд бо онҳо бошам.

– Ба сӯи баромад давида ӯ шунид, чӣ хел модар оҳ кашид.

*

– Азизам, ман барои писарчаамон хавотир ҳастам, – ба Клемент муроҷиат кард Приска вақте ки меҳмонашон рафт. Саломатии Клемент – ҳамсари Приска сушт буд. Онҳо дар интизори якчанд кас, ки дар охири ин рӯзи баҳорӣ дар хонаи онҳо ҷамъ шудани буданд, менишастанд. Офтоби мефуромада бар онҳо нурпошӣ мекард.

– Оё ӯ имрӯз дар байни мо намешавад? – пурсид Клемент. Приска сарашро ҷунбонд, ва онҳо якҷоя оҳ кашиданд.

– Ба фикри ман бачаи 15-сола дар ин ҷо бе бародарону хоҳарон хеле зиқ мешавад, – илова кард Клемент, ва Приска медонист, ки ӯ дар бораи дигар фарзандонаш, ки 20 сол пеш вафот карда буданд, фикр кард.

Он вақт онҳо дар Рум зиндагӣ мекарданд; он вақте буд, ки императори бераҳм фармон дод ҳазорҳо одамони бегуноҳро нобуд кунанд.

Клементро ба зиндон партофтанд ва ба ҷазои қатл ҳукм карданд, Приска бошад ду фарзанди хурдакаки худро ба таҳхонаи дигар одамон пинҳон кард. Ӯ хангоми марги онҳо дар наздашон буд ва онҳоро бо ёрии хизматгори вафодори худ Лютсий дафн кард. Пас аз се сол Клементро аз ҳабсхона озод карданд, аммо аз сабаби шароитҳои бад ва азобу уқубатҳо ӯ маъюб шуда буд. Аз ин сабаб онҳо бо Лютсий ба Массилия – бандари савдогарӣ дар соҳили дигари баҳри Миёназамин – гурехтанд. Дар он ҷо Филипп таваллуд шуд. Ватани нав ба назари Приска беҳад маҳдуд менамуд: дар шимол вилоятҳои ханӯз ношинос буданд. Дар худи шаҳр бошад нисбатан эътимодноқ ва бехатар буд, ва он Румро ба ёд меовард.

Вақте ки Приска фонусро гиронд, фикрҳои ӯ боз ба ҳозира, ба саркашии Филипп баргаштанд.

– Ман боварӣ дорам, ки ҳақ ба ҷониби туст, Клемент, – гуфт ӯ. – Ба Филипп дар хона рафиқи ҷавон даркор аст.

– Ба ту низ, Лютсий, – Клемент ба пирамарде ки ба болои нимқат дар назди ӯ менишаст, муроҷиат кард. – Ба фикрам, вақти он фаро расидааст, ки хоҷагиамоноро васеътар кунем. Ба мо шахси ҷавоне даркор аст, ки ба ту ёрӣ расонад ва барои Филипп рафиқ шавад.

– Пас, – охистасаркард пирамард, калимаҳоро хуб фикр карда, – ғуломи ҷавон харед. Иҷозат

дихед ман бо худ Филиппро гирам, то ки ӯ дар интиҳоб иштирок кунад. Лекин, шояд хонум худаш меҳаҳад равад... – илова кард ӯ.

Приска сарашро чунбонд.

– Мо пурра ба ту бовар мекунем, – гуфт ӯ.

*

Ин вақт Филипп, тамоми шубҳаҳои худро фаромӯш карда, ба бандар шитоб мекард. Дар ними роҳ ӯ бо писараки ҳамсоли худ, ки ба сӯи хонаи онҳо равона буд, бархӯрд.

– Маро бубахш, – узр хост писарак, аммо баъд тамоман бо дигар оҳанг, қариб зорикунон, фарёд кард: – Филипп!

– Маркус! – Дар овози Филипп оҳанги хашмгинӣ садо дод.

Маркус писари муаллим буд, ва якчанд моҳ пеш онҳо дӯстони наздик буданд. Аммо акнун, ҷуноне ки Филипп меҳисобид, роҳҳои онҳо ҷудо шуда буданд.

– Ман... ман умед доштам ту ро дар хона ёбам, – ба гуфтан ҷуръат кард Маркус.

– Гоҳ-гоҳ ба ман гуногунӣ лозим аст, – гуфт Филипп. – То боздид, Маркус.

Ва ӯ роҳашро давом дод.

– Ба хонаи мо ягон бор омадан намехоҳӣ? – аз пайи ӯ дод зад Маркус, аммо Филипп ӯро аллақай намешунид. Маркус охиста роҳашро давом дод, ӯ худро андак ноқулай ҳис мекард.

Дар хона нороҳат буд ва ӯ дар хонаи онҳо худро озод ҳис карда, Клемент ва Прискаро ҳурмат мекард. Аз ин сабаб ӯ намефаҳмид, ки чаро Филипп дар хона зиқ шуда, ҳамроҳи рафиқони худ Тимон, Григорий ва Антоний ба олами дигари пуршӯру ғавғо рӯ овардааст.

Филипп намедонист, ки Лютсий Ҳангоми фаро расидани вақти туманҳои зимистона модарашро бисёр вақт дар ошхона меёфт, ки ӯ он ҷо ватанашро ёд карда, мегирифт.

– Ватани мо дар осмон аст, – одатан дилбардорӣ мекард дар чунин вақтҳо пирамард. Ва он гоҳ ҳар дуяшон табассум мекарданд ва боз бо кор машғул мешуданд.

Филипп аллакай ба бандар расид ва аз паси қаиқҳои ба роҳ даромада тамошо мекард. Аз наздикии ӯ касе танобро партофт. Онро марди малламӯи хароб, ки дар рӯяш доғҳои нафратангези захмҳо дошт, сӯи яке аз қаиқҳо партофт. Филипп ин моҳигири қадбаландро аз шимоли ғарб мешинохт. Ӯро ҳама мешинохтанд. Чанде пеш шояд ӯ назди ин шахс, ки номаш Рудолф буд, давида мерафт, зеро ӯ як вақте Клементро бардошта мебурд ва бо донишу эҳтиёткорӣ ба ӯ нигоҳубин мекард. Вақтҳои охир Рудолф ба хонаи онҳо кам меомад. Меғуфтанд, ки ӯ тамоми вақти холиашро дар кулбаҳои камбағалон, ки қад-қади девори бандар воқеъ буданд, меғузаронд. Филипп ҳамеша беш аз ҳама аз Рудолф ба вачд меомад. Сари дил ва

дастони ӯ аз холқубӣ¹ рангпаридида ва доғҳои захмҳо пур буданд. Як вақтҳо ӯ баҳрнавард буд, ва доғҳои захмҳои ӯ дар бораи чангҳои гузаштаи ӯ меғуфтанд. Танҳо дар тахтапушт ягон доғи захм набуд.

Рудолф Филиппро дид ва бо овози баланд самимона ба ӯ чизе гуфт. Аммо Филипп намедонист дар ҷавоби ӯ чӣ гӯяд, зеро бо гӯшаи чашм дид, ки дӯстонаш наздик мешуданд. Ӯ намедонист киро афзал донад. Пеш Ҳангоме ӯ даҳсола буд ӯ мушкилиҳо ва дархостҳои майдаи худро, ки ӯро ғам медоданд, бо осонӣ ба Рудолф нақл мекард. Моҳигири қадбаланд ҳоло ягон бор ӯро ноумед накарда буд. Филипп хеле мехост бо Рудолф сӯҳбат кунад, ақаллан дар бораи дӯстии худ. Оё болиғ будан маънои онро надошт, ки дӯстони нав пайдо карда, баъзе аз дӯстони деринаро тарк кунад? Оё ин маънои онро надошт, ки ту аз падару модари худ, ақаллан аз тарбияе ки онҳо ба ту додаанд, калонтар мешавӣ? Аммо акнун ӯ ба ин коре надошт. Ӯ саросемавор ба Рудолф даст чунбонд ва ба пешвози дӯстон равона шуд.

– Хайр, Филипп, – дар ҷавоби ӯ дод зад Рудолф ва ба қаиқ част.

Аммо Филипп аллакай бо дӯстон дар кӯчаҳои ки ба бандар мебурданд, медавид. Онҳо бо кадом як пирамарде бархӯрданд ва сабади ӯро бо партовҳои бадбӯи моҳӣ чаппа карданд.

¹ нақше ки дар бадан бо сӯзан кашида мешавад (ба русӣ: татуировка)

Ба ҳақоратҳои ӯ хандида, онҳо саросемавор гурехтанд.

Акнун бачаҳо бо кӯчаҳои оромтар равона шуданд, то даме ки назди хонаҳои боҳашамати сарватмандон расиданд. Дар ин ҷо Антоний ва дигар ду писарак худро чун дар хона ҳис мекарданд. Онҳо ба оғили нимторики паси хонаи Антоний даромаданд ва қафасеро, ки дар он саги ҷавон ғур-ғур мекард, иҳота карданд. Филипп худро ба ақидаи дӯстонаш мувофиқ намуд ва кӯшиш мекард, ки мисли онҳо доно тобад.

Баъд онҳо, гурусна ва хунук хӯрда, ба ошхонаи калоне ки он ҷо хизматгорони бисёр ҷон мекоҳонданд, давида даромаданд.

– Боз яке аз базмҳои беохири падарам, – хабар дод Антоний пас аз он ки аз ошпаз хоҳиш кард, то ба онҳо хӯрдани дихад.

Бо шиками пур аз хӯрокҳои бомаза, аммо на бе ташвиш, Филипп ба хона равона шуд. Хеле дер буд. Дар хонаи онҳо торик буд, танҳо як чароғаки майдак даргиронда буд. Филипп ба нӯги по истода аллакай тайёр шуд, ки аз назди он гузарад, ки падараш ӯро ҷеғ зад:

– Филипп, ин туй?

– Ҳа, падар.

– Биё, камтар бо ман шин.

Филипп ба гапи падар итоат кард ва хараки майдаро ба назди нимкате ки дар он Клемент дароз мекашид, наздик кард.

– Модарат аллакай хоб рафтааст, – бо мулоимат сар кард Клемент. – Аммо ӯ имрӯз дар ташвиш буд.

Филипп бо банди попушиаш бозӣ мекард ва хомӯш буд. Ӯ медонист, ки падар ӯро ҷазо намедихад, аммо ин ҳамаашро боз бадтар мекард.

– Афсӯс, падар, – пичирос зад ӯ.

Клемент ба сари хамшудаи писараш нигоҳ мекард. Албатта, ӯ метавонист бо он се дӯст вохӯрданро ба ӯ манъ кунад, аммо ин мувофиқи одати ӯ набуд.

– Лютсий, ман ва модарат ба хулосае омадем, ки дар хона як хизматгори нав даркор аст, ғуломи ҷавоне ки метавонист аз ӯҳдаи кори вазнин барояд ва ба ту ҷӯра шавад. Агар ту зид набоди, Филипп, ғуломи нав ба гапи ту итоат мекунад. Ман мехоҳам, ки ту ва Лютсий ҷавони мувофиқро интихоб кунед. Оё ту розӣ ҳастӣ?

– Албатта, падар! – фикрҳои Филипп сӯи се нафар дӯстонаш равона шуданд.

Ҳанӯз ба ҳеч кадоми онҳо ҷунин интихоб дода шуда набуд. Агар онҳо инро фаҳманд, ба ӯ ҳасад мебаранд! Албатта, онҳо хоҳиш пайдо мекунанд бо ӯ раванд.

– Хуб! Пас ғӯш кун, ҷӣ тавр шумо бояд харид кунед.

Клемент фаҳмонд, ки ӯ ба Филипп ҷӣ қадар пул дода метавонад, ва вай бояд ба кадом сифатҳо аҳамият диҳад.

– Пеш аз ҳама нармдил бош, Филипп, –

суханаширо тамом кард Клемент. Филипп бо розигӣ сарашро чунбонд, дар ҳоле ки фикрхояш бо он банд буданд, ки ӯ ба дӯстонаш чӣ мегӯяд.

– Падар, имрӯз бегоҳӣ, пеш аз он ки бо дӯстон вохӯрам, дар бандар Рудолфро дидам, – хабар дод Филипп, вақте ки онҳо сӯхбаташонро тамом карданд.

– Рудолфро? Корҳои ӯ чӣ хел?

– Ба фикрам, хуб. – Ӯ овозашро паст кард ва сӯхбатро ба мавзӯи дигар гардонд. – Ва, медонед, падар, ман саги ачиберо дидам. Падари Антоний ӯро ба қарибӣ харидааст. Аз

Британия. Ман умед надорам, ки ягон кас ӯро дастомӯз карда тавонад.

– Чӣ, он ин қадар ваҳшӣ аст?

– Антоний мегӯяд, ки мисли гург тамоман ваҳшӣ аст.

Сӯхбати онҳо то он даме давом ёфт, ки Филипп хамёза кашиданро сар кард, ва падар саросемавор ӯро ба хоб рафтан фиристод.

Рӯзи дигар аз дарси дилгиркунандаи грамматикаи забони юнонӣ ва машқҳои тарзи талаффуз ба хона баргашта, Филипп халтачаи пулро гирифт, ва ҳамроҳи Лютсий ба бозор, ки дар наздикии бандар воқеъ буд, саросема нашуда равона шуд. Чӣ хеле ки ӯ гумон мекард, Антоний, Тимон ва Григорий ҳам хостанд бо ӯ раванд. Азбаски Филипп мехост ба онҳо таассурот бахшад, – бар хилофи маслиҳати Лютсий – қарор дод ҷавони британи мӯйхояш сурхрангро, ки нигоҳи ваҳшиёна ва бадҳайбат дошт, харад: номи ҷавон Кол Деркк Макквил буд.

Боби 2

Деркк

– Шумо ба мо чиро овардед? – Чашмони майдаяки маккори савдогари арақкардаи шикамқалон ғамгинона ба бахрнаварди хароб нигаристанд. – Онҳо нимзиндаву ниммурда

ҳастанд-ку! – ӯ норозигӣ баён намуда, бо нафрат ба хок туф кард.

– Ба мисли мо! – ҷавоб дод баҳрнавард. – Ба киштии бечораи мо нигаред!

Ва ҳангоме ки савдогар ба киштии гармию сардиро дида, бодбонаш дарида ва бо тахтаҳо андаке таъмиршуда назари тез андохт, зуд илова кард:

– Мо қариб дар канори олам будем, ана ман ба шумо чӣ мегӯям. Мо аз обҳои тамоман ношинос гузаштем ва бо мо бисёр ҳодисаҳо рӯй доданд, метавонед бовар кунед.

Савдогар боз туф кард. Ӯ баҳрнавардон ва афсонаҳои онҳоро медонист.

Вақте ки баҳрнавард канорҳои холӣ, кӯҳҳои беном ва соҳилҳои беодамро ба хотир овард, ки ба он ҷо онҳо сар то по силоҳдор мебароманд, ва дар регзори сафеди мулоими он пораҳои мрамари сабزو ёфтанд, дар чеҳраи ӯ ифодаи андешамандӣ хувайдо гардид.

– Кишвари ёбӣ ва ношно, – бо овози паст ғур-ғур кард ӯ. – Офтоб дар он ҷо гармӣ намедихад, аммо вақте ки он мисли нуқра дар болои баҳри хокистарранг мехобад, он гоҳ харсангҳои тираи зерӣ осмониранг мешаванд. Ва ҳангоми шиштани офтоб чунин менамуд, ки осмон ва баҳр месӯзанд...

– Ман барои гапҳои беҳуда ягон тин ҳам намедихам, – ғур-ғур мекард савдогар. – Шумоён бошед ба ман махлуқҳои ғамангезро

овардед, пӯсту устухон. Танҳо нигаред, чӣ хел онҳо дар ин ҷо хобидаанд!

– Мо хурсанд будем аз он ҷо зинда баргардем, – давом дод баҳрнавард. – Дигарон натавонистанд. Ҳама сокинони асли – одамкушони ҳақиқӣ ҳастанд. Онҳо тамоман бараҳна ҷанг мекунанд, танҳо ҷанговарони хуб лӯнги доранд. Онҳо ба худ косахонаҳои сари одамонро меовезанд...

Аз фикри ҳамаи ҳикояҳои ки ӯ шунида буд, ӯро тарс фаро гирифт.

– Ана он писарак, – ӯ ба бандии сурхмӯй, ки ба мисли дигарон тамоман бараҳна дар лой мехобид, ишора намуд, – бе ҳеч шубҳа, ин писарак ҷанговари ҳақиқӣ аст.

– Ҳамин? – Савдогар бо шубҳа ба писараки беқуввати ғамгин нигарист. Писарак шояд назарҳои онҳоро ҳис кард, зеро бо душворӣ сарашро бардошт. Эҳтимол, ӯ баҳрнавардро шинохт. Аммо ҳама чиз дар пеши чашмони ӯ чарх мезад, ва ӯ ягон чизро аниқ намедонист. Ӯ киштии душманро ва саҳни лағжонаки киштиро, ки пур аз хун буд, ба хотир овард. Ӯ дар бораи қалъаи қадима, ки дар он ҷанговарон ҷамъ шуда буданд, фикр мекард. Он бо алафзори баланд иҳота шуда, дар болои яке аз харсангҳо чунин ҷойгир буд, ки онро аз дурӣ дидан мумкин буд. Дар поён, дар байни ҷои серботлоқ, дарё чун мор печу тоб мехӯрд. Аз болои ҳамин харсанг онҳо флоти душманро диданд, ва дар ҳамин ҷо як рӯз пеш

аз чанг чанговарон чамъ шуда, чоми нӯшокии масткунандаро ба ҳамдигар дароз мекарданд.

Номи писараке, ки бори якум лоиқи он шуда буд, ки бо чанговарони қабилаи худ дар чанг иштирок кунад, Кол Деркк Макквил буд. Ҷамағӣ 14-сола буд, ӯ ятим буд. Чаҳони майдак, ки ӯ дар он зиндагӣ мекард, ногаҳон, вайрон шуд, чунки бародари дугоники ӯ – Кол Лайт Макквил, на ба гуфтугузор омад, на ба чанг. Ин дугоникҳо, ки тасодуфан зинда монда буданд, ба якдигар чун ду чакраи об монанд буданд. Аз ин сабаб номи ҳар дуи онҳоро Кол монданд, ба шарафи дарахтзори чормағз, ки муқаддас ҳисобида мешуд, ва ба шарафи падарашон, ки ҳангоми ҳанӯз хурд будани онҳо аз дунё гузашта буд. Вақте ки дертар мӯйсари яктои онҳо сурхранг монд ва дигараш ториктар шуд, онҳоро ба таври оддӣ “Малла” ва “Ҳокистаранг” меномиданд – Деркк ва Лайт.

Писарчаҳо якҷоя калон мешуданд, ва Деркк ҳама вақт ба Лайт ғамхорӣ менамуд ва ӯро ҳимоя мекард. Одамон мегуфтанд, ки Лайт кӯдаки ғайриоддӣ буд. Ӯ ҳунари мусиқӣ дошт. Аммо боре ба навохтани ӯ гӯш дода, одамон чизи ғайриоддиро пай бурданд. Як чизи тира ва тоқатфарсо дар мусиқии ӯ онҳоро водор мекард, ки гӯшхояшонро пӯшанд ва ҳам чизи аҷиби боқувват онҳоро маҷбур мекард, ки гӯш карданро давом диҳанд. Вақте аз ӯ пурсиданд, ки ин қувва аз кучо пайдо мешавад, дугоникҳо

ким чӣ хел аҷиб табассум мекарданд, ва он вақт одамон талхакаф шуда мерафтанд.

Ҳангоме ки вақти ба чанг баромадан омад, Дерккро ҳамчун чанговар қабул карданд. Ӯ барангехта шуда буд, сараш аз нӯшокии масткунанда ғуввос мезад, дилаш бошад – чуноне ки ба ӯ менамуд – ба қисмҳо тақсим мешуд.

Пеш аз субҳидам онҳо мисли сояҳо аз ботлок гузаштанд. Онҳо мегузаштанд ва кӯшиш мекарданд ба назар нарасанд, то даме ки бо қатори хомӯш дар назди пастоб ба киштии орому беназорат, ки бодбонҳояш ҳоло фуруварда буданд, нигоҳ карда, истоданд. Бо шӯълаҳои аввалини офтоб онҳо бараҳна ба воситаи об ба кишти наздик шуда, ҳамла карданд.

Ҳамлаи ногаҳонии онҳо сабаб шуд, ки душманон аввал ақиб гаштанд, якчанд кас дарҳол кушта шуданд. Деркк, ки хеле серҳаракат буд, дар байни аввалин чанговароне буд, ки ба кишти даромаданд. Ӯ ҳаросро дар чашмони хоболуди мардҳо медид, нолаҳои аҳли кишти ва фармонҳои саросемаворро ба забони ношинос мешунид, вақте ки онҳо хатарро фаҳмиданд. Деркк бераҳмона кордро ба гардани душман халонд, ва дар лаҳзаи оянда худро аз найзае ки ба тарафи ӯ равона шуда буд, чолокона барканор гирифт.

Аммо баъд ҳамааш бесарусомон шуд. Сокинони асли бе тарс, дар бораи марг фикр накарда, амал мекарданд. Аҳли кишти оташин

шуда, сахт мубориза мебурданд. Баъд сокинони асли дар кадом як лаҳза қафо гаштанд, чунки сарбозони силоҳдор пайдо шуданд. Бо силоҳҳо, хӯд, мӯзаҳо ва сипарҳои худ онҳо тавонистанд ҳучумро зада гардонанд.

Деркк хуншор шуда буд – дар асл, аз хуни худ, – ва ногаҳон худро беқувват ва бадбахт ҳис кард. Мушти мард ӯро якбора ғалтонд. Ӯ танҳо тавонист чашмонашро кушояд ва ба чашмони баҳрнаварде нигоҳ кунад, ки баъдтар назари савдогарро дар бандари Массилия сӯи ӯ чалб кард. Мард бераҳмона ӯро зад, ва Деркк аз дард қариб хушашро гум карда, нола мекард ва печутоб мехӯрд.

Ба худ омада ӯ фаҳмид, ки дар таҳхонаи кишти баста хоб рафтааст. Лангари киштиро шитобона бардоштанд, чунки, вақте ки дастаи нави сокинони асли кӯшиш карданд киштиро ихота кунанд, баҳрнавардон тез ақиб гаштанд.

Ӯро тарс фаро гирифт.

– Лайт, – дод зад ӯ, – Лайт!

Дигарон ҳам дод мезаданд. Одамони нотарс, ки ботантана ба ҷанг даромада буданд, дар торики аз нотавони нола мекарданд.

Пас аз якчанд рӯз ба онҳо чизе барои хӯрдан партофтанд. Ва агарчи онҳо якҷоя қасам ёд карда, ба олиҳа Медб май оварда буданд, ба мисли ваҳшиҳо хӯрокро аз дасти якдигар кашида мегирифтанд.

Баъд кишти ба тӯфон афтод. Ҳар ду бодбони

асосӣ пора-пора шуда буданд. Бо ёрии пешбодбони майдаяки чоркунча ва бо ёрии киштиронон, онҳо ниҳоят ба халичи ороме даромаданд ва дар он ҷо якчанд рӯз истоданд.

Ба чуқурии бадбӯе ки дар он сокинони асли бо ноумедии бемаъно бо захмҳои набаста, бараҳна, гурусна, дароз кашида буданд, акнун бандиёни нав оварда шуданд – занҳо ва кӯдакон, ки муқобилат мекарданд ва дод мезаданд. Занҳо худро ба таги пой посбонон мепартофтанд, мӯзаҳои онҳоро бо дастон оғӯш мегирифтанд ва аз онҳо илтиҷо мекарданд, ки раҳм кунанд. Аммо посбонон танҳо механдиданд ва бо пой онҳоро тела медоданд.

Яке аз асирон ақлашро гум кард. Дигар сокинони асли паси якдигар ба ҳалокат расиданд. Деркк ҳам ба марг наздик буд. Ӯ дар олами сояҳо, ки тасвирҳои дураш ӯро аввал чалб мекарданд ва баъд нест мешуданд, роҳгум мезад. Яке аз онҳо хеле ба Лайт монанд буд.

Ногаҳон, тамоман тасодуфӣ, аз сӯрохии байни тахтаҳои кишти – тахтаҳо пас аз тӯфон таъмир карда шуда буданд, аммо он шояд боз чудо шуд – нури равшани даромад ва бо он хоҳиши зиндагӣ кардан омад.

– Ман зиндагӣ кардан мехоҳам. Ман мурдан намехоҳам. – Шояд ӯ ин суханонро баланд гуфт, чунки овози худааш ӯро ба ҳайрат овард.

Аз он вақт нури рӯшноӣ барои ӯ муҳим шуд. Ӯ дасташро дароз мекард ва нигоҳ мекард, ки

чӣ тавр равшани дасти чиркини хокистарранги харобшудаи ўро равшан мекард. Офтоб гарм буд, ва ў аз он хурсанд буд.

Вақте ки кишти ниҳоят ба Массилия расид, Деркк ва бисёр дигарон нимзинда буданд. Аз ин сабаб баҳрнавардон қарор доданд, ки аз бандиёни касал халос шаванд, то даме ки онҳо дар тан чон доранд ва то даме ки аз онҳо ягон фоида гирифтани мумкин аст. Деркк, се духтарак, як зан ва мардро дағалона ба соҳил оварданд.

Одамоне ки дар наздики мегузаштанд, бо нафрат аз онҳо рӯй мегардонданд. Қадом як зан, ки ҳамон вақт моҳи мефурӯхт, бо нафрат дод мезад:

– Кани бинед. Инҳо одам нестанд-ку. Ин номумкин аст!

Деркк ба ақиб нигоҳ карду ғалтид. Аспонро ба обхӯронӣ бурданд, дар ҳоле ки гурӯҳи хурди бандиёнро соатҳои дароз маҷбур мекарданд, ки рост истанд. Дар гирди онҳо ҳама вақт тӯдаи майдаи даҳанялаҳо чамъ мешуданд, ки дар наздики истода, ба онҳо нигоҳ мекарданд. Офтоб онҳоро месӯзонд. Гарми онҳоро беқувват мекард, лабонашон кафиданд, забонҳояшон бошад хушк шуданду варам карданд.

Баъд баҳрнавард бо харидор омад. Ў онҳоро камтар такон дод, то бинад, ки оё онҳо зинда ҳастанд.

Ҳамин вақт ба назди онҳо марди қоматбаланд

омад. Ў ду сатили вазнини обро меовард.

– Бинӯш, – гуфтӯ, аммо Деркк ўро намефаҳмид.

Ў сарашро бардошт, ва ба он чи дар ин чо рӯй меод, бо мушкили бовар мекард. Аввал мард ба назди духтарон ва зан наздик шуд ва бо дӯлча аз сатил об гирифт. Ў онҳоро аз замин бардошт ва обро ба дастонашон мерехт, то ки онҳо бо он рӯй ва мӯйҳои худро тар карда тавонанд. Об дар офтоб чило меод ва ба замин мечакид. Деркк чуқур култ кард. Дар охир мард ба пеши ў омад. Рӯи безеби аз пайҳои захмҳои бенамудшуда дар назари Деркк чарх мезад. Ў бо миннатдорӣ обро, ки мард дар пеши лабони ў дошта меистод, гурусначашмона менӯшид.

Мард то ҳадди имкон ўро дошта меистод, тани Дерккро шуст ва кӯшиш кард оҳиста захмҳои ўро тоза кунад. Баъд ў либоси нимдошти худро кашид ва ба Деркк барои пӯшидани он ёрӣ дод, то ки писарак бараҳна хоб наравад. Деркк дид, ки сари синаи бараҳна ва дастони он шахс аз вашмҳои ва пайҳои захмҳои рангпариди пур буданд. Мард чӣ тавре ки пайдо шуд, ҳамон тавр ғойб шуд. Шояд одамоне ўро медонистанд. Тӯда роҳро кушод, то ки ў гузарад, савдогар бошад аз ақибии ў бо ҳайрат нигоҳ мекард.

– Чавони ақиб, – гур-гур кардӯ. – Аммо бояд розӣ шуд, ки ў онҳоро камтар ба чон овард.

Онҳо бо баҳрнавард асиронро аз пушташон бурданд, то ба фуруш монанд.

Деркк хеле сушт буд, то ки барои ў пули хеле

зиёдро талаб кардан мумкин бошад. Савдогар хурсанд буд, ки барои \bar{y} аз он чи интизор буд, зиёдтар пул доданд. \bar{Y} вайро ба пирамарди саргум ва писараке ки се нафар дӯстонаш ҳангоми интиҳоб маслиҳатҳои беохир медоданд, фуруҳт. Бандҳои дасти Дерккро бо банд бастанд, ва пирамарди ғамхор \bar{y} ро бурд – чуноне ки \bar{y} бисёр вақт аспнро мебурд – бо кӯчаҳои пур аз одам, чунки рӯзи бозор буд. Акнун Деркк соҳиб дошт.

Боби 3

Доду фарёд ба торикӣ

Деркк ҳамон замон ба гурехтан кӯшиш кард. Филипп дар ақиб монд, то чизе ба дӯстонаш гӯяд. Лютсийи пир, ки аз тарбод чорқад шуда буд, ҳатто барои Деркк барин беқувватон қурбонии хуб буд. Деркк тез халос шуд, дастони басташро болои сар бардошт ва тез ба замин част. Лютсий, ки чунин зарбаро интизор набуд, калавид ва ғалтид, Деркк бошад гурехт.

– Ёрӣ деҳ, Филипп! Дав! – овози пирамард аз саргаранги меларзид. – Гурезаро дор!

– Ман медонистам, ки Филипп хато кард, – ба хестан кӯшиш карда, дар дили худ гур-гур мекард пирамард. Дар айни замон Филипп ва дӯстонаш Дерккро дастгир карданд.

Деркк онҳоро мезад, аммо ба чор писар

зӯраш намерасид. Лекин пеш аз он ки \bar{y} ро ба замин ғалтонанд, \bar{y} тавонист чашми Тимонро захмдор кунад.

– \bar{Y} ро назанед, – фармуд Филипп, вақте ки писаракон Дерккро ба пояш монданд. – \bar{Y} баста аст, касал ва якка зидди чор кас.

Аммо Деркк ягон калима намефаҳмид. \bar{Y} бо хаши беқувват сарашро ба пеш хам кард ва дасти Филиппро газид.

– А-а-а! – дод зад Филипп, писаракон бошанд боз ба задани Деркк сар карданд.

– \bar{Y} туро захмдор кард, Филипп, – гуфт Антоний. – Ин барбарийи мисли гургони ваҳшӣ ҳастанд. Аммо ташвиш нақаш. Мо ба ту барои дастомӯз кардани \bar{y} ёрӣ медиҳем.

Лютсий озурдахотир шуда, сарашро бо дастон дошта, ба онҳо наздик шуд.

– \bar{Y} ро баргардон, Филипп, – истодагарӣ мекард \bar{y} . – Ту ба хона чунин ваҳширо намеоварӣ-ку. Падару модарат чӣ мегӯянд? Охир \bar{y} ҳамаи шуморо дар вақти хобатон мекушад.

Онҳо ба суханони Лютсий аҳамият надоданд ва Дерккро сахттар аз он ки даркор буд, тела дода, бо кӯчаҳо бурданд.

– Оҳ, Клемент, дар берун чӣ гап аст? – Приска бо тарс қаҳида хест, ҳангоме ки \bar{y} ғавғои баландовозро дар назди даромадгоҳ шунид.

– Оҳ, Клемент, хоҷаи ман, – ба зӯр нафас кашида, гуфт Лютсий, – \bar{y} гурги ҳақиқӣ аст!

Аммо дар ин айби ман нест, ба ман бовар кунед, хонум Приска.

– Гург? – Клемент ба асоҳои худ худро ба боло кашид.

– Ӯ кӯшиш кард гурезад, – нафасгир шуда, фаҳмонд Филипп. – Хуб, ки дӯстон бо ман буданд, набошад мо ӯро ба хона оварда наметавонистем. Нигоҳ кунед, ӯ дастамро газид, Лютсийро ба сараш зад.

– Лютсий! – Приска сӯи хизматгори пир шитофт. – Ту худро чӣ хел ҳис мекуни?

– Сарам камтар тоб мехӯрад, хонум Приска, – ҷавоб дод Лютсий, – ягон чизи чиддӣ не, танҳо дарди сар. Аммо агар ғайр аз ин дар вақтҳои наздик ягон чизи бадтар рӯй диҳад ман ҳайрон намешавам.

– Ман писараки касалу гуруснаро мебинам, – пур аз раҳм гуфт Клемент. Ӯ бо банде ки дастҳои Деркк бо он баста буд, овора буд. – Филипп, ӯро кушо, ту бошӣ, Лютсий, рафта дароз каш. Приска ба ту ягон доруи дардпаस्तкунанда мебиёрад, ҳамин тавр не, Приска?

– Албатта, – ҷавоб дод ӯ. – Лютсийи бечора! Аммо Клемент, – аз ҳучра бо ҳамроҳи хизматгори пир гузашта, давом меод зан, – агар писарак ҳангоми суст ва гурусна будан чунин карда тавониста бошад, пас агар сер бошад, аз ин ҳам бештар корхоро карда метавонад?

Деркк, ки ягон калима намефаҳмид, сарашро ҳам карда меистод. Аммо ӯ ҳозир хеле суст

буд, ки боз гурехта тавонад. Вақте ки Филипп даромад, то дастони ӯро кушояд, ӯ интизори зарбаҳои нав шуда, худро ақиб гирифт. Азбаски зарбаҳо набуданд, ӯ ҳайрон шуда нигоҳ кард, аммо ҳайрати ҳақиқӣ барои ӯ шунидани он буд, ки Филипп ба ӯ бо суханоне мурочиат кард, ки ӯ якбора фаҳмида тавонист. Чунки Филипп ба маслиҳати падараш гӯш дода, ба Деркк якчанд калима бо забони галлӣ, ки медонист, гуфт, ва Деркк калимаи “ном”-ро фаҳмид.

Барои ҳамин ӯ дағалона ҷавоб дод:

– Деркк. Кол Деркк Макквил, – ва ҳамон замон пушаймон шуд, ки хеле зиёд гуфт. Ба ӯ чунин намуд, ки, номи худро гуфта, дар бораи худ хеле бисёр гуфт.

– Деркк, – ба тарзи тамоман нодуруст такрор карданд онҳо.

– Филипп, рафта ба ӯ ягон хӯрок биёр: нон ва камтар шавла, ки модар барои мо гарм кардааст. Писарак аллакай дер боз чизе нахӯрдааст, – илова кард Клемент ва оҳистаяк китфони Дерккро ламс кард. – Шин, – ба вай пешниҳод кард ӯ ва ба ҳарак барои по, ки дар наздикӣ меистод, нишон дод.

– Падар, шумо худатон аз ӯхдааш мебароед? – Филипп каме метарсид. Дасташ варам шуда буд ва дард мекард, ва дар он пайи дандонҳо буданд. Дасташро молида, ӯ илова кард: – Метарсам, ки ӯ камтар ваҳшӣ аст.

– Ӯро муомилаи дағал чунин кардааст. –

Клемент ҳоло ҳам кӯшиш мекард Дерккро шинонад.

Ниҳоят, Деркк фаҳмид ва ҳайрон шуда шишт, аммо ҳоло ҳам ба ҳама нафрати зиёд дошт.

Приска ҳам, вақте ки даромад, серташвиш буд.

– Бечора Лютсий, зарбаи сахт хӯрдааст. Пушти сараш ғуррӣ шудааст..., – ӯ онро бо ёрии дасташ нишон дод. – Чонам, оё ту боварӣ дорӣ, ки дар ин ҷо барои ту хатарнок нест? Филипп дар кучост?

– Ӯ рафт, то ба Деркк ягон чизи хӯрдани биёрад – ин номи хизматгори нави мо. Ана аллакай омада истодааст.

Тамоми ин вақт Деркк сарашро бо дастонаш дошта, хомӯш мешишт. Ногаҳон, ӯ тез часта

хест (шояд киштӣ ва шиддати гуруснагиро ба ёд овард), ва аз дасти Филипп нонро канда гирифт ва гурусначашмона ба хӯрдан сар кард. Филипп ба ӯ бо парешонҳоли нигоҳ мекард, Приска ва Клемент бошанд, азбаски аз таҷрибаи худ медонистанд, ки нимгурусна будан чист, ба ӯ бо раҳм нигоҳ мекарданд.

Деркк тамоми шавларо фуру бурд ва косаро бо қисми нон, ки барои ин монда буд, тоза кард. Клемент ва Приска ӯро хеле хуб мефаҳмиданд.

– Акнун, ӯ камтар хоб равад, – гуфт Приска.

Онҳо Дерккро ба хонаи хоби Филипп, ки дар он ҷо Приска барои ӯ дар замин ҷойгахро паҳн карда буд, бурданд.

Аз чунин меҳрубонӣ ва аз табларза азоб кашида, Деркк дароз кашид ва гирия кард. Приска дар болои ӯ ҳам шуд ва мӯйҳои дарози ӯро то даме ки нолаҳои ӯ ором шуданд, сила мекард.

Ӯ дер бемор буд, вақте ки табаш баланд мешуд, ӯ алоӣ мегуфт. Приска дар айни замон паси якдигар ба ӯ нӯшокиҳоро меод. Клемент сараш ва дастонашро хунук мекард ва ба захмҳои марҳам меомид, Филипп ҳам дар наздики буда, кӯшиш мекард бо чизе ёри диҳад, аммо на он қадар аз ӯхдаи ин кор мебаромад.

Як рӯз Деркк тамоман дар наздики сурудхониро шунид ва фикр кард, ки аллакай аз остонаи марг гузаштааст. Ӯ аз марг наметарсид, аммо ба он ҷое ки ӯро марг интизор буд, на ҳамчун аскарӣ машҳур, балки ҳамчун ғулум

рафтани барои ӯ хеле дахшатовар метофт. Он гоҳ ӯ аз он чи дар торикӣ ба назараш тофт, тарсида, баланд дод зад. Аммо дасти касе ба ӯ об дод, ва овози соҳиби наваш бо забони ношинос ба ӯ муроҷиат кард.

«Чӣ хел хуб аст, ки ман танҳо нестам», – аз хаёлаш ӯ гузашт, ва хобаш боз бурд.

Дар он шаб табаш ниҳоят баланд буд. Ба Деркк чунин менамуд, ки ӯ дар назди давраи калони сангҳои рост, ки ӯ бо Лайт як рӯз дар он чо гаштугузор карда буд, истодааст. Офтоб паст буд, ва сояҳои дарахтони атроф чунон дароз шуда буданд, ки гӯё ба онҳо расидан мехостанд. Чор зоғи тавонои хаёли – паҳнкунандаҳои хабарҳои бад – бо болҳои нафратангези худ ҳаракат карда, аз қабри байни сангҳо боло париданд. Деркк дод зад ва ҳам шуд. Ӯ худро аз зарбаҳои онҳо ва аз сояҳои тез торикшаванда ҳимоя мекард. Ӯ арақ карда, худро беқувваттар ҳис мекард ва мекӯшид аз торикӣ чудо шавад.

Як рӯз Деркк дид, ки офтоби мефуромада ба сангҳо махсусан ачиб равшанӣ андохт. Ӯ дид, ки ҳамаи сангҳо аз ҳалқаҳое пур буданд, ки дар замони қадим намояндаҳои нажоде ки аллақай нест шудааст, кандакорӣ карда буданд. Хубтар аз назар гузаронда, Деркк сирри ин сеҳро дарёфт ва маънои ҳалқаҳоро фаҳмида тавонист. Ростии гап, дар он чо ягон калима набуд. Деркк онҳоро хонда ҳам наметавонист. Аммо ӯ ҳис кард, ки гӯё қувваи ачибе ӯро сӯроҳ кард, ва

ӯ саҳт дод зад. Лайт ҳам чизи ачибро дид.

– Ин чодугарӣ аст, чодугарии қадима, ҳамин тавр не? Деркк, ба ман дар бораи он нақл кун. Ман ҳам мехоҳам ин қувваро дошта бошам!

Дар чангалзор танҳо буда, дугоникҳо фаҳмиданд, ки онҳо қувваро ошкор намуданд: қувваи зулмотро.

Пас аз ин, вақте ки Лайт чанги худро менавохт, шунавандагон ин қувваи зулмотро ҳис мекарданд. Вақте ки коҳинон бар онҳо даст гузошта, онҳоро ба водӣ бурданд, онҳо тарсида, дур шуданд. Дар ин чо, дар даруни тепаҳои қабри, ки дар лавҳаҳои сангинашон нишонаҳои кашида шуда буданд, ки маънои онҳоро Деркк пеш аз ин фаҳмонда наметавонист, коҳинон чодугариашонро сар карданд.

Онҳо писарчаро ба тепаи қабрии қадимтарин, ки 3000-сола буд, бурданд. Дар торикии он, қаблаи майдаи дурафтада як вақтҳо дар кӯзаҳо хокистарҳои мурдаҳои худро нигоҳ медошт. Шамол аз байни сӯроҳҳои байни сангҳои моҳирона қабат ба қабат хобондашуда мегузашт, ва Деркк хишир-хишири ба хандаи нешдор монандро шунид. Ӯ ҳамчунин фарёди воҳиманок, гӯшхарош ва дахшатнокро шунид, ва дугоникҳо ба якдигар чафс шуданд. Ин харгӯш буд, ки ба қаққон афтида, дод мезад – дар ягон чои дигар онҳо инро тез мефаҳмиданд ва намегузаштанд, ки онҳоро тарсонанд. Коҳинон ба онҳо хуни гарми ӯро нӯшониданд.

– Акнун ба шумо қувваҳои гузашта итоат мекунад; аммо шумо ба қувваи зулмот вобаста ҳастед, – эълон карданд коҳинон.

Баъд онҳо ба писаракон дар он ҷо, дар мағора, бисёр сиррҳоро нишон доданд.

Ҳамаи ин аз фикри Деркк, вақте ки ӯ аз табларза азоб мекашид, гузашт, ва ба ӯ чунин менамуд, ки худи ӯро ба зулмот кашида истодаанд. Ӯ ҳама вақт дод мезад. Он гоҳ сари ӯро дастони хунук ламс мекарданд, ба пешони ва мӯйҳои печида марҳам меомоланд. Ӯ ногаҳон чуқур нафас мекашид ва баъд тамоман ором хоб мерафт.

Дар наздики боз касе суруд хонданро сар кард, ва Дерккро хоби саҳт ва ором бурд. Ӯ паси ҳамдигар бисёр соатҳо хоб рафт.

Вақте ки Филипп аз хобаш хест, ба ёд овард, ки онҳо қариб тамоми шаб суруд мехонданд ва дуо мекарданд. Маркус ва дигар дӯстони падару модар омада буданд, онҳо диданд чӣ тавр марг қариб Дерккро мебурд. Онҳо бо дуоҳои худ кӯшиш мекарданд ва шоҳиди зинда мондани Деркк шуданд.

*

– Деркк худро чӣ хел ҳис мекунад? – хавотир шуда пурсид Маркус, вақте ки Филипп дар дақиқаи охирин ба синф даромад.

Ин хучра дар хонаи амаки Маркус буд, ки дар

он падараш ба гурӯҳи майдаҷаки бачаҳо забони юнониро меомӯзонд. Барои ин ӯ матнҳои кӯҳнаю дилгиркунандаро, ки онҳо бояд аз ёд мекарданд, истифода мебурд.

– Хайр, чӣ хел? Ваҳшии ту зинда монд? – бо овози баланд, ки он дар тамоми хучра паҳн шуд, дод зад Антоний.

Ҳама аллакай дар бораи Деркк медонистанд ва бесаброна интизори ҷавоби Филипп буданд, аммо ҳамин вақт муаллим ба синф даромад.

Рӯз хеле дароз метобид. Филипп бедикқат буд. Ва ягон чиз ӯро ба шавқ намеовард. Ӯро ҳатто хабаре хурсанд накард, ки ба варзишгарони хуб ба қариби рӯзи озод дода мешавад, то ки тавонанд дигар дастаҳоро тамошо кунанд ва бо онҳо қувваозмоӣ кунанд. Ӯ бесаброна интизори он буд, кай ба хона меояд ва аҳволи Дерккро мефаҳмад.

– Гуломи ту, ки номашро талаффуз кардан душвор аст, дар кат нишастааст ва худро хуб ҳис мекунад, – бо сарди хабар дод Лютсий, вақте ки Филипп ба хона, пергамент² ва қаламҳоро партофта, давида даромад. – Акнун, мо боз камкам дар бораи худ бояд фикр кунем.

– Оҳ Лютсий, ӯ туро саҳт зарба зад, ҳамин тавр не?

Деркк он вақт яке аз намудҳои ҷойи махсуси Прискаро менӯшид, ки Филипп мазаи дилбечокунандаи онро ҳанӯз аз кӯдаки дар ёд дошт. Приска дар назди Деркк шишта буд,

2 мавод барои хатнавис

аммо вақте ки Филипп даромад, ӯ ба Деркк дилбардорона табассум карда, рафт. Ин ягона имконияти якдигарфаҳмӣ бо ӯ буд.

Филипп бечуръатона ҷои ӯро гирифт.

– Деркк, ту худатро чӣ хел ҳис мекуни? – ӯ кӯшиш кард калимаҳои ками галлиро, ки медонист, истифода барад.

Деркк гӯё ӯро мефаҳмид. Ӯ бо розигӣ сар чунбонд ва бо ҳайрат ба Филипп нигоҳ кард. Азбаски ӯ сухан намеёфт, назари Деркк ӯро шарм доронд.

Деркк тамоман гаранг шуда буд. Ӯ фаҳмида наметавонист, ки чаро аҳли ин оила ба ӯ чунин ғамхорӣ мекунад ва аз марг халос менамоянд.

«Мумкин, – фикр мекард ӯ, – онҳо барои ман пули бисёр додаанд. Шояд, онҳо хеле бой ҳастанд».

Хонаи Клемент ба дили ӯ нақши калон гузошт. Сутунҳо ва фарши хона, ки хиштчин карда шуда буд, ба ӯ бошукӯҳ менамуданд. Ӯ намедонист, ки назар ба хонаҳои атроф, масалан, назар ба хонаи Антоний, ки ба назари Филипп низ аз хонаи худӣ ӯ ҷалбқунандатар буд, ин хона то чӣ андоза оддӣ буд.

«Ҳатто агар ман ба онҳо барои зиндагиям миннатдор бошам ҳам, ба ҳар ҳол ин зиндагӣ дар зери ихтиёри онҳост», – фикр мекард ӯ ва нигоҳ кард, ки чӣ хел Филипп дасташро барои ғундоштани косаи холӣ дароз кард.

Назари Деркк ба доғи захм афтид, ки ӯ бо

дандонҳояш монда буд, – ва ба худ гуфт, ки барои ин ҷазо нагирифт. Ва умуман онҳо бо ӯ хеле хуб рафтор мекарданд. Деркк хеле ҳавобаланд буд, ва чашм ба замин дӯхт, то ба Филипп нишон надихад, ки шарм кард. Филипп нафаҳмид, ки писарак дар бораи чӣ фикр мекунад. Ӯ оҳиста баромад. Ӯ дар бораи он фикр мекард, ки кӣ ҳақ аст: падараш, ки ба Деркк меҳрубонӣ ва хубӣ мекунад, ё Антоний ва дигар бачаҳо, ки чунин мешумурданд, ки ҷавони ваҳширо дастомӯз кардан лозим аст.

Азбаски ҳолати саломатии Деркк хубтар мешуд, Клемент бо ӯ бисёр вақт мегузаронд ва ба ӯ калимаҳои лотиниро меомӯзонд. Ва агарчи Деркк ба худ мегуфт, ки забони соҳибони худро омӯхтани нест, ӯ медонист, ки зиндагии ӯ ба ин вобаста аст. Барои ҳамин ӯ муваффақият ба даст меовард, ва Клемент аз ӯ розӣ буд. Аммо Деркк ҳеч вақт рост ба рӯи Клемент нигоҳ кардан наметавонист. Ӯ ба он зиддият мекард, ки бо меҳрубонӣ харида шавад. Ӯ фармонбардорона ба гапи Филипп итоат мекард, вақте ки ӯ ба вай кореро, ки ба ҷои Лютсий кардан лозим буд, мефармуд, аммо дар даруни дил ӯ чунон хафа шуда буд, ки гоҳо фикр мекард, ки девона мешавад.

«Чӣ хел одамон солҳо ғулом буда метавонанд?» – бисёр вақт ӯ худро мепурсид.

Ӯ доимо дар бораи озодӣ фикр мекард. Ӯ ватани худро ёд мекард, тепшаҳоро, ки дар

байни онҳо шамол мевазид ва баҳрро, ки дар дурӣ намоён буд. Рӯзе ӯ якчанд банди хезумро мебурд ва садои моҳихӯракро шунид. Ин овози нафратангез гузаштаро ба ёди ӯ овард. Ӯ ҳезумро чунон саҳт ба замин партофт, ки онҳо ба ҳар тараф пароканда шуданд. Аз танҳои ва ғам беҳуд шуда, ӯ мӯйҳояшро мекард, нола мекард ва печуб мехӯрд, аввал аз он, ки ӯ дар ин бора бо касе сӯҳбат карда наметавонист. Шояд ӯ ним соат шишта, фик-фик мекард, бо дарки он, ки бояд чӯбхоро чамъ кунад ва онҳоро ба хона барад. Кор кардан ва бо дарди ҷонкоҳ якка мондан барои ӯ як хел тоқатфарсо буд. Ӯ бо азоб фаро гирифта шуда, сарашро ба замин мезад.

– Лайт, Лайт, Лайт, – фарёд мекард ӯ ва худро мепурсид, оё Лайт шарикӣ дарди ӯст.

Он гоҳ ӯ қувваи коҳинонро ба ёд овард. Ӯ дар гирди чӯбҳои парокандашуда ҷафта, гаштаву баргашта, номи Лайтро такрор мекард. Танҳо акнун ӯ боз якчанд садоҳои ношиносро илова намуд ва ба ҳамаи ин сурудро ҳамроҳ кард, чуноне ки коҳинон ёд дода буданд.

– Қувваи зулмоти гузашта, ба ман итоат кун, чунки ман акнун аз онҳо ту ҳастам. Ба назди ман ой. Маро озод кун. Маро ба хона биёр. Оҳ қувва, биё! – Ҷавоб наомад, дили ӯро торикии зиёдтаре пур кард. Ӯ бо ҳашм чӯбхоро чамъ кард ва хомӯш ба хона рафт.

Оила ба ӯ меҳрубона рафтор карданро давом медод.

– Ту як қисми хоҷагии мо ҳастӣ, – бисёр вақт мефаҳмонд ба ӯ Клемент. Бегоҳӣ онҳо ҳама вақт ӯро даъват мекарданд, ки бо онҳо дар сари як миз хӯроки шом хӯрад.

Ин соатҳои ором бо сурудҳои ва ханда буданд. Дар сари мизи Клемент ҳар кас меҳмони азиз буд. Аммо гоҳо Деркк мидид, ки бо кадом ҳисси хавф Приска сар меҷунбонд, вақте ки сарпӯши дегро, ки дар оташ монда буд, андаке мекушод ва баъд ба нони нав пухташуда назар меандоخت ва ангуштҳои ӯро қат карда, мешумурд, ки онро ба чанд бурда тақсим кардан лозим аст. Дар вақти ин меҳмондорихӣ ором дар байни Деркк ва дигарон сарҳад гузошта намешуд. Дар байни соҳиб ва хизматгор фарқе набуд. Клемент дуо мекард, онро гирифта ба ҳама тақсим мекард. Ҳар кас онро аввал ба касе, ки дар наздаш мешишт дароз мекард, ва Деркк ҳам меҳост чунин кунад. Ба ӯ он сулҳ, ки дар байни онҳо буд, намерасид. Баръакси ин, ӯ бадқавоқона ба пеши худ нигоҳ мекард, он чиро, ки ба ӯ медоданд мегирифт, аммо худаш ба дигарон чизеро пешниҳод намекард.

– Ман ба қувваи торикии халқам тааллуқ дорам, – ӯ пур аз ҳавобаландӣ худро бовар мекунонд. Дар баробари ин ӯ пай намебурд, ки вақте бо ин кораш захмҳои дардноки худро боз бисёртар озор меод, ба худ бадтар мекард.

Филипп ҳам аламада буд. Пас аз он ки ҳаяҷони яқум дар хусуси пайдо шудани Деркк

ором шуд, ӯ ҳоло ҳам худро дар байни хонаи падару модар ва саргузаштҳои худ берун аз он порашуда ҳис мекард. Ӯ кӯшиш мекард, ки ҳарчи бештар аз он ҷо баромада равад (гоҳо ҳатто хӯроки нисфирӯзиашро нахӯрда), то бо се дӯсташ каме давад, гӯштин гирад ё оббозӣ кунад. Ӯ орзу дошт, ки ба дастае дарояд, ки мактаби онҳоро дар вақти мусобиқа намояндагӣ мекунад.

– Модар, шумо намефаҳмед, – ӯ, дар ивази нон якчанд меваи очорикардаи зайтунро хӯрда, ба Приска мефаҳмонд. – Варзишгарон бояд бо хӯрок боэҳтиёт бошанд.

– Ин як-ду зайтун туро сер намекунанд!
– Лютсий ӯро ба қавл гирифт, Приска бошад гуфт:

– Ба ту давидани бобарор орзумандам, аммо суханони Павлусро аз хотир набарор: “Машқи ҷисмонӣ кам фоида дорад, вале худотарсӣ барои ҳама чиз фоиданок аст”.

Вай ва Клемент кайҳо ҳудашон суханони расули машхурро дар Рум шунида буданд ва бо эҳтиром ӯро ба ёд меоварданд.

Дар ҳучраи нимторик шишта, Филипп фақат бесаброна ба ҳар сӯ нигоҳ мекард ва аз худ мепурсид, ки кай ӯ аз ин ҷо мебарояд. То хоб рафтани боз як соат монда буд, ва ӯ бо дӯстонаш дар бораи машқ маслиҳат карда буд.

Марқус бегоҳӣ омад. Ӯ дар назди Деркк шишта, ҷоми ӯро аз май, ки ба он об илова

карда шуда буд, пур кард. Клемент бошад ӯро дар бораи оилааш аҳволпурсӣ мекард. Вақте ки ду сол пеш модари Марқус аз дунё гузашт, онҳо ба назди амакашон кӯчиданд. Ба Марқус ва хоҳари ӯ Фелисия барои нигоҳубини як тӯдаи қиянҳои майда кор мерасид.

– Ту ҳам дар мусобиқа иштирок мекунӣ? – пурсид аз ӯ Клемент.

Боиси ҳайрати Филипп буд, вақте Марқус ғамгинона чунин гуфт:

– Ман ҳам мехоҳам, аммо дар хона ҳама вақт кор бисёр аст. Ман бо ҷону дил ба мисли Филипп ва дигар бачаҳо медавидам ва машқ мекардам.

– Шояд, имрӯз бегоҳӣ ба назди Антоний равем, – пешниҳод кард Филипп, чунки мехост фурсатро истифода бурда, тезтар ғайб занад.

Марқус хурсанд шуд, аммо Филипп аллакай барои даъват кардани пушаймон шуд. Дигар бачаҳо чӣ мегӯянд? Ҳамаи онҳо Марқусро мазох мекарданд, ва Филипп ҳам, агарчи бо вичдони нопок.

– Дерккро ҳам бо худ гиред, – пешниҳод мекард Клемент.

Деркк бо ҳайрат нигоҳ мекард. Наход, ки Клемент ба ӯ то ҳамин дараҷа бовар мекард?

– Хуб, ӯ метавонад либосҳои моро барад.

Онҳо якҷоя равона шуданд. Дар байни онҳо хомӯшии нороҳаткунанда барқарор гардид, чунки ҳам Марқус ва ҳам Филипп бо шавқ интизори он буданд, ки дигарон бо Деркк чӣ хел рафтор

мекунанд. Филипп умед дошт, ки бо онҳо будани Деркк ба \bar{u} кӯмак мерасонад, чунки ҳама \bar{u} ро “дастомӯз кардашуда” дидан мехостанд. Деркк додаву доништа аз онҳо дуртар қадам мезад, чуноне ки барои хизматгор муқаррар шуда буд, ва чунин менамуд, ки \bar{u} ба фикри худ \bar{g} ӯтида буд.

Боби 4

Қафас, отаи ва қарз

– Салом, Филипп! Ваҳ-ваҳ, ин Маркус-ку! Оҳ, дар ин ҷо боз касе ҳаст! Бррр! \bar{U} ҳоло ҳам мегазад?

Тимон ва Григорий ба онҳо дар наздикии хонаи Антоний ҳамроҳ шуданд. Онҳо Дерккро гирд карданд. Яке аз онҳо дасташро ба таги бинии Деркк даровард:

– Хайр, биё, газ! – масхара мекарданд онҳо.

– Ту ҳам мегазидӣ, агар туро дастгир карда, аз ватан дур мебурданд! – Маркус дид, чӣ хел Деркк як қад парид ва нигоҳашро ба тарафи дигар равона кард.

– Аҳа, муаллим омад! Ту дар ин ҷо чӣ кор мекуни, Маркус? Китобхоятро бо худ нагирифти?

– Ман аз \bar{u} хоҳиш кардам, ки бо ман биёяд, – тез ба сӯхбат даромад Филипп. – Ту имрӯз чӣ қадар медавӣ? Ту аллакай рекорди худро нав кардӣ?

Боғ дар пушти хонаи Антоний барои онҳо

ҳамчун хатти пилла буд, ва онҳо шумораи даврахоро дар дарахтҳои пири қачу килеб қайд мекарданд. То ин вақт Тимон аз ҳама пешсаф буд.

Филипп баланд хандида, пеш-пеш мерафт. Маркус ва Деркк дар ақиб монданд. Маркус аллакай пушаймон буд, ки омад, аммо азми қавӣ дошт, ки ба ақиб наравад.

Антоний ба сӯи онҳо аз назди аспхона гузашта меомад.

– Ту, чуноне ки ман мебинам, аллакай гурги худро дастомӯз кардӣ, – мурочиат кард \bar{u} ба Филипп. – Биё, аз они моро бин. Саги чӯпонӣ мисли пештара ваҳшӣ аст. Дирӯз \bar{u} ба яке аз ғуломони мо дарафтод.

Онҳо аз паси \bar{u} ба аспхонаҳо равона шуданд. Саги чӯпонии ҷавон ғамангез менамуд. Пашми пора-пораи \bar{u} чунин овезон буд, ки устухонхояш намоён буданд. Чашмони \bar{u} дар равшании хира ваҳшиёна чило медоданд. Онҳо дар масофаи дуртаре истоданд, танҳо Деркк пеш давид ва ба қафаси симӣ ҷафс шуд. \bar{U} бо забони худ гап задан гирифт, калимаҳо \bar{g} ӯё мерехтанд. Ба Филипп чунин тофт, ки \bar{u} калимаҳои “шифо додан” ва “шифобахш”-ро шунид. Аммо Деркк чунон тез гап мезад, ки \bar{u} ба ин фикр боварии пурра надошт.

– Чаро намуди вай чунин ғамангез аст? – бо овози паст пурсид \bar{u} аз Антоний.

– Чунки \bar{u} ягон чиз хӯрдан намехоҳад. Наход, ки ту фикр мекуни, ки мо қасдан ба \bar{u} хӯрок

намедихем? Аввал мо фикр мекардем, ки бо хӯрок ӯро дастомӯз кардан мешавад, аммо акнун касе чуръати ба ӯ наздик шудан надорад, хусусан аз он вақте ки ӯ ба ғулом дарафтод.

Деркк ба саги чавон бо овозҳои ношиноси халқӣ мурочиат карданро давом меод, ин ҳатто калимаҳо набуданд. Филипп худро мепурсид, оё Деркк ягон забони махфино медонад, ки он ба ҳайвонҳо фаҳмо буд.

Ба ҳар ҳол, таассуроте пайдо мешуд, ки саги чавон ӯро мефаҳмад, чунки ӯ гӯшҳояшро сик кард, ва ғурӯси ӯ ба виззос мубаддал гардид. Деркк ангуштҳояшро ба қафас, ки ба ӯ ҳалал мерасонд, даровард.

– Ба ман ягон чиз барои хӯрондани саг дех, – ӯ бо лотинии бадсифат ба Антоний мурочиат кард.
– Маро ба назди ӯ мон.

Онҳо ба якдигар нигоҳ карданд.

– Охир, ин хатарнок аст-ку, – Филипп хоҳиши ӯро рад кард.

– Бубин, чӣ тавр саг забони барбарҳоро гӯш мекунад. – Ҳамаи ин ба Тимон ва Григорий тассуроти зиёд бахшид. – Саг ҳамаашро мефаҳмад.

– Ман боварӣ дорам, ки агар бо хизматгори ту воқеае рӯй диҳад, падарам зарарро пурра мекунад, – Антоний кӯшиш кард Филиппро ором кунад. – Шояд санчида бароем? Охир, ӯ саги гаронбаҳоро аз даст дода истодааст, дар бораи обрӯю эътибори ӯ бошад ҳоҷати гап ҳам нест.

– Фикр намекунам, ки Клемент ба ин розӣ мешуд... – Маркус ба гап даромад, вале медонист, ки ӯро танҳо ҳамчун насихатгар қабул мекунанд.

Аммо Деркк ҳудаш ба Филипп мурочиат намуда аз ӯ хоҳиш кард:

– Маро ба наздаш мон.

Филипп ҳоло ҳам дудила мешуд. Чӣ хел ӯ метавонист ба Антоний фаҳмонад, ки ин чо масъала на танҳо дар бораи пул ва молу мулк аст. Маркус ҳақ буд, Клемент намегузост, ки Деркк дар хатар бошад. Ғайр аз ин, Деркк барои Филипп аз он вақте ки ӯ қариб тамоми шаб дар назди ӯ посбонӣ мекард ва шоҳиди муборизаи ӯ бо тарс ва марг буд, беаҳамият набуд.

Мӯйҳои дароз ва сурхранги Деркк ба чашмонаш мефуромаданд. Ӯ нигоҳи Филиппро ҳис мекард. Аз саги чавон дар қафас чашм нақанда, ӯ сарашро боз поёнтар ҳам кард.

– Хайр, илтимос, – хоҳиш мекард ӯ.

– Хайр, майлаш, – бечуръатона розӣ шуд Филипп.

– Ана хӯрок. Ӯ аллакай аз он сар печид. – Антоний косаро бо устухонҳо ва гӯшти хоми сурх бардошт.

Баъд ӯ калидро баровард ва дарро кушод. Овози гичиресси қуфлро шунида, саг сарашро ҳам кард. Бачаҳо ба якдигар чафстар шуданд, аммо Деркк дарро бо пояш тела дод, ҳам шуд ва даромад.

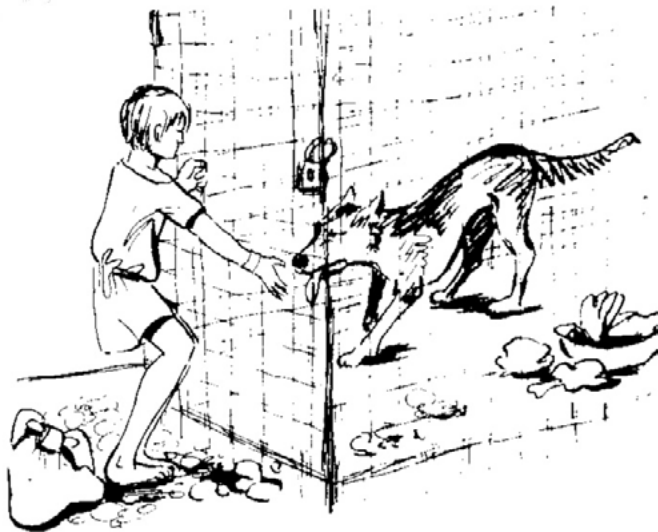
Саг ҳамон вақт ба ӯ дарафтод ва пероҳанаашро

даронд. Деркк наҷунбида меистод, сағ бошад, пешонии ӯро харошида дасташро газид. Шояд, дард даҳшатовар буд, ба чашмаш хун парид, аммо Деркк овозе набаровард. Ӯ хеле оҳиста дасти озодашро баровард ва байни гӯшҳои сағро хорид.

Сағ ақиб гашт. Деркк бо овозҳои худаш ӯро бовар мекунонд. Сағ оромтар мешуд, хун бошад он замон, ҳоло ҳам аз рӯи Деркк мерехт ва аз дасташ равона буд.

Бачаҳо аз ақибии ӯ аз даҳшат шах шуда, нигоҳ мекарданд.

– Каллан, тас ри мор нуайдд гезу дотур³, – миш-миш мекард Деркк. – Каллан. Каллан. –

³ “ту подшоҳи бузург хастӣ, ман иҷозат надорам, ки ба ту даст расонам”.

ором кардани сағро давом меод ӯ.

Сағ ғуррос заданро бас кард. Ӯ бе саросемагӣ ва бо эҳтиёт наздик шуд, ва Деркк ба ӯ гӯштро аз коса дароз кард. То як дақиқа ҳар дуяшон намечунбиданд, баъд сағ часта, гӯштро аз дасти Деркк канда гирифт ва бо он боз ба кунҷи дигари қафас рафт.

Бачаҳо бо сабуки нафас кашиданд.

– Офарин, Деркк! – ғур-ғур кард Филипп бо эҳтиром.

– Ӯ вайро шикаст дод. Сағ дар тарафи ӯ, – оҳиста гуфт Антоний.

Сағ гӯштро гурусначашмона мехӯрд, ва ногаҳон ин сахна он мавридеро ба ёди Филипп овард, ки чӣ тавр Деркк нони худро мехӯрд. Ин дафъа Дерккро сағ газид буд. Заҳм хеле сахт буд. Марқус худи худаш домани пероҳанаширо дарронд, оҳиста дари қафасро кушод ва ба Деркк наздик шуд. Ӯ дасти Дерккро сахт бо латта баст ва хунро аз рӯяш тоза кард.

Дар айни вақт, сағ гӯштро хӯрд, ва вақте ки Марқус аз қафас баромад, ӯ оҳиста ба сӯи Деркк равона шуд.

– Каллан. – Деркк мондагии хӯрокро ба ӯ дароз кард.

Ақнун Каллан ноустувор набуд. Ӯ устухонро қапида гирифт, косаро аз дасти Деркк зада ғалтонд ва ҳамон замон ба хӯрдан сар кард.

Деркк дарро кушод ва ба назди дигарон баромад. Филипп дасти худро ба китфи Деркк

гузошт.

– Ин ачиб буд. Ту хеле нотарс ҳастӣ, Деркк.

Деркк сарашро чунбонд.

– Мо бо як забон гап мезанем.

– Ин чӣ хел забон аст? – пурсид Григорий, ва Деркк ғамгинона ҷавоб дод:

– Ана ин, – ва ба бофти симини қафас даст расонд.

Танаффуси нофорам барқарор гардид.

– Биёед меравем, – хошиш кард Антоний. – Шумо машқро сар кунед. Ман бояд он чиро, ки рӯй дод, ба падарам нақл кунам. Ман боварӣ дорам, ки ӯ бо Деркк шахсан шинос шудан мехоҳад.

Онҳо аз назди қафас рафтанд. Машқ ба Маркус аллакай на он қадар шавқовар метобид. Ӯ ба дасти Деркк расид.

– Дард мекунад?

Деркк бо розигӣ сар чунбонд.

– Раҳмат, – гуфт ӯ ва ба бандина нишон дод.

– Дуруст бастан даркор аст. Приска яқинан медонад, ки чӣ бояд кард.

– Деркк, чизҳои ман дар кучо? – фарёд кард Филипп аз охири боғ. Деркк бо нигоҳи беҳиссиёт ба ӯ назар кард. Ӯ чизҳои Филиппро тамоман аз хотиранд бароварда буд.

– Эҳтимол, ту онҳоро дар оғилхона фаромӯш кардӣ. Рафта онҳоро биёр, Деркк.

– Ман бо ту меравам – кӯмаки худро пешниҳод кард Маркус. – Ман мехостам боз як

бор ба сағ нигоҳ кунам – ту ӯро чӣ хел меномӣ? – Каллан.

«Ҳа, – фикр мекард Деркк, – нигоҳ кардан хуб мебуд, ки сағи ҷавон ба ӯ чӣ тавр муносибат мекунад. Ана ӯ устухонро мобайни пойҳояш қапида, дар паси сим хоб рафтааст. Ӯ шояд, тамоман ҷавон буд, вақте ки дастони дағал ӯро аз гармии модар ва гузаштаи озод ва ваҳшиёна маҳрум намуданд. Аммо – фикр мекард Деркк – ӯ сар ҳам накард».

Вақте ки писарон ба оғил даромаданд, сағ ғуррос зад.

– Каллан, Каллан, – мурочиат кард ба ӯ Деркк. Онҳо мешуниданд, ки чӣ хел думи сағ ба замин мезад, ва қонеъ шуда, ба якдигар нигоҳ карданд. – Дӯсти зулмоти ман, – давом медод Деркк бо забони худ, ва Маркус дид, ки чӣ тавр қиёфаи ӯ дигаргун шуд. – Оҳ, кошки қувваҳои зулмот ҳар дуямонро озод мекарданд! – нидо кард Деркк.

Ӯ меларзид. Маркус ӯро фаҳмида наметавонист, ӯ кӯшиш кард бо Деркк гап занад, то ки ӯ бо чунин назари бадҳайбат нигоҳ накунад.

– Ӯ аз омадани мо шод аст! – Аммо Деркк ҷавоб намедод. Рӯҳафтада шуда, Маркус боз як бор кӯшиш кард: – Нигоҳ кун, ана чизҳои Филипп. Ман онҳоро ба ӯ мебарам, майлаш? Шояд ту мехоҳӣ дар ин ҷо бошӣ?

Деркк ба ӯ нигоҳи сипосгузрона партофт.

Ў дари бо сим бастаро кушод, ва Каллан тез аз қафас баромад. Марқус худро ақиб гирифт. Ба ӯ маъкул набуд, ки Деркк дар ин чо танҳо бо Каллан, ки дар гирди ӯ медавид, мемонд. Аммо вақте ки саги чавон часта, пойҳои худро ба китфҳои ӯ монд, Деркк ӯро қапид. Ў гардан ва шиками сагро сила мекард. Аз ҳаловат Каллан дар пушташ мегелид. Деркк ӯро бо садоҳои ҳайвонӣ навозиш мекард. Марқус, ки дар як тараф меистод, оҳиста баромад.

Бинобар ин чунин шуд, ки падари Антоний, якчанд хизматгори ва Антоний бо омадани худ Каллан ва Дерккро, ки дар оғил медавиданд, ба ҳайрат оварданд. Вақте ки дари оғилхона тез кушода шуд, ҳар дуяшон ба қафо гаштанд. Каллан оҳиста ва хавфнок ғуррос зад. Пашми ӯ хест. Деркк ҳам на камтар аз ӯ ҳайрон шуда буд, аммо кӯшиш мекард ҳиссиёти худро ба даст гирад. Ў оромона дасташро ба гардани пахмоқшудаи Каллан монд.

– Хомӯш Каллан, гапдари бош! – сагро огоҳонид ӯ, гарчанде ки худааш на он қадар худро устувор ҳис мекард.

– Чаро саги гаронбаҳои ман дар чояш нест? – бо овози баланд гуфт падари Антоний.

Деркк, чавоб надода, чашмонашро поён кард.

– Ту намедонӣ ба ин чӣ хел чавоб диҳӣ? Ту ӯро дуздидан хостӣ?

Саргаранг шуда, Деркк чашмонашро бардошт ва бо норозигӣ сар чунбонд. Ў мефаҳмид, ки дар

он чо чизе нодуруст аст.

– Ту ғуломи кӣ ҳастӣ?

– Падари Филипп, – ба сӯхбат ҳамроҳ шуд Антоний. – Писари шахси маъюбе бо номи Клемент.

– Клемент? Клемент? Шахсе бо ин ном ба ман ношинос аст.

– Ношинос? – Антоний шарм кард – О, ман аллакай дар бораи ӯ ба шумо гуфта будам, падар. Тимон, Григорий ва ман ба мусобиқаҳои варзишӣ тайёри дида истодаем, Филипп бошад – дӯсти мо, ҳамчунин бо мо тайёри мебинад. Онҳо дар боғ. Дар ёдатон ҳаст, ки ба мо иҷозат дода будед?

– Маъюб бо чунин ваҳшии чавон чӣ кор мекунад? – Падари Антоний бо ҳайрат ба Деркк нигоҳ мекард. – Шояд, ин Клемент одами бодавлат аст, агар чунин ғулом харида метавонад.

– Не, падар, – фаҳмонд Антоний, – Худи Филипп ғуломро харид.

– Чунин ғуломҳо нархи баланд доранд. Шумо – бачаҳо – дар нархи молу мулк фаҳмише надоред.

Чунин мулоҳизаҳо барои Антоний ҳеч чизи нав набуданд.

– Ман медонам, ки онҳо гаронбаҳоянд, – розӣ шуд ӯ, – аммо ин ғулом дар аҳволи бад буд, дар дами марг. Барои ҳамин барои ӯ пули зиёде напурсиданд. Ман аниқ медонам, ки

Филипп барои ӯ пули зиёде надодааст.

– Дар дами марг мегӯӣ? Аммо ҳозир намуди ӯ хуб аст. Шояд, ӯ шароити хуб дошт, ки зинда монд. Ва ту мегӯӣ, ки ғулом танҳо ба қафас даромад ва ба сағ хӯрок дод?

– Ҳа ва сағ ӯро газид. Бин, яке аз бачаҳо ӯро захмбандӣ кард.

Тамоми ин вақт Деркк ба зӯр Калланро меқапид. Ғуломоне, ки ҳамроҳи Антоний ва падари ӯ буданд, аз ҷумлаи онҳое буданд, ки сағро азоб меоданд, ва Каллан онҳоро шинохт.

– Ту саги маро дуздидан хостӣ, – падари Антоний боз ба Деркк мурочиат кард.

– Не!

– Оё сағ дар қафас буд, вақте ки ту рафта будӣ? – пурсид ӯ аз писари худ.

Антоний бо розигӣ сар ҷунбонд.

– Ба фикрам калид ҳанӯз дар сӯроҳ буд, падар.

– Чаро ту ин ҷонвари хатарнок ва қиматбахоро аз қафас баровардӣ? Соҳиби ту барои ин бояд ҷавоб диҳад. ӯро доред! – фармуд ӯ ба ғуломони худ.

Онҳо аз ҷой намечунбиданд. Антоний нооромиро ҳис кард. ӯ чуръат надошт чизе гӯяд, вақте ки падараш хашмгин буд.

– Чаро шумо истодаед, беақлон? – ӯ одат надошт, ки фармонҳои ӯ иҷро намешуданд. – Дуздҳо доред!

Антоний бо даҳшат дид, ки чашмони падараш ба Деркк равона буданд.

Яке аз ғуломон ҳоло қадаме ҳам нагузошта буд, ки Каллан ба гардани ӯ ҷаст ва ӯро ба замин ғалтонд.

– Писаракро доред! – дод мезад падари Антоний.

Дигар ғулом кӯшиш кард, ки фармонро ба ҷо оварад, аммо Каллан ба ӯ ҳам дарафтод.

– Антоний, рав аз ин ҷо! – Онҳо ба сӯи дар қафо рафтанд.

Деркк ҳам кӯшиш кард ба дар наздик шавад. Акнун, ӯ ҳам аз Каллан метарсид. Саги гурусна ва харосоншуда ба сӯи ӯ ҳаҳид, аммо яке аз ғуломон кӯшиш кард хезад, ва Каллан ба ӯ дарафтод.

Падари Антоний ба пушти дар – ба чои бехатар расида, онро маҳкам кард.

– Ба ёрӣ чег зан, – дағалона ба писараш фармуд ӯ.

Овозҳое, ки аз оғил мебароманд, тарсовар буданд. Яке аз ғуломон кӯшиш мекард бо калтак худро ҳимоя кунад. Дигараш дар замин қариб беҳуш хоб мерафт. Деркк пушташро ба дар гардонда, меистод.

– Зудтар! – дод задани падари Антонийро шунид ӯ. Писарак ба ҳарос афтада, ба иҷрои фармони ӯ давид.

Дар дарун Деркк ба болои қафас мебаромад. Шояд, ӯ аз болорҳои бом, ки ӯ суроби онҳоро мекӯшад, гузашта баромада тавонад. Ӯ ба гирду атроф дар кофтукови чароғе ки дар наздикии қафас овезон буд, нигоҳ мекард. Ногаҳон ӯ аз даҳшат шах шуд. Ғулом ҳам инро дида монд ва дод зад:

– Оташ! Оташ! Ёрӣ диҳед! Маро дар ин чо намонед. Ёрӣ диҳед!

Каллан шах шуда меистод. Аз байни коҳ оташ аз чароғи ғалтида аллакай ба тамоми оғил паҳн мешуд.

Бо чашми хирашуда ва дар ҳарос сағ ба ҳар сӯ нигоҳ мекард ва дар болои дар Дерккро дида монд. Дар як лаҳзае нигоҳи онҳо вохӯрданд. Ногаҳон Каллан част. Деркк кӯшиш кард ӯро тела диҳад, аммо худро дошта натавонист ва ба коҳи даргирифта ғалтид.

Ӯ зуд боз ба пойҳояш истод. Дар болои хона ӯ равшаниро дида монд. Ӯ бо тарс сӯи он хазид мебаромад, дар ҳоле ки забонаҳои оташ болотар мебароманд. Каллан, мисли девона, ба сӯи дар давид ва ваҳшиёна ба он дарафтод. Ғуломи дигар бошад ҳоло ҳам дод мезад. Дар гирди ӯ болорҳои сӯхта меғалтиданд. Ба қарибӣ оташ боми паҳолиро ҳам фаро мегирад. Ӯ бояд пеш аз оташ ба он расад. Доди даҳшатовари сағ бо қарсоти коҳ омехта шуд. Деркк умед дошт, ки оташ ба наздики тақдири саҳти Калланро ҳал мекунад. Ӯ худро тамоман бад ҳис кард.

«Ман бояд аз ин чо бароям», – фикр кард ӯ ва дод зад:

– Лайт!

Ҳангоми эҳтиёҷи бузург дар фикри ӯ бародараш буд.

«Зулмот доди маро шунид ва оташ фиристод. Оҳ, Лайт, Лайт, акнун ба ман ёрӣ деҳ!» – Ҳамааш дар сари ӯ тоб хӯрд.

Ӯ муддате баробарвазни худро гум кард ва қариб ба оташ меафтид. Вақте ки ӯ дасташро дароз кард, ки боз баробарвазниро барқарор кунад, лаби сӯрохиро дар бом ламс карда ёфт. Пур аз ноумедӣ, ӯ аз он ба берун баромад.

Дар гирди оғил тӯдаи одамон чамъ шуданд. Хабар тез ба гирду атроф паҳн шуд.

– Ана писарак! – дод зад касе.

– Дар кучо?

– Дуздур доред! Ана, вай баромада истодааст!

Додзаниҳо ба зӯр ба гӯши ӯ мерасиданд. Дар гӯши ӯ ҳоло ҳам доди охирини Каллан овоз медод.

«Пас аз оташ ӯро озодӣ интизор аст!» – ғамгинона фикр мекард Деркк.

– Оҳ Лайт, ва шумо, қувваҳои зулмот, маро ниғақдорӣ кунед, – дод зад ӯ пеш аз частан.

Бӯи сӯхтагӣ буд. Вақте ки Деркк ба замин меафтид, ӯ нафаси оташро ҳис кард. Аммо бахташ ёр шуд: ӯ ба тӯдаи мулоими пору афтид. Бо савқи табиӣ ба ҳаракат оварда шуда, ӯ тез хест, ва пеш аз он ки шахсони аз паси ӯ медавида ба хамгашти кӯча тоб хӯранд, мисли девона рӯ ба гурез ниҳод. Пеш аз ҳама Филипп ва Маркус, ки ба ӯ ёрӣ расондан меҳостанд, медавиданд.

Дигарон бенатиҷа кӯшиш мекарданд оташро хомӯш кунанд.

Ҳангоме ки Филипп ва Маркус ба хона шитофтанд, кайҳо торик шуда буд.

Дар гӯши онҳо ҳоло ҳам таҳдидҳои падари Антоний садо медоданд: “Ту ба ман барои саги чӯпониям ва барои ҳар зараре, ки ғуломат ба ман расонд, то охирин танга чуброн мекуни”.

Боби 5

Деркк дар кучо бошад?

Деркк дуртар ва дуртар медавид, ва аз рӯи имкон панохро дар торикӣ мечуст. Ӯ ба бандар наздик шуданашро нафаҳмида монд. Вақте ки ӯ мешитофт, дардро ҳис мекард. Аз афти қор, ягон чояш сӯхта бошад, бе он ки ӯ инро дарк кунад. Дасташ бисёртар варам мекард ва хун аз бандинаи он мегузашт. Беовоз, мисли соя, ӯ аз пеши ахлоттӯда гузашт. Муддате ӯ ба девори нимвайрона така кард ва аз дилбеҳузурӣ печутоб хӯрд. Шамол бӯи баҳрро меовард. Ӯ аз сабуки ғиря кард, тамоми қувваташро чамъ кард ва давиданро давом дод. Ӯ надида монд, ки чи хел аз зертахтаи дарвозаи торик ва паст ду мард баромад, хомӯшона ба якдигар нигоҳ карданд ва аз пайи ӯ шитофтанд.

Бандар хилват буд. Фақат як-ду гурба уллос мезаданд ва бо якдигар ҷанг мекарданд. Деркк дар соягӣ меистод ва ба он чи дар гирду атрофи ӯ рӯй медод, гӯш медоду нигоҳ мекард. Ӯ нафасгир шуд ва хурсанд буд ба девори шахшӯл така кунад. Гӯшҳои ӯ, ки ба шунидани камтарин хишир-хишир омӯхта шуда буданд, овози фик-фик гиристанро шуниданд. Деркк ҳоло ҳам начунбида меистод. Дар торикӣ дар ким-кучо доди марде садо дод. Ӯро аз фикри ғуломӣ даҳшат фаро мегирифт. Ӯ бояд аз ин чо гурезад.

Ў ба ҳар ҳол ягон роҳро меёбад, то ба назди Лайт баргардад.

Ногаҳон хандае ки ба гӯш расид ва равшани тирае ки аз паси дари кушодашуда расид, фикреро ба сари ӯ оварданд. Ў ба девори майхона така мекард, дар дарун бошад – ӯ инро медонист – баҳрнавардон буданд. Ў мефаҳмид, ки бо пероҳани тунуки даридаи худ метавонад боиси шубҳаҳо шавад, аммо кӯшиш кард ин фикрро бо қиёфаи далерона аз худ дур кунад. Ў пардаи вазнини бӯи тамоку гирифтаре як тараф карда, даромад.

Бӯи саҳт ва ширини май бо бӯи рағғани талх, пиёзи бирён, сир ва дигар бӯйҳои тез омехта шуда, ба биниаш зад.

Вақте ки ӯ дар ҳучраи танги рутубатнок ба худ роҳ мекушод, ӯро фикре ором намегузошт, ки замоне ӯ бо ҷанговарон мисли рафиқи баробарҳуқуқи ҳамқабила май менӯшид, – дар он ҷо, дар қалъаи қадима, ки деворҳояшро дар барҷастагии харсанг канда буданд. Ногаҳон касе ӯро аз пушташ саҳт қапид.

– Эй, ҷавон! Кучо рафта истодаӣ? – Шаҳси ғайриоддии фарбеҳ, аҷиб, бо як чашм, бадхашмона ба ӯ қач-қач нигоҳ мекард.

– Бахона, – ҷавобдод Деркк. – Ман киштиеро мечӯям, ки маро ба хона барад. Дар ивази он ман ба мисли дигарон хуб кор мекунам.

– Ба ӯ нигоҳ кунед! – Шаҳс бо ангуштҳои фарбеҳаш писханди нофорами худро пӯшид ва

шарики худро ба паҳлӯяш тела дод.

– Ту шунидӣ? Шояд аҳд бандем, ҷавонписар? – ӯ меҳрубонона ба Деркк муроҷиат кард.

– Шояд. – Деркк кӯшиш мекард намуди ботамкин гирад, вале дар дил фикр дар бораи имконияти ба хона баргаштан ӯро саҳт ба ҳаяҷон овард. Ў аз хатарҳое ки бандари баҳримиёназаминии серодам ва ватани ӯро, он ҷо дур дар ғарб, ҷудо мекарданд, наметарсид.

– Ту ягон чиз менӯшиӣ? – пурсид ӯро якчашма.

– То ҳол нанӯшидаам.

– Пас бо мо бинӯш. Ту кор мекобӣ?

– Дар киштие ки маро ба хона мебарад, – ба ҳараки мечунбида нишаста, ба ёди ӯ овард Деркк.

Шаҳси якчашма ба назди Деркк нишаст. Шиками фарбеҳи ӯ сонҳои ғафсаширо таъкид мекард, ва ҳарак чиддӣ қарс-курс кард. Деркк кӯшиш намуд канорагирӣ кунад, аммо ҷой аллақай набуд.

– Ман ва дӯстам – ба писарак дӯлчаро пур кун, Леон, – бо баҳр робитаҳои хуб дорем. – Ў бо як чашмаш чашмак зад, аммо Деркк инро дида наметавонист.

– Хонаат дар кучост, писарам?

– Ман аз Британия.

– Хӯш, хӯш, пас ту аз хона дур ҳастӣ. Яъне ту киштиеро мечӯӣ, ки туро ба он ҷо барад?

– Ман бо баҳрнавардон кор мекунам, –

боэътимод тасдиқ кард Деркк.

– Ман ба ту бовар мекунам. – Деркк бо тааччуб аз худ мепурсид, ки он мард дар ин суханон чӣ ёфтааст, чунки ӯ гулӯ дарронда, хандиданро сар кард, ва шиками фарбеҳи ӯ аз ин меларзид. – Эҳ, писарак, – ҳоло ҳам механдид ӯ, – ту чунин меҳрубон ҳастӣ! Ту инро шунидӣ, Леон? – Ӯ шарикӣ худро – марди қадпасти харобро бо бинии дароз ва чашмони маккор, тела дод. – Ба писарак боз ягон чиз барои нӯшидан дех, Леон. Дӯлчаро пур кун. Ӯ ҷавони хуб аст... Яъне, ту бел задан метавонӣ, – ӯ ҳаракати белҳои киштирониро нишон додани шуда, ба қафо ва пеш ҳам шуд, ва ҳарак қарс-курс кард.

– Ҳа. – Акнун сари Деркк гирд мегашт. Ӯ мехост, ки мард ба қафо ва пеш ҳаракат карданро бас кунад. – Кай ман метавонам равам? – Овози ӯ мисли аз дурӣ ба гӯш меомад. Ӯ бояд калимаҳоро мекофт, ва устувор набуд, ки ҳақиқатан фикри худро аниқ фаҳмонд.

– Ту ҷавони хуб ҳастӣ. Ва чунин богайрат. Ба ман ин гуна ҷавонҳо маъқул ҳастанд. Аммо ту набояд чунин саросема шавӣ. Кани, боз ягон чиз нӯш. Ҳанӯз дар бораи бисёр чиз сӯҳбат карданамон даркор аст.

– Не. – Деркк дигар нӯшидан намехост.

– Биё, биё. Инро ҳамаи баҳрнавардон ва мардҳои ҳақиқии мо мекунанд. Ман ба ту киштиеро меёбам, ки ба наздикӣ ба сафар

мебарояд. Оҳиста, набошад меафтӣ.

Деркк алвонч хӯрд ва ҳис кард, ки ӯро дағалона қапиданд. Сари ӯ ба пеш ба сӯи шиками калони мард афтид. Тани ношушта гарм ва мулоим буд. Деркк чашмонашро пӯшид.

Онҳо писарчаро ба кифтпӯшакҳои чиркини худ печонда, аз дар берун бароварданд. Ҳавои салқин бо таъми баҳр то ӯ намерасид. Вақте ки ӯ пас аз якчанд соат ба худ омад, дар кулбаи торик дар болои коҳи саҳтшуда хоб меафт. Дар назди ӯ касе фик-фик мегирифт.

*

– Деркк дар кучо бошад? Бо ӯ чӣ рӯй дода метавонист? – овози Филипп ноустувор буд, Марқус бошад бо ашкҳо мубориза мебурд.

– Мо ӯро дар ҳама ҷо кофтем. Ҳозир аллакай шояд хеле дер бошад. Ба фикрам, хубтараш ба хона баргардем ва ба падару модарат дар бораи ҳамаи он чи рӯй дод, нақл кунем.

Онҳо дилгир шуда, бо кӯчаҳои холи ба хона меафтанд. Бачаҳо ҳама вақт гапи якдигарро мебуриданд, вақте ба Приска ва Клемент тамоми ҳикояро нақл мекарданд ва чехраҳои онҳо қиёфаи пурташвиштар мегирифтанд.

– Аммо ин ҳамааш не, падар, – тамои кард Филипп. – Падари Антоний талаб мекунад, ки мо товони тамоми зарарро ба ӯ диҳем.

– Ох, бебаракат буд он рӯзе ки ту ин барбари чавонро харидӣ, Филипп, – нафас кашид Лютсий ва сари сафеди худро чунбонд. – Ту чӣ гуна бореро ба хонаи мо бор кардӣ.

– Падари чӯраи ту бо мо чунин рафтор карда наметавонад! – Ин дар сари Приска ҷой намегирифт. – Ў бояд донад, ки мо камбағал ҳастем, аммо аз рӯи ҳамаи он чи ту нақл кардӣ, ӯ одами сарватманд аст ва молу мулки зиёд дорад. Зарар барои ӯ он қадар арзише надорад, аммо барои мо товони хеле гарон меафтад.

– Метарсам, ки ӯ дар гапи худ мемонад. – Клемент ягон сухан нагуфта, гӯш мекард. – Бо Деркк чӣ рӯй дода метавонист?

– Мо намедонем, – бо як овоз гуфтанд Филипп ва Маркус. – Мо ӯро дар ҳама ҷой кофтем. Шояд, ӯ ба ягон ҷо гурехт...

– Бори охир мо ӯро дар болои боми оғилхона дидем. Ў пеш аз он, ки оташ оғилхонаро фаро гирифт, част, – нақл мекард Маркус. – Дастӣ ӯ саҳт захмдор аст. Чуноне ки аллакай Филипп нақл кард, Каллан..

– Ин саг! – фаҳмонд Филипп.

– Ҳа, Каллан ӯро хеле саҳт газид.

– Наход! – Приска сар чунбонд.

– Мо бояд кофтукови ӯро давом диҳем, – гуфт Клемент. – Шумо аллакай дар бандар будед?

– Ҳа, мо ӯро наёфтем. – Филипп боз қариб гиря мекард.

– Ҳамааш чун дар хоби даҳшатнок, – нафас кашид ӯ. – Хуб мебуд, агар ҳамаи ин рӯй намедод. Чаро ту иҷозат додӣ, ки ӯ сагро аз қафас барорад, Маркус?

– Акнун айбро ба гардани Маркус бор нақун. Барои Деркк ту ҷавобгар ҳастӣ, – ба ёди ӯ овард Приска.

– Фикр мекунам, хубтараш ман худам бо падари Антоний сӯҳбат кунам, – бо овози баланд фикр кард ӯ. – Агар ӯ ақаллан камтар ҳиссиёти ҷавобгарӣ дошта бошад, мефаҳмад, ки Деркк ба саг ягон кори бад кардан намехост.

– Ў боварӣ дорад, ки Деркк сагро дуздидан мехост. Антоний аллакай ба ман инро гуфт, – фаҳмонд Филипп.

– Ана чӣ тавр? Чаро? Чунки қафас кушода буд?

– Ҳамааш бар зидди Деркк аст. Аммо ман бояд бо падари Антоний вохӯрам. Ман аниқ медонам, ки ӯ шиносҳои бонуфуз дорад ва ба мо дар кофтукӯви Деркк ёрӣ дода метавонад. Пагоҳ, пас аз мактаб ту ба ӯ мактуби маро медиҳӣ, Филипп, ва хоҳиш мекуни, ки ӯ назди ман ояд, чунки ман назди ӯ рафта наметавонам. Ҳозир бошад...

– Ҳозир бошад ҳамаи мо бояд истироҳат кунем, – маслиҳат дод Приска. – Ту чӣ, Маркус, то хонаат худат мерави?

– Албатта, – бовар кунонд Маркус. – Ман тамоми роҳ медавам, дар хона бошад ба ҳар ҳол касе намебинад, вақте ки ман меоям. Охир, падарам ҳеч гоҳ вақт надорад.

Филипп ба ӯ тез нигоҳ кард. Ӯ ногаҳон фаҳмид, барои чӣ Маркус бо ҷону дил ба назди Приска ва Клемент меомад, ки ӯро ҳама вақт меҳрубона пешвоз мегирифтанд ва ғамхорона гӯш мекарданд.

Рӯзи дигар Филипп ба хонаи Антоний равона шуд. Антоний бо ӯ буд. Тимон ва Григорий бо онҳо набуданд: пас аз он воқеа онҳо худро хеле дур мекашиданд.

– Ман афсӯс меҳӯрам, ки ҳамааш чунин шуд, – гуфт Антоний. Ҳисси вафодорӣ ва итоат, ки ӯ ба он одат карда буд, ба ӯ раво надоданд, ки бисёртар гӯяд. Аммо намуди падар, вақте ӯ ба ғуломон фармон дод, ки Дерккро дастгир кунанд, ӯро ба ташвиш андохт.

Дар роҳ бачаҳо кам ғап мезаданд. Вақте ки онҳо ба хона наздик шуданд, Антоний пешниҳод кард:

– Ман туро якбора ба пеши падарам мебарам.

Падари Антоний ба Филипп нигоҳи хунук кард, вақте ки ӯ ба вай мактуби Клементро дароз кард.

– Инак, ин тӯӣ. Он ғулом пайдо шуд? – пурсид ӯ.

Филипп сар чунбонд.

– Пас, вақте ӯ бармегардад, ман фармон медиҳам, ки ӯро назди ман оранд ва барои кораш ҷазо диҳанд. Ман ӯро ба худ мемонам: ӯ дар ивази пур кардани зарар аз онӣ ман мешавад. Агар не, падарат бояд тамоми зарарро пур кунад. Ин сухани охирини ман.

– Падарам хоҳиш мекунанд, ки шумо назди ӯ дароед. Ӯ мехоҳад бо шумо сӯҳбат кунад. Илтимос, мактубро хонед.

Ӯ мактубро тез аз назар гузаронд.

– Ӯ наметавонад аз хона барояд? Чаро?

– Ӯ маъюб аст. Ӯ бист сол дар ҳабсхона буд.

– Дар ҳабсхона?

Филипп ҳамон вақт аз гуфтааш пушаймон шуд.

– Ту мехоҳӣ, ки ман ба хонаи ҷинояткор дароям.

– Ӯ ҷинояткор нест! – бо ҳарорат норозӣ шуд Филипп.

– Ҳм, пас барои чӣ ӯ дар ҳабсхона буд?

Филипп сар чунбонд. Чизеро фаҳмондан

беҳуда буд. Ӯ аллакай намехост ба Клемент ва ба чамъи майдаи одамоне ки дар хонаи онҳо чамъ мешуданд, нон мешикастанд ва бо як имон вобаста буданд, боз бисёртар нохушӣ биёрад. Падараш аллакай бисёр азобҳоро аз сар гузаронида буд, фикр кард ӯ, ин одами сарватманд, ки оташин шуда дар назди ӯ меистод, метавонист фақат боз ба хонаи онҳо мушкилиҳо биёрад.

– Илтимос, – пурсид ӯ боз як бор. – Шояд шумо ба ҳар ҳол меоед?

– Қарори ман дигар намешавад. Агар гуломи шумо баргардад, ман ӯро мегирам, агар не, падари ту дар пеши ман ҷавоб медиҳад. Ҳар гоҳ вақт расад, ман ба ӯ чамъи пули зарарро хабар медиҳам. Ҳозир бошад метавонӣ рави.

Антоний бо Филипп рафт, аммо падар фармон дод, ки ӯ баргардад.

– Антоний, ман намехоҳам, ки ту бо писари маҳбус ягон чизи умумӣ дошта бошӣ. Ба дӯстӣ бо ин писарак бояд хотима диҳӣ.

Антоний лабашро газид, аммо чизе нагуфт.

– Ман афсӯс мехӯрам, Филипп, – гуфт ӯ дар вақти хайро хуш.

– Ман медонам, ин ба ту вобаста нест, – ҷавоб дод Филипп. – Хайр, Антоний.

Ӯ тоб хӯрд. Антоний аз пайи ӯ нигоҳ мекард. Ӯ хеле мехост ӯро дар бораи ҳабси падараш пурсупос кунад.

Клемент ҳайрон нашуд, вақте ки Филипп ба ӯ

ҷавоб баргардонд.

– Ғам нахӯр, – вайро ором мекард ӯ. – Худованд моро дӯст медорад ва мӯхтоҷиҳои моро медонад. Дуо карданро давом медиҳем ва Дерккро мекобем.

Вақте ки пас аз якчанд рӯз мактубро оварданд, Клемент ваҳдро дар овоз пинҳон кардан натавонист. Ӯ ба Приска, Филипп ва Лютсий мактубро хонд. Маълум шуд, ки ӯ бояд маблағро супорад, ки аз хароҷоте ки онҳо ба худ ягон бор раво додан метавонистанд, бисёртар буд.

Филипп тамоман рӯҳафтада буд ва дар баробари ин хашмгин буд. “Ох, чӣ хел ман афсӯс мехӯрам. Ман медонам, ки дар ҳамаи ин ман айбдор ҳастам! Ман Дерккро интиҳоб кардам, ва баъд ба ӯ чуноне ки даркор буд, нигоҳ накардам. Чӣ хел бад, ки падари Антоний бо мо чунин рафтор мекунад...”

– Филипп! – сарзаниш кард ӯро Приска.

– Ман медонам, шумо чӣ мегӯед модар: «Душманони худро дӯст бидоред ва оромона нигоҳ кунед, ки чӣ хел хонаи шуморо ғорат мекунад!» Ман бошам наметавонам ин одамро дӯст дорам ва бо он рафторе ки ӯ нисбати мо мекунад, розӣ шавам. Ин бераҳмона аст. Медонед, ӯ чӣ гуфт?

– Метавонам ба худ тасаввур кунам, – бо муллоимат гуфт Клемент.

– Ман хеле мехостам, ки ҳамаи ин рӯй надиҳад.

– Ҳа, мо ҳам, – Клемент хаста метобид.

Охирин шабҳо ӯ хеле кам хоб мерафт, аммо ҳозир ӯ табассум мекард.

– Мо ба ташвишҳо ва тарсҳо чой намедихем. Ман ҳоло ҳам пур аз умед ҳастам, ки Худованд Исо ба мо ва Деркк ёрӣ медиҳад.

Аммо Филипп пурра ба ин умедҳои падараш шарик шуда наметавонист. Ҳиссиёти айб ва ҷавобгари ӯро нороҳат мекард. Ӯ хис мекард, ки бояд ягон коре кунад.

Рӯзи дигар ӯ ба сӯи хонаи Марқус шитофт.

– Филипп! – Марқус ин вақт бо он машғул буд, ки ба як тӯда кӯдакони мағалкунанда либос мепӯшонд. Дар гирду атроф пойҳо ва дастҳо намудор буданд, ва вақте ки Марқус метавонист ягон касро қапад, тез либоси даркориро мепӯшонд: – ба яктоаш – пероҳанро, ба дигараш – шиппакро. – Шояд, ту пеш аз дарс бо падарам вохӯрдан мехоҳӣ? – гуфт ӯ, аз дигарон баландтар гап зада.

Филипп, ки ба кӯдакони хурд одат накарда буд, ба атроф ҳайрон нигоҳ мекард.

– Ҳа, илтимос, – ҷавоб дод ӯ.

Ба ҳучра хоҳари Марқус – Фелисита, ки дар дасташ косаҳоро бо хӯроки сахарии кӯдакон дошт, даромад. Филиппро дида, ӯ бо ҳайрат ба ӯ нигоҳ кард, сурх шуд ва дарҳол бо кӯдакон машғул шуд. Аз дидани хӯрок тӯдачаи зинда ногаҳон хомӯш шуд. Хомӯши мисли ғалоғула дилтангкунанда буд.

– Биё. – Марқус ба ӯ роҳро нишон дод ва

ҳайрон шуд, ки чаро Фелисита имрӯз дар вақти хӯрок ба нигоҳубини кӯдакон чунин шавқ пайдо кард.

– Падар, ана Филипп.

Ҳучра ноғундошта буд, дар ҳама ҷо пергаментҳои кушода хоб мерафтанд. Падари Марқус мисли ҳамавақта ғарқи хониш буд, ва ба ӯ назари тез афканд. Дидан мумкин буд, ки ӯро аз кор мононданд.

– Ҷаноб, – Филипп тез ба мавзӯ гузашт, – оилаи м.. – ман мехоҳам гӯям, ки ба ман фавран пул лозим шуда монд. Оё имконияте ҳаст, ки иҷозат диҳед, то ман ба ягон талабаҳои хурдсолатон дарс диҳам? Ба шумо ваъда медиҳам, ки ман хеле кӯшиш мекунам.

– Ҳм..., – муаллим андешамандона кӯшиш мекард ба воқеият баргашта, аз андешаҳои оиди Атинои асри чоруми пеш аз милод ва оиди файласуфон ва кӯшишҳои онҳо дар ҷустуҷӯи шахси росткор дур шавад.

– Ин фикри бад не, падар, – розӣ шуд Марқус. – Ба шумо фавран ёрӣ даркор аст. Аммо Филипп, хониш ва мусобиқаҳои варзишии ту чӣ мешавад?

– Ҳамааш хуб, – Филипп медонист, ки ҳамаи ин акнун на он қадар муҳим аст, зеро дид, ки чӣ хел падару модар ба ёрӣ мӯҳтоҷанд. Он вақт овози Фелисита ба гӯш расид:

– Марқус, зудтар ба назди ман! Ёрӣ деҳ!

Марқус ҳамеша дар ҳама кор ба ӯ ёрӣ меод.

Филипп аз худ мепурсид, ки оё зиндагии

Маркус ва хоҳари ӯ ҳама вақт ҳамин хел буд.

Аммо падари онҳо ягон чизи ғайриоддиро наид.

– Илтмос, чаноб, – Филипп дар гапи худ истодагарӣ мекард. – Ман аллакай сар кардан метавонам. Барои ин ман пас аз нисфирузӣ ва бегоҳиҳо тайёри мебинам.

– Ҳм..., – тақрор кард муаллим. Ӯ ба Филипп мисли он ки вайро бори якум дида бошад, нигоҳ мекард.

– Ва кӯдаки хурде онҳоро роҳнамоӣ мекунад, – зери лаб миш-миш кард ӯ, кадом як иқтибосро ба ёд оварда.

– Ин маънои онро дорад, ки шумо ба ман иҷозат додед? – бо овози баланд гуфт Филипп. Ӯ ин калимаҳоро шинохт ва ба фоидаи худ гардонд. – Ман аллакай ҳамин рӯз сар кардан метавонистам, агар шумо гӯед, ки кадом дарсҳоро имрӯз ба нақша кашидаед.

– Ҳм..., – бори сеюм гуфт муаллим айнан ҳамон вақте ки писараш боз ба ҳучра даромад.

– Ана китобе ки онро истифода мебарӣ, ҳамин тавр не, падар? – пурсид Маркус, ки ба ёри тайёр буд. – Бин, Филипп, ман онро дирӯз бегоҳӣ тамом кардам.

– Раҳмат, Маркус, – гуфт Филипп, вақте ки онҳо дар он тарафи хона буданд, ки дар он бачаҳои хурдтар интизор шуда мешишанд.

Акнун талабагони калонтар метавонистанд дарсҳоро алоҳида хонанд, ва ин ба фоидаи онҳо

буда метавонист.

– Ту инро ба хоҳари Даркк мекуни? Оё рост аст, ки падари Антоний мехоҳад, то ба ӯ маблағ пурра дода шавад? – пурсид Маркус.

– Ҳа, ӯ фикр мекунад, ки Даркк дигар барнамегардад, ва акнун барои пул истодагарӣ мекунад. Мо ба ҳар ҳол ба ӯ Дарккро наметодем, – бо ҳаяҷон илова кард ӯ.

– Албатта не, – розӣ шуд Маркус. – Умед дорам, Даркк дар бехатарӣ аст.

– Ман ҳам, – тасдиқ кард Филипп. – Падар боварӣ дорад, ки аҳволи ӯ хуб аст.

– Ман ҳам шубҳа намекунам, – тез илова кард Маркус. – Имрӯз бегоҳӣ дар хонаи шумо боз барои Даркк дуо мекунам, ҳамин тавр не? Ту ҳам мешавӣ, Филипп? – ботамкин пурсид ӯ.

Аммо Филипп қатъиян ҷавоб дод:

– Албатта. Ман шод ҳастам, ки туро дар он ҷо вомерӯам.

Нигоҳи хурсандонаи Маркус дар тамоми ин рӯзи мушқил бо Филипп буд.

Боби 6

Музди гуноҳ

Аз дарди саҳт Даркк андаке сарашро бардошт. Ӯ ба зӯр фаҳмида метавонист, ки бо ӯ чӣ ҳодиса рӯй дод. Боз чашмонашро пӯшида, ӯ дар бораи кишти фикр мекард... Аммо ҳамаи ин даҳшатҳо

ба охир расиданд. Ба ёрӣ шахси ношиносе омад, ки ба ӯ нӯшокӣ дод, ва Деркк оромии хонаи Клементро ба ёд овард, ки агар ӯ ба ин муқобилат намекард, барояш начот оварда метавонист. Ӯ ба ёд овард, чӣ тавр ӯ Лайт ва қувваҳои чодугариро даъват мекард. Дар теппаи қабри қоҳинон ба писарон ваъда доданд, ки онҳоро бо фарзҳои зиёдтар шинос мекунанд.

– Шумо якҷоя халкро пеш мебаред, – эълон карданд онҳо ба дугоникҳо.

– Кучо? – пурсид Лайт.

– Аввал мо қувваҳои торикиро дар ин ҷо ва дар теппаҳои қабристонии наздик озод мекунем. Баъд шумо қабिलाҳоро ҷамъ мекунед ва бо сурудхонӣ онҳоро ба ҷануб, бар зидди лашкарҳои румиён мебаред.

Ин фикр Дерккро рӯҳбаланд кард. Чунки ҳанӯз пеш аз ин қабिलाҳои алоҳида дар шимол ва ҷануби кишвар чунон пароканда шуда буданд, ки ягон умеди набуд, ки ҳучуми душманонро зада гардонанд. Ана аз ин сабаб Деркк хурсанд шуд, вақте ки онҳо бар зидди киштиҳои румиён рафтанд. Ӯ боварӣ дошт, ки вақти ҷалол ва зафар омад.

Аммо ҳамааш чунин бад тамом шуд.

«Ман торикиро даъват кардам, – бо тарс фикр мекард ӯ. – Он ба ман ғуломиро овард. Ман боз як бор даъват кардам, ва он ба ман оташ ва гурезро фиристод. Ман ба доми он афтадам. – Ӯ аз тарс шах шуд. – Он маро ба

кучо меорад?»

Ӯ наметавонист фаҳмад, ки чӣ қадар одамон бо ӯ маҳкам карда шудаанд. Қаҳе ки ӯ дар болои он меҳобид, аз ифлосҳои одамии пур буд. Деркк рӯяшро бо дастонаш пӯшид ва дер тасаллонопазир гиря мекард.

Ӯ кӯшиш мекард дар бораи хона фикр кунад, дар бораи теппаҳои баланд ва қаторкӯҳҳои ки дар домани онҳо пештар баҳр буд. Ӯ ҷангалҳои торикиро дар пушти деҳаи бо девор ихоташуда, ки акнун Лайт дар он ҷо як худаш зиндагӣ мекард, ба хотир меовард. Сараш бисёр саҳт дард мекард, ва тамоми баданаш хунук мешуд. Ногаҳон дилаш беҳузур шуд ва ӯ партофт. Ба ӯ чунин намуд, ки ҳамааш дар гирдаш тоб хӯрд, ва, дар охир ӯ беҳол шуд.

Ӯ вазиши салқини бодро ҳис карда, ба худ омад. Ӯро кашида бароварданд, ва акнун ӯ пешпо хӯрда, ба пеш мерафт. Дар бандҳои дастҳояш занҷирҳо буданд, ва ӯ ба гурӯҳи одамоне ки бо занҷир баста буда, ба зӯр дар по меистоданд ва оҳиста-оҳиста дар нурҳои равшани офтоб мегаштанд, тааллуқ дошт. Ҳеҷ яке аз онҳо гумонбар набуд, ки пас аз якчанд дақиқа ба таҳхонаи кишти занҷирбанд мешаванд, бе умеди он ки ягон бор боз офтобро бинанд.

Назоратчи – ҳамон марди якчашма, ки Дерккро фиреб дод, онҳоро бо қамчин пеш меронд. Баъзеҳо дод мезаданд вақте ки онҳоро

дукаси ба бели вазнини кишти, ки барои ду нафар муқаррар шуда буд, мебастанд. Дигарон лаънат мехонданд, якчанд кас ба худоёни худ дуо мекарданд. Вақте ки занҷирҳои Деркк баста мешуданд, ӯ ғичирроси даҳшатоварро шунида ноумедона ба пеш афтид. Аз дарди саҳт дар пушташ ва лагади бераҳм ӯ маҷбур шуд хезад. Дар пеши чашмонаш рӯи баднамуди шахси якчашма чарх мезад. Баъд тани калони назоратчи аз назар нест шуд. Ӯ ба кишти гурӯҳи дуҷоми бандихоро оварда, рафт, то ки пули савдои худро ба машрубот сарф кунад.

Бели кишти вазнин буд. Марде ки дар назди Деркк мешишт, ҳатто ба сӯи ӯ барои салом кардан тоб нахӯрд. Кишти оҳиста дар мавҷҳо мечунбид.

Дертаронҳо тӯфонҳоро аз сармегузаронданд; онҳо, ки бемор ва бадбахт буданд, маҷбур мешаванд бо орзуи саҳти сабуки, ки ҳеҷ вақт намеомад, бел кашанд.

Тадричан онҳо ба гуруснагӣ, хастагӣ ва бекуватӣ одат карданд. Онҳо одат карданд ки танҳоро дар болои белҳо таранг кунанд ва бо ҳаракатҳои мунтазам киштиро дар баҳр баранд. Онҳо ҳамчунин ба лагадҳо ва чазоҳои даҳшатовари қамчини назоратчи одат карданд. Онҳо ба хӯроке ки ҳеҷ вақт сер намекард, одат карданд ва тарзҳои ихтироӣ намуданд, ки он барои дер вақт расад. Онҳо мисли ҳайвонот барои хӯрок мечангиданд, ва якдигарро бад миданд.

Бисёриҳо мемуранд. Чун дар киштии ки Деркк пештар дар он буд, онҳоро мебароварданд ва ба баҳр мепартофтанд. Зиндамондагон ба ин одат карданд.

Гоҳо Деркк хонаро ба ёд меовард, аммо дар бораи ин фикр накардан осонтар буд. Лекин як рӯз бегоҳӣ, касе аз онҳо, ки дар пеши ӯ мешишт, ба хондани суруде, ки дар ватани ӯ мехонданд, сар кард. Дигарон гӯш мекарданд. Белкаширо бас намекарданд, ва кор кардан осонтар буд.

– Лайт! – Деркк ягон калимаро баланд нагуфта, лаб мечунбонд. – Бешубҳа, Лайт дар хона суруд мехонад ва дар бораи ман фикр мекунад. Оҳ, Лайт, бо сурудхонии худ қувваҳои торикро аз ҳар дуи мо дур кун! – Дар чашмҳо ашк пайдо шуд. Суруби одаме ки дар назди ӯ мечунбид ва гӯё сояе буд, ки ӯ онро ҳеҷ гоҳ дур карда наметавонист, баланд фик-фик мегирифт.

Садои қамчин баромад – садои ҳуштакӣ, ки онро ҳамаи онҳо медонистанд ва аз он метарсиданд – ва сурудхонӣ бас шуд.

– Ин ба шумоён чӣ тавр дар вақти кор суруд хонданро ёд мидҳад, – дод зад назоратчи ва ба онҳо миқдори бисёри ҳақоратҳоро фуру резонд.

Деркк ба мисли ҳамаи ҳаммушибатонаш, ӯро бад мидид. Аммо онҳо ҳамсоғонашонро, ки занҷирбанд буданд, боз бисёртар бад мидиданд. Мисли сояҳо ҳама вақт ба пеш ва ба қафо мувофиқи назми кор мечунбиданд. Ҳеҷ гоҳ

рӯйҳои якдигарро намедиданд, чунки ҳеҷ гоҳ рӯйҳои худро сӯи якдигар намегардонданд, ва бо дигарон ягон бор гап намезаданд, чунки гап набуд. Онҳо ҳар нафаси фикр-фикрунанд ва ҳар тапиши пасти дилро мешунданд, вақте ки дар болои белҳои кишти хам шуда, истироҳат мекарданд, – белҳое ки қисми чудонашавандаи зиндагии онҳо шуда буданд.

Як рӯз ҳамсоия Деркк, ки ўро якчанд моҳ пеш баста буданд, мурд. Ў ногаҳон ба пеш хам шуда афтид, ва аз ҳаракат ғелид, ва бели кишти Дерккро ба шикамаш зад. Деркк, ки аз гуруснагӣ суфт шуда буд, аз дард дод зад. Шахси мурдаистода аз болои пойҳои лучи ў ғелид. Вай бераҳмона ўро тела кард. Рӯяш тоб хӯрд ва нигоҳи онҳо бори аввал бо ҳамдигар вохӯрданд.

Деркк ду чуфти чашмҳои безъиғиёнаи осмонрангро, ки дар рӯи хароби чиркини ришдор ҷойгир буданд, дид.

«Охир, ман ҳам ҳамин хел намуд дорам», – фикр кард ў ва бо шавк ба пеш хам шуд.

Ҳамсоияш муддати зиёд ҳамин хел хоб мерафт. Чашмони осмонранги ў ба боло нигоҳ мекарданд, ва Деркк аз нигоҳи онҳо дур шуда наметавонист. Ниҳоят касе занҷирҳоро суфт кард ва ҷасадро баровард.

Акнун бели кишти вазнин буд. Дертар, баъди ду-се рӯз, ҳангоме онҳо ба ҷое мерасанд, ки дар он асироне ҷойгир ҳастанд, ки аз як ҷой

ба дигар ҷой бурда мешаванд, ба назди Деркк шахси дигарро занҷирбанд мекунанд.

Кор беохир буд.

*

Маркус қуттичаи майдаякро аз як даст ба дигар даст мегузошт. Он аз нукра буд. Дар сарпӯшаки он лаъли майдак ҷило меод. Он аз они модари ў буд, ва пас аз вафоти ў дере нагузашта, падар дар вақти изҳори меҳрубонӣ ин қуттичаро ба ў дод. Қуттичаи майдак барои Маркус азиз буд, чунки хотираи модари ў буд. Ў аллақай рӯи модарашро ба зӯр ба ёд меовард, аммо бо ҳавас он вақтро, ки дар хонашон ханда ба гӯш мерасид ва ҳисси роҳат буд, ба ёд меовард. Ў оҳиста қуттичаи нукрагинро ба порчаи матоъ печонд ва гирифта рафт.

Филипп худро ҳамчун муаллим хеле хуб нишон меод, ва бачагони майда, ки ў ба онҳо хониш, навиштан ва ҳисобро ёд меод, ўро хеле дӯст меошанд. Тамоми мактаб дар бораи машғулияти нави ў гап мезад.

– Ҷаро ў бо ин машғул шуд?

– Меғӯянд, ки ба оилаи ў пул лозим аст.

Вақте ки инро аз Антоний мепурсиданд, ў хеле кам гап мезад. Тимон ва Григорий ҳам хомӯш буданд. Аммо ба ҳар ҳол ҳар хел овозаҳо паҳн шуданд.

Маркус ба бозор омад. Ў дар харид кардан

таҷрибаи калон надошт, дар бораи фурӯш бошад ҳоҷати гап ҳам нест. Аз ин сабаб ӯ, пеш аз он ки дӯкони ба ӯ даркорро ёфт, камтар гаранг шуда, пешу қафо гашт.

Савдогари фарбеҳ ба ӯ дасти на он қадар тозаи худро дароз кард ва бо назари танқид қуттичаро нигоҳ кард. Дар дил Марқус худро бад ҳис мекард.

– Ҳм, таги ин харошида аст. – Мард боз ва боз қуттичаро тоб меод. – Санг на он қадар саҳт шиштааст, – пас аз таваққуфи дароз гуфт ӯ. – Ту барои он чанд қадар меҳоҳӣ?

– Намедонам, – номуайян ҷавоб дод Марқус.

Савдогар зуд нархи пасти хандаоварро гуфт.

– Оё шумо наметавонед... наметавонед камтар зиёдтар диҳед? Дар сарпӯшакаш лаъли ҳақиқӣ аст. Қуттича аз он модарам буд... – ва ӯ хомӯш шуд.

– Аммо ба назар гирифтани лозим аст, ки санг ба зӯр истодааст, тағаш бошад харошида аст. Чизи бисёр зебо. Аммо афсӯс, бисёртар дода наметавонам. – Овози савдогар афсӯси сохтаро ифода мекард.

– Хайр, майлаш, – розӣ шуд Марқус.

ӯ пулро пинҳон кард ва ба хона равона шуд. ӯ то ҳол худро бад ҳис мекард. Аммо ба ҳар ҳол ӯ чизе дошт, ки метавонист ба Клемент биёрад – маблағи хеле кам, то ки ба онҳо барои додани қарз ёри диҳад. Ин фикр ӯро дастгирӣ мекард.

Он беғоҳ дар хонаи Клемент бисёр меҳмонон ҷамъ шуданд. Приска гиря кард, вақте дид,

чӣ тавр дӯстон пулро ба рӯи мизе ки онҳо бисёр вақт ба назди он даъват менамуданд ва зиёфаташон мекарданд, мемонданд.

– Марқус! – Филипп ногаҳон бо ҳайрат дид, ки дӯсташ бечуръатона ба назди дигар тӯҳфаҳо як тӯдачаи тангаҳо гузошт.

– Хайр, чӣ гӯям, – гуфт Марқус. – Дар охир, дар ҳамаи ин айби ман ҳам буд-ку.

– Айби ту?

– Ҳа, ман имкон додам, ки Деркк сагро аз қафас баровард. Бечора Деркк, ӯ ҳозир дар қучо бошад?

– Чӣ хел ман дар бораи ӯ фаҳмидан меҳоҳам. Шояд, падари Антоний барои пул чунон хурсанд мешавад, ки ба мо дар кофтукови ӯ ёри мерасонад. Аммо нигоҳ кун, Марқус! Оё ин аҷиб нест? Ва бо вучуди ин ҳамаи онҳо чунин камбағал ҳастанд!

Марқус бо ҳайрати хурсандона ба Филипп нигоҳ кард.

– Ман меҳоҳам аз ту бахшиш пурсам, Марқус, – ногаҳон гуфт Филипп. – Ман меҳоҳам, ки муносибатҳои мо хуб шаванд.

– Кайҳо боз ҳамааш хуб аст, – розӣ нашуд Марқус. – ҳамааш аллакай дар гузашта аст. Онҳо ба якдигар каме шармгинона, аммо хурсандона, табассум карданд.

– Биё, – маслиҳат дод Филипп, – ба худамон ҷои қулай ёбем.

Одамони барои хушбахтии Клемент хурсанд

шуда, ўро иҳота карданд. Ногаҳон ҳама ба қафо тоб хўрданд, ва дар байни қаторҳо пичир-пичири хурсандона гузашт, ҳангоме ба Клемент шахси қоматбаланде наздик шуд, ки либоси ў аз дигарон камбағалонатар буд.

– Ана тўҳфаи ман, – хоксорона гуфт ў, Клементро ба оғўш гирифт ва ба болои миз анбони чармини кўҳнаро монд.

– Рудолф! – бо овози баланд гуфтанд ҳама ва хурсандона ба ў салом гуфтанд.

– Аз дидани ҳамаи шумо шодам – аммо ман омадам, то бо ҳамаи шумо хайрухуш кунам.

– Оё ту моро монда меравӣ? – боизтироб пурсид Приска. – Ту чӣ қарор кардӣ?

– Ман бояд муҳаббати Худоро ба дигар одамон расонам, монанди он ки шумо онро ба ман расондед, – ҷавоб дод Рудолф ва ба замин дар назди Филипп ва Маркус нишаст.

– Ба мо дар бораи нияти худ нақл кун, Рудолф, – хоҳиш кард аз ў Клемент, ва ҳама бо розигӣ сар чунбонданд.

– Ин ҷо бисёр чиз нақл кардан даркор нест, – сар кард Рудолф. – Якчанд ҳафта пеш ман дар бандар гирияи мардеро шунидам, аммо бо вучуди тамоми кўшишҳо ман ўро ёфта натавонистам. Рўзи дигар ман дар чўйбор мардеро ёфтам. Ў хеле фарбеҳ ва якчашма буд. Ў хун туф мекард ва ҳақорат мекард, чунки ўро зада, пулашро дуздида буданд. Ў бештар на аз захмҳо ва маиб шуданаш, балки барои пули аз

даст додаш ғам меҳўрд. Ман ўро ба хонаам бурдам ва захмҳояшро бастам. Дар айни ҳол ман фаҳмидам, ки нолаҳое ки ман як рўз пеш шунида будам, аз як маҳкуме бармеоманд, ки меҳмони якчашмаи ман фуруҳт, то ки ў то охири умр ба бели киштӣ занҷирбанд шавад. Ў ба ман нишон дод, ки чӣ тавр ман ба ин маҳкумон ёрӣ диҳам: дўсти якчашмаи ман бисёр шиносон дорад!

– Аммо Рудолф! – эътироз кард Приска.

– Не азизам, – меҳрубонона даҳолат кард Клемент, – агар Рудолф ба он ҷо, ба худи торики рафтган хоҳад, мо набояд ўро боздорем.

Ў ба зўр хест, дастонашро бар Рудолф монд ва барояш баракат хост. Дигарон ҳам чунин рафтор карданд. Касе баланд дуо гуфтандро сар кард, вақте ки ў тамои кард, баъзеҳо сурудхониро сар карданд. Шаб нономаён гузашт, пагоҳӣ бошад Рудолф хест, то оҳиста равад. Аммо дигарон ўро иҳота карданд, Лютсий ва Филипп бошанд ба ошхона рафтанд.

– Илтмос, бо мо мон ва ҳамроҳ хўрок хўр, – илтмос мекард Приска.

Рудолф ўро ба оғўш гирифт.

– Ман дар хўрокхўрии хурсандӣ иштирок кардам! – гуфт ў. Аммо ў ба дасташ як тўда нон, меваҳо ва панирро дод.

– Шояд, ту метавонӣ чизе ба он бечорагон, ки ту дар он ҷо вомехўрӣ, диҳӣ. – Овози ў ошуфташуда буд, аммо ў ашкҳоро бозмедошт.

– Бигзор ман камтар туро гусел кунам ва

барои бурдани ҳамаи ин чизҳо ёрӣ диҳам, – хоҳиш кард Филипп, ки аз ошхона боз бисёр хӯрокворӣ овард. – То саршавии дарсҳо ман боз як соати дигар дорам.

– Ҳа, иҷозат деҳ писарак бо ту равад. – Клемент хест.

Ҷ хеле хаста метобид, ва Филипп ногаҳон дид, чӣ тавр ӯ пир ва бемор метобад. Ҷ дид, ки дастони Клемент меларзиданд, вақте ки ӯ онҳоро бардошт ва ба китфи Рудолф монд.

– Шояд ман барои ҳамин аз даҳони ҳайвоноти ваҳшӣ дар саҳнаи румӣ халос шудаам, то шоҳиди он шавам, ки ту чӣ хел бо хурсандӣ барои хизмат ба онҳое ки зинда ба зинда ба марг маҳкум шудаанд, меравӣ, – гуфт ӯ.

Рудолф бори охир чӯраашро ба оғӯш гирифт.

Вақте ки онҳо якҷоя бо кӯчаҳои ором мерафтанд, Филипп ба Рудолф дар бораи Деркк ҳамаашро нақл кард.

– Сурхмӯй мегӯӣ, ва ту ӯро пас аз ду рӯз баъди вохӯрии охирини мо дар бандар харидӣ? – пурсид Рудолф. – Ман ӯро медонам, – гуфт ӯ ба дӯсти ҳайроншудаи худ. – Як рӯз, пас аз он ки туро вохӯрдам, ман бо кор дар бандар будам. Ман бояд аспони аз бор холишударо об медодам. Аммо ман дидам, ки дар ин ҷо асирон ҳам буданд, ва вақте ки имконият пайдо шуд, ман ба назди онҳо рафтам ва ба онҳо об овардам. Деркк – ту ӯро ин хел **меномӣ** – дар

хотирам махсусан монд. Ман бисёр вақт фикр мекардам, ки бо ӯ чӣ шуда бошад. Вақте ки мо дирӯз барояш дуо гуфтем, ман фаҳмидам, эҳтимоли қавӣ меравад, ки он ҳамон бача буд.

Филипп нафас кашид.

– Шояд ӯ дар айни замон ба худ хона ёфт. Меҳоҳам умед дошта бошам, ки ҳамин хел аст!

– Ту ҳақиқатан чунин фикр мекуни, Филипп? Бо вучуди он ки ӯ ба шумо ин қадар мушкилӣ овард?

– Ҳа, – кӯшиш кард фаҳмонад Филипп. – Вақте ки ман ба дигарон гӯш дода, Дерккро харидам, ман... ман инро танҳо барои он кардам, ки худро дар пеши дигарон нишон диҳам. Аммо падар ҳама вақт бо ӯ чунин рафтор мекард, ки гӯё ӯ барояш аҳамияте дошт. Ту мефаҳмӣ, ман чӣ гуфтаниям?

– Ҳа, мефаҳмам, – фикр карда, ҷавоб дод Рудолф.

– Маркус ҳам. Ин маро ба фикр водор намуд. Пас аз он ки мо барояш ҳангоми касал буданаш дуо мекардем, барои ман ҳам ӯ аҳамият пайдо кард. Ман наметавонистам бо Деркк чунон рафтор кунам, ки бачаҳо аз ман интизор буданд... Эй! – ӯ ба ғазаб омада тоб хӯрд.

Касе ӯро тела дод, ва қариб зада мегалтонд. Хӯроквории Приска ғалтид, ва гурӯҳи бачагон, ки Филипп ва Рудолфро иҳота карда буданд, бо писхандҳо ба онҳо чақидан гирифтанд.

– Қулчаҳои хуби хонагӣ пас аз чунин базм!

– дод зад яке аз онҳо. – Оҳ! Охир ин муаллим Филипп-ку!

– Тимон! – бо овози паст гуфт Филипп.

– Ромкунандаи гургон, ки муаллим шуд, – механдид Тимон.

Яке аз онҳо Филиппро қапид, танҳо нисбати Рудолф онҳо комилан дилпур набуданд.

– Оҳо, нон бомаза будааст-ку! – Яке аз бачагон бурдаи калони нони нав пухташударо газид. – Кани чаш, Антоний. Ба ҳар ҳол падари ӯ ба ту як қутти нон қарздор аст. Ман гуфтаниям, ки ақаллан қабати рӯи нон ҳаққи ту аст.

Антоний ҳам мисли дигарон дар ҳаяҷон ва андак маст буд, аммо ӯ сар чунбонд.

– Ӯро сар деҳ, – гуфт ӯ ба писараке ки ҳоло ҳам Филиппро саҳт қапида буд.

Тимон шояд тамоман маст буд.

– Кани ин чо биё! – Рудолфро масхара мекард ӯ. – Чӣ, чангидан наметавонӣ? Ту китфҳои гулом-қаикрон дорӣ. Туро ба кишти бастан даркор!

Рудолф ӯро аз худ дур кард.

– Шояд бо ман чунин рафтор кунанд, – бо овози паст гуфт ӯ, аммо Филипп ин суханро фаҳмид ва ба ӯ тез назар афканд.

Қуввати Рудолф Тимонро камтар ба хуш овард ва ӯ ба як тараф гузашт.

– Ту албатта шӯҳӣ мекуни, – гур-гур кард ӯ.

Рудолф ҳам шуд, то ки нонҳои афтодаро бардорад. Дигарон Филиппро ором монданд

ва нест шуданд. Базм тамом шуд, ва ким-чӣ хел вайрон карда шуд, барои ҳамин ба худ омадан нофорам буд. Антоний охирин рафт. Ӯ ҳама вақт ба қафо нигоҳ мекард, гӯе мехост бо онҳо монад.

– Ва онҳо як вақте дӯстони ман буданд, – баланд гуфт Филипп. – Аммо ту чиро дар назар дошти, Рудолф? Наход ту иҷозат медиҳӣ, ки туро ба бели кишти занҷирбанд кунанд?

– Ман намехоҳам, ки падару модари ту инро фаҳманд, – тасдиқ кард Рудолф.

Филипп истод.

– Ту бо ҳамин роҳ барои падари ман пул ёфти? Бо нархи озодии худ?

Рудолф бо розигӣ сар чунбонд.

– Оё ман ба шумо нагуфтам, ки шабона нолаи маҳкумшудаеро шунидам? Вақте ки ту ҳоло тамоман майда будӣ, падару модари ту ба ман меҳри калонро зоҳир намуданд. – Инро ба ёд оварда, ӯ табассум кард. – Онҳо ҳеҷ гоҳ арзиши онро, чи қадар ман аз онҳо миннатдор ҳастам, намефаҳманд.

Ба китфи ӯ дасти вазнин хоб рафт, ва Филипп, ки ҳоло ҳам бисёр савол дошт, дар пеши худ рӯи хеле фарбеҳи марди якчашмаро дид.

– Дидӣ, ман ба ваъдаи худ вафодор мондам ва субҳидам, чуноне ки ваъда додам, омадам, – ба ӯ муроҷиат кард Рудолф.

– Ман боварӣ надоштам, ки ту чунин рафтор мекуни, – ҳайрон шуда, гуфт мард.

– Ин занчирҳо дар ин чо барои чӣ? – пурсид Филипп.

Мард тоб хӯрд: ногаҳон ӯ шубҳа пайдо кард.

– Ҳей, магар ин дом нест? Агар донистан хоҳӣ, ӯ худааш чунин хост.

– Филипп, Филипп, зик нашав. – Рудолф дастонашро дароз кард, ва мард ба дастонаш кишан андохт. – Ана, ман бо хости худ меравам, то ки ба торикӣ рӯшноiero, ки мо донистем, барам.

– Ба монанди ин чизеро ҳоло шунида набудам! – Мард ҳоло ҳам боварӣ надошт. – Аммо ту маро начот додӣ, ин хел чизҳоро ман аз хотир намебарорам. Барои ҳамин ман туро бо пул сар додам.

– Хуб, раҳмат ба ту. Ту ба ман тӯҳфаи хуб кардӣ: шаби хурсандиро дар хонаи дӯстонам додӣ.

– Рафтем. – Мард бетоқат мешуд. – Киштӣ барои шино кардан тайёр аст.

– Нонро гир, – Филипп онро ба дасти дӯсташ андохт. – Оҳ, Рудолф, Рудолф!

– Бигзор Худованд бо ту бошад, Филипп. – Рудолф ба зӯр ӯро ба оғӯш гирифт ва ба мард гузошт, ки ӯро ба киштии интизоршуда ва гурӯҳи мардҳо, ки бо занчир баста шуда буданд, барад.

Филипп дид, ки чӣ тавр ӯ ба онҳо нон тақсим мекунад. Ӯ интизор буд, то бодбонҳои киштӣ бардошта шуданд, баъд ба хона равона шуд. Дар

хона ӯ падару модарро танҳо ва дар ашкҳо ёфт. Дар анбон, ки Рудолф дар назди дигар тӯҳфаҳо монда буд, тангаҳои тилло буданд. Акнун онҳо метавонистанд қарзро пурра диҳанд.

Боби 7

Роҳи дигар

Пас аз шаби беҳобӣ Филипп хаста ва дар ҳаяҷон буд. Ӯ барои диққати бисёр додан ба талабагони хурди худ, ки ҳамон рӯз махсусан ором набуданд, хоҳиши зиёд надошт. Нақлҳои дарози номаҳо ва рақамҳо ӯро хеле дилгир карданд, чун дар замоне ки худааш талаба буд.

Номае ки ӯ аз он мехонд, қариб аз дасташ меафтид; ӯ пай бурд, ки қариб пинак рафт, ва кӯшиш кард фикрҳояшро чамъ кунад. Ногаҳон ӯ то он чои нома расид, ки суханҳои пеш навишташуда на он қадар суда шуда буданд. Ӯ бе шавқ мехонд:

«Бо вуҷуди сулҳи пуришкӯҳ, ки қанговарони мо дар тамоми ҷаҳон барпо карда буданд, ба ҳар ҳол гоҳо ҳодисаҳо рӯй медиҳанд, хусусан дар Яҳудо...»

Матни хушк ва дабдабанок ӯро ба фикре овард.

– Қаламҳоро як тараф монед, – фармуд ӯ ба кӯдакон. – Ман ҳозир ба шумо ҳикояи воқеиро нақл мекунам, ман аниқ медонам,

ки шумо онро ҳеч гоҳ аз ёд намебароред. – Ҷ эҳтиёти муқаррариро дур кард ва ба онҳо дар бораи Одаме нақл кард, ки Ҷро аз дарвозаҳои Уршалим – пойтахти Яҳудо, барои куштан бароварданд ва дар бораи пайравони Ҷ, ки ба саҳнаҳои румӣ мебароманд ва пеш аз он ки онҳоро зинда ба зинда сӯзонанд, то ки барои базми подшоҳ машъалаҳои зинда гарданд, ва ҳайвоноти ваҳшӣ онҳоро пора-пора кунанд, суруди ғалабаро мехонданд.

Кӯдакон ногаҳон бодикқат шуданд, ва Филипп дарди сарро аз хотир баровард.

– Номи ин Шахс Исо аст, – гуфт ӯ ва кӯшиш кард, ки ба ҳамаи саволҳои онҳо ҷавоб диҳад. – Ҷ имрӯз ҳам зинда аст. Шояд падарону модаронатон ба шумо гуфта буданд, ки қайсар худо аст. Аммо ин дурӯғ аст. Худованди ҳақиқии ин зиндагӣ Исо аст...

– Пас чаро Ҷ намеояд ва бар мо ҳукмронӣ намекунад? – мепурсиданд писарчаҳо.

– Чаро мо бояд ба император сачда кунем?

– Ҳамаи масеҳиён кучо шуданд? Наход, ки ҳамаи онҳоро шерҳо хӯрданд?

– Ҳа, бисёрихоро, – Филипп аввал ба саволи яқум ҷавоб дод, – аммо на ҳамаро. – Ҷ бисёр чизҳоро, ки аз кӯдакиаш ёд гирифта буд, ба хотир овард ва дар бораи Рудолф ва ҳодисаҳои ки шаби гузашта дар хонаи онҳо рӯй дода буданд, фикр мекард. – Ман масеҳӣ ҳастам, – илова кард ӯ.

– Шумо? – Онҳо бо диққат ба ӯ нигоҳ мекарданд.

Ҷро боз хастагӣ фаро гирифт. Ҷ ҳоло фикр мекард, ки бояд назди падари Антоний равад ва ба ӯ пулро диҳад. Сояҳо дар ҳавлии ором аз он вақте ки ӯ одатан дарсҳои пагоҳирӯзиро ба охир мерасонд, дарозтар шуда буданд. Ҷ бо дасташ рӯяшро молид.

– Афеӯс, – муроҷиат кард ӯ ба кӯдакон. – Метавонед равед. Ман бе ин ҳам шуморо дер нигоҳ доштам.

– Ба мо боз дар бораи Исо нақл кунед, – хоҳиш мекарданд баъзеҳо, – ва дар бораи масеҳиён.

– Бо чону дил, – гуфт Филипп бо овози баланд, то ки аз ғалоғулаи талабагон, ки чизҳои худро ҷамъ мекарданд, баландтар гап занад, – бори дигар.

Як талабаи майдаяк монд.

– Муаллим, – саргаранг шуда гуфт ӯ.

– Чӣ?

Талаба қулт кард ва боз як кӯшиш кард.

– Ман – ман ҳам масеҳӣ ҳастам, муаллим.

Ба фикри Филипп, писарча шояд нӯҳ ё даҳсола буд, ва ӯ бо ҳайрат ба вай нигоҳ мекард. Ҷ ногаҳон 5-6 сол фарқиятро, ки онҳоро ҷудо мекард, ҳис кард. Ба ӯ дар ин бора чӣ гӯям?

– Падару модарат ҳам масеҳӣ ҳастанд?

– Не, муаллим. Падарам маро зад, вақте ман ба ӯ гуфтам, ки масеҳӣ шудам.

– Аммо ин туро ақиб нагардонд?

– Не, муаллим!

– Чӣ хел ту дар бораи Исо шунидӣ? – пурсид
Филипп.

– Кайҳо. Ман он вақт нӯҳсола будам. Акнун,
ман даҳсола ҳастам, – илова кард ӯ. – Бародарам
ва ман бисёр вақт ба бандар барои тамошои
киштиҳо мерафтем. Яке аз моҳигирон бо мо хеле
мехрубон буд. Ӯ як замоне бахрнавард буд...

– Номи ӯ Рудолф буд?

– Ҳа, – чашмони ӯ дурахшиданд. – Шумо ӯро
аз кучо медонед?

– Ӯ яке аз дӯстони ман аст. Рудолф ба ту дар
бораи Исо нақл кард?

– Ҳа, мо соатҳо бо ҳам сӯхбат мекардем. Аммо
вақте ки падари ман дар бораи ин фаҳмид, ӯ ба
бандар рафтанду манъ кард. Аммо ман он чиро, ки
Рудолф нақл карда буд, аз хотир набаровардам,
агарчи гоҳо мушкил мешавад.

– Ҳа, ман медонам, – розӣ шуд Филипп. Ӯ ба
дӯсти хурдсоли худ, ки барои имони худ чазо
гирифт, бовар кард, ва ба ӯ нақл кард, ки сахари
шоҳиди он шуд, ки Рудолф бо ихтиёри худ имкон
дод, ки ӯро ба кишти баранд.

– Ман ӯро ҳеч гоҳ аз хотир намебарорам, – бо
ҷӯшу хурӯш гуфт писарак.

Филипп дасташро ба китфи талабааш монд.

– Вақте ки ҳама мераванд, бо ҳамдигар
бисёртар сӯхбат мекунем, – гуфт ӯ. – Номат
чист?

– Мартин, муаллим.

Филипп ногаҳон ҷавобгариро барои писарак
ҳис кард.

– Акнун ба хона дав, Мартин. То пагоҳ.

Танҳо монда, ӯ дар бораи он чи писарак ба
ӯ нақл кард ва дар бораи саволҳои ки дигарон
доштанд, фикр мекард. Ӯ кӯшиш кард, ки барои
дарси пагоҳ нақша кашад. Аммо ин корро карда
натавонист. Ӯро ҳама вақт фикре азоб меод,
ки ӯ бояд падари Антониёро ёбад ва пулро ба
ӯ диҳад.

– Ӯро бад мебинам, – фикр кард ӯ.

Ӯ боз андаке ба дарозтар шудани сояҳо
нигоҳ карда шишт. Пагоҳ ӯ ин китоби
дилгиркунандаро истифода намебарад, қарор
кард ӯ...

– Филипп!

Ӯ шарм дошт. Дар назди дар Фелисита шарм
дошта меистод.

– Аллакай бевақт шудааст, – гуфт ӯ
бечуръатона, – ва мо аллакай ҳамаамон хӯрок
хӯрдем. Ман барои ту чизе мондам. Намехоҳӣ
рафта хӯрок хӯрӣ?

Фелисита меистод – хушандом, бечуръат ва
хасташуда.

– Ту хеле мехрубон ҳастӣ, – гуфт Филипп
ғамхорона.

Ӯ дид, ки чӣ тавр рӯяш дурахшид, вақте
ки ӯ табассум кард. Ногаҳон ӯ хоҳиши калон
пайдо кард, ки ба ӯ ҳамаашро нақл кунад: дар

бораи Мартин, Рудолф ва дар бораи падари Антоний, ки мехост ҳамаи онҳоро нобуд кунад. Ӯ гӯш карда, дар баробари ӯ шармгинона қадам мезад. Ӯ ҳис мекард, ки Фелисита ҳамаашро аз Маркус хубтар мефаҳмид.

– Ва вақте ки ман ин саҳар Антонийро бо дигарон дидам, қаҳрам омад, – тамом кард Филипп. – Танҳо фикр кун, чӣ қадар падару модарам барои ҳамаи ин бояд азоб мекашиданд.

Вақте ки Филипп ба хӯрдан сар кард, Фелисита Филипп ва Маркусро бо суханхояш ба ҳайрат овард:

– Бечора Антоний! Ба ӯ раҳмам меояд. Ӯ ҳама вақт мутеи падараш буд. Вагарна ӯ дигар хел мебуд. Охир, ӯ кӯшиш кард дигаронро боздорад, вақте ки онҳо ин саҳар ба шумо ҳамла карданд.

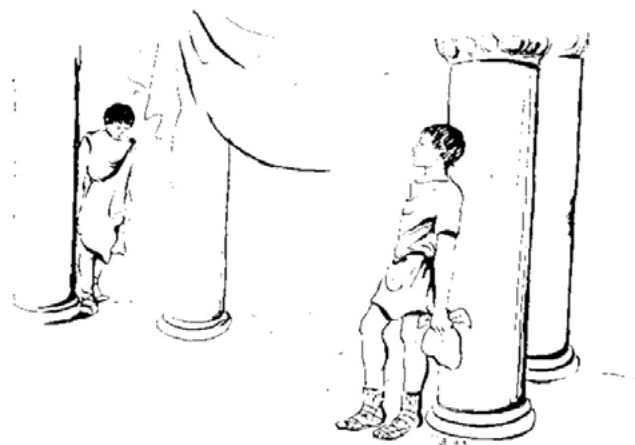
– Ҳа, рост, – розӣ шуд Филипп ва давом дод: – Медонӣ, Фелисита, шояд ту дар ҳаққи Антоний ҳақ бошӣ. – Ӯ бо ҳайрат ба Фелисита нигарист ва табассум кард.

Фелисита сурх шуд ва аз ҳучра баромад.

– Ох, ин хоҳарҳо! – гуфт Маркус. – Хоҳари ман бошад ҳама вақт касро ҳайрон мекунад.

Филипп хомӯш буд. Ӯ тез хӯрокашро тамом кард ва ба хона барои пул рафт.

Антоний бо ҳайрат дарро кушод, вақте ки Филипп ба он тақ-тақ кард. Филипп хеле хаста буд. Бо вучуди сӯхбати худ бо Фелисита, ӯ аз он ки дӯстони пешинаи ӯ бо вай чӣ гуна рафтор карданд, хафа буд.

– Ман омадам, то бо падари ту сӯхбат кунам, – гуфт ӯ.

– Ба фикрам, ӯ ҳоло бедор нашудааст. Дирӯз ӯ базм гузаронида буд. – Антоний саросема намешуд. – Ту мехоҳӣ бо ӯ шахсан сӯхбат кунӣ?

– Ҳа, – гуфт Филипп.

– Хуб, ман рафта аз ӯ мепурсам, оё ӯ мехоҳад бо ту сӯхбат кунад. – Ӯ гуфтан наметавонист, ки дар назди падари худ чӣ хел тарсро ҳис мекард.

Вақте ки Антоний бо чехраи серташвиш баргашт, Филипп хаста шуда, ба сутун тақя мекард. Падараш, мисли ҳама вақт, асабӣ, бо гур-гуркунии одатии худ, бадхашмона ба ӯ нигоҳ кард:

– Бигзор, ӯ рафта корхояшро бо котиби ман

ҳал кунад, – ва қатъиян зид буд, ки “писари он маҳбусро” қабул кунад.

Аммо Филипп истодагарӣ мекард.

– Маро ба назди падарат бар, Антоний. Ман худам бо ӯ сӯҳбат кардан мехоҳам.

Вақте ки онҳо якҷоя аз долон мегузаштанд, Антоний хомӯширо, ки онҳоро фаро мегирифт, қатъ кард:

– Афсӯс, ки саҳар ҳамааш чунин рӯй дод, Филипп.

– Ҳеч гап не, – тез гуфт Филипп.

– Ба ҳар ҳол. Афсӯс, ки падари ман бо ту чунин рафтор мекунад, ва боз ин талабҳое ки ӯ аз оилаи ту дорад. Ман хостам назди ту оям ва дар бораи ин гӯям, аммо ӯ аз ақиби ман ҳатто мепояд. Ман ягон бор бе он, ки маро ягон ғулом ё боз касе ҳамроҳӣ кунад, баромада наметавонам.

Дар овози Антоний чизе буд, ки Филиппро маҷбур кард гӯш диҳад.

– Тарзи зиндагии мо барои ман нафратангез аст. Охир, дар зиндагӣ ғайр аз ин базмҳо, ин давиданҳо аз пайи пул, ягон чизи дигар бояд бошад-ку: агар хоҳӣ, бо зӯрӣ бошад ҳам, гир – танҳо барои он ки баъд партоӣ. Падарам фақат барои ҳаловати худ зиндагӣ мекунад. – Акнун ӯ бо овози паст гап мезад.

– Ман ҳеч гоҳ аз хотир намебарорам, ки чӣ тавр ӯ ба Деркк нигоҳ кард. Ин маро водор кард, ки дар бораи бисёр чизҳо фикр кунам. Аммо

ман бо касе дар ин бора гап зада наметавонам. Тимон, Григорий ва дигарон маро намефаҳманд. Онҳо бе ин ҳам чунин меҳисобанд, ки ман ҳавобаландӣ мекунам – танҳо барои он ки ман аз ақиби онҳо чашм пӯшида, намеравам. Аммо ту ва Маркус – ҳатто агар мо ба вай хандем ҳам – шумо дигар хел фикр мекунед. Чаро чунин аст, Филипп?

Инро гӯш карда, Филипп дар бораи он чи ба кӯдакон саҳарӣ гуфта буд, фикр мекард.

– Ҳа, Антоний, дигар роҳ вучуд дорад, – оҳиста сар кард ӯ, аммо Антоний гапашро бурид. Овози ӯ паст шуд: – Ана ҳучраи падарам.

– Ман танҳо медароям, – пешниҳод кард Филипп, овозашро паст карда. – Он гоҳ ӯ туро айбдор карда наметавонад.

ӯ ба ҳучраи нимторик даромад, ки дар он падари Антоний дар кат дароз кашида буд ва сари дарднокашро бо дастонаш меқапид.

– Ана пул, – гуфт Филипп. – Оё ба падари ман забонхати расмӣ намедихед?

Мард ба ӯ бо хашм нигоҳ кард.

– Ин туй? Охир, ман ба Антоний гуфтам, ки бо ту ягон кор доштан намехоҳам.

– Агар шумо арзиши ин пулро медонистед, мефаҳмидед, ки барои чӣ ман онҳоро ба худи шумо додан мехоҳам, на ба каси дигар, – устуворона гуфт Филипп.

– Чӣ хел густоҳӣ! Чӣ хел ту метавонӣ гӯӣ, ки ман арзиши пулро намедонам! – ӯ мисли

шамъ рост шуда мешишт. – Шумо чавонон, арзиши пулро намедонед. – Аммо акнун \bar{y} бо ҳайрат ба Филипп нигоҳ мекард, мисли он ки бори якум \bar{y} ро медид. – Писари ман бошад, – зудбоварона гуфт \bar{y} бо тарзи худситоияш, – ман намефаҳмам, бо \bar{y} чӣ шуд! Ба ҷои он ки анъанаҳои худро пайравӣ кунад ва барои номи хуби мо кор кунад, ба ман маълум мекунад, ки тарзи муносибати ман бо ғуломон ба \bar{y} маъқул нест. Аз ин чӣ мешавад? Ман намедонам, ки имрӯз бо ин дунё чӣ шуда истодааст! Ба наздикӣ, ҳангоме ба як вохӯрии корӣ мерафтам, шунидам, ки дар бозор чавоне сухангӯӣ карда истодааст. \bar{Y} қоматбаланди либосдарида буд, ва дар назди \bar{y} як тӯда одамон чамъ шуда буданд. Намедонам барои чӣ. Хоҳӣ бовар кун, нахоҳӣ – бовар накун, \bar{y} мегуфт, ки худоён – ё ба ҳар ҳол, яке аз онҳо – худашон камбағал шуданд, то моро бой кунанд! Писари ман бошад, чуноне ки бояд интизор мешудам, дар наздикӣ, дар байни тамоми ин мардум истода буд, ва он шахсро \bar{g} ш мекард, агарчи он шахсро бояд занҷирбанд мекарданд, ба ҷои он, ки ба \bar{y} иҷозат диҳанд, ки чунин овозаҳоро ва сафсатаҳоро паҳн кунад.

– \bar{Y} ро аллакай занҷирбанд карданд, – гапашро бурид Филипп. – Аз ин сабаб ин пул чунин арзиш дорад.

Аммо падари Антоний ба \bar{y} бепарвоёна нигоҳ мекард.

– Арзиш дорад. – \bar{Y} ба калимае, ки ба фикраш,

фаҳмид, часпида гирифт. – Албатта арзанда. Аз афти кор, ту аз он чи ман гумон мекардам, кордонтар будай – ғур-ғур кард \bar{y} . – Тирезаҳоро кушо.

Вақте ки рӯшноии рӯз аз тирезаи кушода даромад, \bar{y} ба шумурдани пул сар кард.

– Ман ба ту забонхати расмӣ медиҳам, – аллакай бо овози созишкорона давом дод \bar{y} ва фармуд, ки ба \bar{y} лавозимоти хатнависиро биёранд.

– Шояд чунин нависед: «*Бо ин қарзи Клемент дода шуд*» ё чизе мисли ин? – хоҳиш кард Филипп, вақте ки дар назди \bar{y} пергамент ва мӯҳр пайдо шуданд.

Чашмони аз хоб сернашудаи мард \bar{c} и \bar{y} дӯхта шуданд.

– Майлаш, агар ту ин хел хоҳӣ. Ту ҳақиқатан ё кордон, ё танҳо шахси худсарӣ. Ман шунидам, ки ту муаллим шуда кор мекуни. Чунин таассурот аст, ки ту кадри корро медонӣ, – пергаментро бо қалам харошида, ғур-ғур мекард \bar{y} .

– ...акнун пурра дода шуд. Ҳамин тавр. Ба фикрам, тамом. Ҳа, ба фикрам, ман писарамро ба аскарӣ бояд фиристам. Ин \bar{y} ро ба дигар фикрҳо водор мекунад. Гайр аз он, ин ба \bar{y} барои ба мартабаи калон расидан ёрӣ медиҳад. Ана, гир.

– Ташаккур. – Филипп дастнависи лӯлапечро гирифт, ва дар худ фикр кард, Антоний чӣ мегуфта бошад, вақте ки дар бораи нақшаҳои

падараш мефаҳмад. – Хайр.

Падари Антоний бо ҳисоби дубораи пул машгул буд ва ҷавоб наметод.

Антоний дар пушти дар интизор буд.

– Ӯ ба ту гуфт, ки маро ба хизмати аскарӣ фиристодан мехоҳад? – пурсид ӯ, вақте ки онҳо аз пеши дари падараш дуртар шуданд.

Филипп бо розигӣ сар ҷунбонд.

– Ман хурсанд мешавам аз хона дуртар бошам, – иқрор шуд Антоний. – Ба фикрам зиндагии аскарӣ – аз ҳама бад нест. Ба ҳар ҳол, бисёр чизҳоро дида метавонам.

– Ҳм, – розӣ шуд Филипп. – Антоний, рӯи он марди қоматбаланди либосдарида дар бозор пайҳои захм дошт?

Антоний ҳайроншуда каме фикр кард.

– Ҳа, – оҳиста ҷавоб дод ӯ, – аммо ӯ баднамуд набуд. Дар ӯ чизе махсус буд. Чаро ту мепурсӣ, Филипп? Падарам ба ту дар бораи ин нақл кард?

– Ҳа, – ҷавоб дод Филипп.

– Ин ҳамон касе буд, ки ту бо ӯ ин саҳар рафта истода будӣ, ҳамин тавр не? – ногаҳон пурсид Антоний. – Ба ман маъқул нашуд, ки чӣ тавр Тимон бо ӯ гап зад. Ба ман дар бораи ӯ нақл кун, Филипп, ту ӯро аз кучо мешиносӣ?

Онҳо роҳро давом доданд, ва Антоний Филиппро саволборон кард.

*

Вақте ки рӯзи дигар Маркус ба хонаи Филипп омад, то ки китобҳои лозимиро барои дарсҳо биёрад, ӯ Антоний ва Клементро дар назди якдигар, ки ғарқи сӯхбат буданд, ёфт.

– Ва ин Исо, ки дар борааш Рудолф дар бозор нақл карда буд, ба ин ҷаҳон барои ҳамаи одамон омад, на танҳо барои шаҳрвандони Яхудо? – доништан мехост Антоний.

– Барои ҳама, ҳатто барои қабिलाҳои тамоми дурдаст. Худо Писари Худо фиристод, чунки Ӯ тамоми ҷаҳони офаридаашро дӯст дошт. Ин Падари меҳрубонро Исо ба мо аён кард, – бо боварӣ гуфт Клемент.

– Чӣ тавр аҷиб аст шундан дар бораи он, ки Падари меҳрубоне ҳаст, ки ба ман шавқ дорад, – бо овози паст гуфт Антоний, аз ин дониши нав дар ҳайрат монда.

– Фелисита дар ҳақиқи вай рост гуфта буд, – бо овози паст гуфт Филипп. Маркус китобҳои овардаашро бо Филипп нигоҳ карда, ҳайрон шуд, ки Филипп ба онҳо кам шавқ дошт, бо вучуди он ки ӯ махсусан хоҳиш кард, то ӯ онҳоро барояш биёрад.

– Маркус, агар ман пагоҳ пас аз мактаб ба хонаи шумо биёям, оё Фелисита дар хона мешавад? – ногаҳон пурсид ӯ. Маркус ҳайрон шуда, ба ӯ нигоҳ кард, ва Филипп фаҳмид, ки сурх шуда истодааст.

– Ман бояд ба ӯ дар бораи он чи дирӯз пас аз нисфирӯзи рӯй дод, нақл кунам! – гуфт ӯ барои

сафедкунии худ. Антоний ба соат нигоҳ кард ва ҳайрон шуд, ки аллакай чунин бевақт буд.

– Ман бояд ба хона равам, набошад падарам хавотир мешавад, – гуфт ӯ. – Ман тавонистам аз он ҷосусе ки ӯ аз паси ман фиристодааст, гурезам. Мумкин ман боз биёям? – пурсид ӯ аз Клемент.

– Албатта. Ҳар вақте ки хоҳӣ, биё. – Антоний саросемавор рафт, онҳо шуниданд, чӣ хел ӯ сӯи хонашон давид.

– Ана! – сар кард Клемент, – мо ба хотири Деркк ва Рудолф зиқ будем, ба ивази ин ба назди мо Антоний меояд ва бо дили сабук шуда боз меравад.

Рӯи хастаи ӯ аз хурсандӣ дурахшид.

Боби 8

Сояи девонагӣ

Деркк хурсанд шуд, вақте ки дар назди ӯ дигар шахсро занҷирбанд карданд. Дар аввал одами навро дар назди худ доштан фоидаовар буд. Якумаш, ғуломони нав аз гуруснагӣ, захматҳои хеле дер ва зарбаҳои бисёр беқувват нашуда буданд. Ин маънои онро дошт, ки бел кашидан муддате осонтар мешавад. Дуввумаш – навомадагон аввал бояд барои хӯрок ҷанг карданро ёд мегирифтанд, то он вақт барои хӯроки ками худ бисёртар нон гирифтанд

имконият буд: ҳиссаи дубораи шавла, ки онҳо гоҳ-гоҳ мегирифтанд.

Дар ин рӯз якчанд ғуломони нав омаданд. Ба дод ва ҳақоратҳои аҳамият надода, онҳоро ба ҷойҳои занҷирбанд карданд. Бандиён бепарво буданд. Онҳо медонистанд, ки киштии вазнин дере нагузашта онҳоро ба оромӣ меорад. Деркк худро боздошта, ба шахси навомада нигоҳ намекард.

Ба ҳар ҳол ӯ барои қуввати ҳамсои нави худ хурсанд буд ва доништа истироҳат мекард. Ӯ аллакай бисёр танҳо белкашӣ кард – акнун дигар кас кор кунад! Дар он вақте ки ҳамсояаш ҳам шуда, белро мекашид, Деркк вонамуд мекард, ки белкашӣ мекунад, – танҳо барои он ки назоратчи ӯро ошкор накунад, ва бисёртар не. Ӯ аллакай хӯрокро интизор буд – он хӯроки камро, ки агарчи ӯро сер намекард, ақаллан сустии сахтро бозмедорад. Албатта, ҷанг мешавад, агар навомада – аз рӯи он ки чӣ тавр ӯ белкашӣ мекард, ӯ хеле боқувват метобид – мебинад, ки хӯроки ӯ нест. Аммо ҳамаи ин дере нагузашта тамош мешавад. Мард ҳақорат мекунад ва ӯро бад мебинад, дар киштии ҳама вақт ин хел буд.

Аммо он чи дар ҳақиқат рӯй дод, ӯро тамошан ҳайрон кард. Марди нав ҳатто кӯшиш накард, ки хӯроки худро ҷанг карда гирад. Деркк аз хурсандӣ ором шуда наметавонист: ӯ хӯроки дубораро гирифта тавонист, ва акнун ӯ ҳатто метавонист

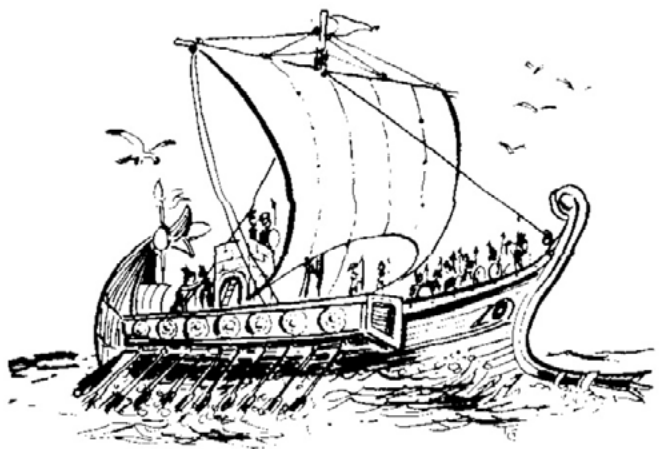
бурдаеро барои баъдтар монад. Ва ин ҳоло тамои не. Ҳамсоияш, ки шояд тамоиан чизе нахӯрдааст, ба ӯ бурдаи ғафси нонро, ки ӯ бо кадом як роҳ бо худ ба кишти дароварда тавонист, дароз кард: ӯ қариб ними нони мулоими навпукта дошт.

Деркк нонро аз дасташ канда гирифт ва ҳоло ҳам ба пеши худ нигоҳ мекард. ӯ дӯсти кардан намеҳост. Пеш аз он ки мард тавонист фаҳмад, чи рӯй дод, ва дигарон инро бинанд, ӯ нонро ба даҳанаш андохт.

– Аҷиб, чаро ӯ ин хел кард? – фикр мекард ӯ. – Ҳеч гап не, дере нагузашта ӯ албатта боақл мешавад!

Нон аз он нони хушк аз сабӯс, ки онҳо одатан мегирифтанд, хеле хубтар буд. Мазааш ба ӯ чизеро ба ёд меовард, аммо ӯ намедонист чиро.

Барои ӯ фарқ надошт. Аллакай дер вақт ӯ

худро чунин сер ҳис накарда буд. Ин ҳиссиёт чунон нав буд, ки ӯро қариб хушбахт мекард.

Танҳо он бад буд, ки сери ӯро хаста кард. Вақте ки ӯ боз корро сар кард, ҳоло ҳам қарор дод худро азоб надиҳад. Хоб рафтани ӯ хел хуб мебуд! Ҳамсоияш гӯё тезтар бел мекашид. ӯ ҳоло ёд мегирад, фикр кард Деркк, ва қариб ба мард раҳмаш омад. Хобаш омад. Танаш баробари бел ба пеш ва қафо мерафт. Хоби Деркк бурд.

ӯ аз дарди саҳт, мисли он ки касе ӯро бо корд халонд, бедор шуд. ӯ нола кард ва дид, ки аз пушташ хун мерехт. Назоратчи, ки мисли посбони ҳайвонҳои ваҳши байни қаторҳо қамчини калонашро тайёр дошта мегашт, оҳиста қадам мезад.

Аммо хӯрок ва хоб қариб ба он меарзиданд. Деркк ҳайрон шуда, ба як тараф нигоҳ кард. Ҳамсоияи ӯ ба як тараф пушт дод ва бо дастонаш хунро боздоштани шуда, онро аз пушти Деркк тоза мекард.

– Ба пеш ҳам шав, – бо овози паст гуфт мард, ва Деркк гӯш кард.

Аммо назоратчи боз аз назди онҳо гузашт. Вақте ки мард дастонашро кашид, онҳо аз хуни Деркк пур буданд. Деркк хичолат кашид ва бо диққат ба ҳамсоияи худ нигоҳ кард. Аммо ӯ дар болои бели киштирони худ ҳам шуд ва бо сайю кӯшиш бел мекашид. Дастони ӯ аз доғҳои захмҳо ва холкӯбиҳои рангпариди пур буданд.

Онҳо дар майнаи Деркк кадом-як хотираҳоро бедор карданд.

Онҳо хеле дер бел кашиданд. Бандиҳо дар таҳхонаи кишти баста шуда бошанд ҳам, ҳама вақт ким-чӣ хел мефаҳмиданд, ки чӣ рӯй медиҳад. Онҳо медонистанд, ки дере нагузашта ба бандари нав мерасанд, ки дар он ба кишти аскарон ва аспон бор карда мешаванд. Ин хабар онҳоро ба шитоб меандоخت, чунки ин маънои онро дошт, ки онҳо барои хоб рафтани имконият пайдо мекунанд.

Баъзе аз навомадагиро нотоб шуданд. Бӯй аз одати дида боз бадтар шуд. Ҳамсоияи Деркк бе шубҳа ба баҳр одат карда буд. Деркк дар бораи ӯ ҳар қадар бисёртар фикр кунад, ҳамон қадар ӯ ба вай шиностар метобид, чун ноне ки ба ӯ ёдовариҳои хубро оварда буд. Мубориза бо гуруснагӣ ва хастагӣ акнун на он қадар сахт буд, ва Деркк пай бурд, ки ӯ ҳарчи зудтар ба тарафи ҳамсоияш нигоҳ мекунад. Аммо рӯшноӣ чунон тира буд, ва ӯ ҳоло ҳам барои дер фикр кардан хеле суст буд: бели кишти, чидду чаҳд, белкашӣ, равиши оҳистаи вақт – ана чӣ дар ҷои якум буд.

Вақте ки онҳо ба бандар даромаданд, Деркк ҳамон замон ба мисли дигарон дар болои тахтаҳои чиркин дар таги бели кишти тоб хӯрду хобаш бурд.

Онҳо 12 соат хоб рафтанд. Дар хобаш Деркк ба ҷое равона шуд, ки ӯ ҳатто дар фикраш

чуръат намекард ба он ҷо равад: ба хона. Як бор ӯ дар хобаш бо забони худ дод зад. Дар лабони ӯ ҳатто табассум пайдо шуда гузашт, вақте ки дар хобаш – ӯ боз писараки пойлучи пештара буд – қад-қади ҷӯйчае ки аз теппа ба поён ҷорӣ мешуд, медавид ва онҳо бо Лайт дар ботлоқ сайру гашт мекарданд. Чаковаки даштӣ, ки ба пеши пой онҳо аз алаф давида баромад, онҳоро тарсонд. Бо нигоҳи тачрибанок Деркк лонаро бо ҷор тухми холдор дид. Бачаҳо ба тухмҳо даст нарасонда, онҳоро дар лона монданд, ва давиданро давом доданд, то ки оҳувонро дар нишебиҳои баланди кӯҳ пайдо кунанд. Вақте ки Деркк бедор шуд ва дид, ки ҳоло ҳам занҷирбанд аст, бо овози баланд фикр-фикр гирифт.

– Барои ҳама заҳматкашон ва гаронборон, оромӣ ҳаст, – бо мулоимат гуфт мард. Деркк хост ҷавоб диҳад, аммо дар он вақт тақсими хӯрок сар шуд ва амал кардан даркор буд, на пургӯй.

Дигар мардон дар муддати он вақт мубориза бурданро ёд гирифтанд. Танҳо ҳамсоияи Деркк инро намекард. Ӯ ором мешифт ва боқимондаро, ки дигарон надида монда буданд, мегирифт. Деркк нигоҳ мекард, ки чӣ тавр пеш аз хӯрок ӯ дастҳои занҷирбанди худро мебардошт, мисли он ки дуо мекард. Ногаҳон ӯ шомҳои оромро дар гирди мизи Приска ва Клемент ба ёд овард. Ӯ оромона бурдаи нони худро ба ҳамсоияш дароз кард. Чашмони онҳо

вохӯрданд, ва Деркк ногаҳон ба ёд овард, ки ин мардро аллакай дар кучо дида буд.

Аммо марде ки дар ақиби ӯ шишта буд, писханд кард:

– Ҳей, дар ин чо бачае ҳаст, ки нони худро медиҳад. Шояд, ту барои ман ҳам ягон чиз дорӣ? – Ӯ кӯшиш кард Дерккро ба паҳлӯяш тела кунад.

Деркк сарашро ҳам кард ва мисли Каллан дар қафаси худ ғуррос зад.

– Албатта, – ҳамсоияи Деркк бурдаи калонро аз нони худ шикаста, ба мард дароз кард.

Аммо ӯ шарм карда нагирифт.

– Майлаш, худат хӯр. Ба худат кам расид. Ман дидам, ки чӣ тавр ту қаноатмандӣ кардӣ, – илова кард ӯ ва андешарониро давом дод: – Шахси ачиб! Албатта ӯ камтар девона аст.

– Раҳмат барои нон, Деркк.

– Нони маро аз кучо медонӣ? – Деркк аллакай гайёр буд бо шахсе ки рӯи пур аз пайҳои захмхояшро аз ёд бароварда наметавонист, сӯхбат кунад. Аммо акнун ӯ боз нобоварона ва оҳиста худро дур кашид.

– Чунки охирин бурдаи нонро, ки мо бо ҳам хӯрдём, Приска пухта буд.

Боиси ҳайрат набуд, ки мазаи нони навпухта ба ӯ чунин хуб шинос буд. Аммо дили Деркк сахт шуд.

– Онҳо соҳибҳои ман буданд, – бо таъби хира гуфт ӯ.

– Ман медонам, ин захм дер сиҳат мешавад, аммо ба ту бисёр дигар захмҳо расонида буданд, боз бадтар.

Деркк сар чунбонд. Акнун ӯ тамоман ҳеч чиз намефаҳмид.

– Ту кистӣ? – пурсид ӯ.

Мард оҳиста хандид.

– Медонӣ, вақте ки Филипп ба ман номи туро гуфт, ман ба зӯр бовар карда тавонистам. Нони ту Деркк аст – ва номи ту ҳамон маъноеро дорад, ки номи ман дорад. Чунки номи ман Рудиобус аст, ки дар забони ман “сурхтоб” аст. Дӯстонам маро Рудолф меноманд.

– Аммо аз кучо ту номи маро донистӣ? – бо эҳтиёт истодагарӣ карданро давом меод Деркк.

– Чунки ман туро аз хотир бароварда натавонистам, – бо мулоимат гуфт Рудолф.

Деркк ба худ сайю кӯшиш кард.

– Рудолф, – номи мардро талаффуз кардан барои ӯ осон набуд. Аммо калимаҳои охирин барои ӯ боз мушкилтар буданд: – Маро бубахш.

– Туро бубахшам? – пурсид Рудолф, – аммо барои чӣ, Деркк?

– Ман кӣ будани туро надониста, нонатро гирифтаам.

– Ту чӣ хел дониста метавонистӣ? Охир, ман ҳам фақат ҳамон вақт фаҳмидам, ки маро бо ту занҷирбанд карданд. Аммо вақте ки ту дар хоб бо забони худ дод задӣ, ман боварӣ ҳосил кардам.

Вақте ки назоратчи боз онҳоро ба кор водор

намуд, Рудолф боз дар болои бели киштиронӣ ҳам шуд.

Вақте ки кишти аз бандар мебаромад, белҳои киштиронӣ мавзун ба об мефаромаданд ва шамол бодбонҳои чоркунчаро пур мекард. Мардуме ки дар канор сайру гашт мекарданд нигоҳ мекарданд, ки чӣ тавр бодбонҳои киштии тичоратии майда таранг мешуданд.

– Чӣ хел намуди зебо! – бо ваҷд мегуфтанд онҳо, вақте ки бодбонҳои бо шамол дамида ва белҳои киштирониро, ки дар офтоб чило медоданд, медиданд.

Акнун ба Деркк ин қадар кӯшишҳои зиёд барои кор лозим набуданд. Рудолф ҳоло бисёр қувват дошт, ва ин вазифаи Дерккро сабук мекард. Ӯ ҳар дам пинҳонӣ ба Рудолф назар меафканд. Ба ёдаш омад, ки чӣ тавр ӯ рӯзе ба рӯи пур аз пайҳои захмҳо нигариста буд. Ба дастони пур аз холкӯбиҳои Рудолф нигоҳ карда, ӯ ба ёд овард, чӣ тавр онҳо ба ӯ об доданд.

– Чаро онҳо туро дар ин ҷо занҷирбанд карданд? – пурсид ӯ чуқур нафас кашида. – Ту хеле боқувват ҳастӣ, то ба онҳо зиддият кунӣ. Маро бошад онҳо фиреб доданд, – бо ҳасрат гуфт ӯ ва марди якчашма ва шаробро, ки ба ӯ рехтанд, ба ёд овард.

Рудолф танҳо сарашро чунбонд. Онҳо хомӯшона корро давом медоданд, баданҳои онҳо баробар пешу қафо ҳаракат мекарданд. Бори аввал дар давоми моҳҳои бисёр Деркк

сабуки ҳис кард. Худро танҳо ҳис накардан хуб буд.

Ҳайратовар буд, ки ин ҳиссиёти хушбахтӣ торафт афзун мешуд. Аввал барои Деркк мушкил буд, ки ба Рудолф чизе нақл кунад ё ба ӯ бовар кунад, аммо чунин метобид, ки ӯ ба вай ҳамдардӣ мекард. Даре нагузашта онҳо дар назди якдигар хоб мерафтанд ва гоҳо бо овози паст бо якдигар сӯҳбат мекарданд. Дигарон бо ҳайрат ба якдигар нигоҳ мекарданд. Бисёр вақт онҳо муддатҳои дарози хомӯширо, ҳамчунин хӯроки камро бо ҳам медиданд. Деркк акнун қисми хӯроки худро ба зӯрӣ намегирифт, дар ҳоле ки Рудолф нишаста интизор буд, ки дигарон чиро боқӣ мегузоранд.

Бо мурури замон дигарон ҳам муборизаро бас карданд. Оҳиста-оҳиста онҳо бо якдигар паст сӯҳбат карданро сар карданд, вақте ки назоратчи мерафт.

– Ту ҳақиқатан ачиб ҳастӣ, – гуфт яке аз онҳо ба Рудолф, – бадани ту пур аз пайҳои захмҳост, мисли он ки дар бисёр ҷангҳо иштирок кардаӣ, аммо дар ин ҷо бо ҳеч кас ҷанг намекуни.

– Барои чӣ ман бояд ҷанг кунам? – пурсид Рудолф. Ягон кас ба чунин саволи осон ҷавоб надошт. Вақте ки онҳо боз бо кор машғул шуданд, Рудолф ногаҳон чунин баланд ва зиндадилона суруд хонданро сар кард, ки сурудхонии ӯ дар тамоми кишти шунаво буд ва ҳама бо ҳайрат гӯш карданд.

– Даркор нест, Рудолф! – огоҳ кард Деркк, –

ин корро нақун.

Ба ҳарос омада, ӯ овози вазнини қамчинро фаҳмид.

– Не! – нола кард ӯ, аммо Рудолф ба боло нигоҳ мекард.

– Афсӯс, – гуфт ӯ, – лекин ман сурудхониرو хеле дӯст медорам, ту чӣ?

– Чи-и-ӣ? – Назоратчӣ чунон дар ҳайрат буд, ки ба ин чӣ ҷавоб доданаширо намедонист. Ӯ Рудолфро сар то по нигоҳ кард.

– Ту найрангбоз, – гуфт ӯ, – аммо аз он рӯзе, ки ту дар ин ҷо ҳастӣ, одамон ба якдигар бовар карданро сар карданд. Ман дар байни ғуломон инро ҳанӯз надидаам. Шояд ту ба онҳо чизе нақл мекуни, ҳамин тавр не?

Рудолф сар чунбонда, инкор кард.

– Не, мо барои сӯҳбат вақт надорем.

– Хайр, майлаш, – ғур-ғур кард мард, қамчинаширо боз саҳттар қапида. – Шумо барин ғуломон дар бораи чӣ гап зада метавонанд? Корро давом диҳед!

Ӯ чизеро ба худ ғур-ғур карда, рафт. Аммо вақте ки бори дигар хӯрок медоданд, ӯ боз дар ин ҷо буд, дар назди Деркк ва Рудолф мегашт ва ҳар чиро, ки рӯй меод, мушоҳида мекард.

Баъзеҳо ҷанг карда, хӯрокро аз ҳамсояшон кашида мегирифтанд. Назоратчӣ даҳолат намекард. Аммо дар наздикии Деркк ва Рудолф ҷанг набуд. Дар рӯи сурхи назоратчӣ ҳайрат пайдо шуд, вақте ӯ дид, ки ду мард паҳлу ба

паҳлу нишаста, оромона бо ҳам хӯрокро тақсим мекарданд.

– Эй! – дод зад назоратчӣ. То ин дам шумо гулӯи якдигарро мекадед. Ба шумо чӣ шуд?

Онҳо ба якдигар нигоҳ мекарданд, ва барои ҷавоб додан ҷуръат намекарданд.

– Хайр! – Назоратчӣ сабрро аз даст меод. – Ҷавоб диҳед!

– Вақте ки ман як рӯз хӯроки ӯро кашида гирифтаам, – илова кард дигарӣ ва ба ҳамсояш нишон дод, – он дароз, – номаш Рудолф – тоб хӯрд ва ба ман тамоми хӯроки худро дод.

– Гарав мебандам, ки ту онро гирифтӣ! – гуфт назоратчӣ.

– Ҳа, – иқрор шуд мард, – аммо баъд шармам омад.

– Вақте ки бори дигар хӯрок оварданд, – акнун ҷӯрааш ҷуръат пайдо кард, – ӯ бо ман ҷанг накард, балки ҳаққи худро пешниҳод кард.

– Аз он вақт бо ҳамдигар сӯҳбат кардан барои мо осонтар шуд, бар иловаи он, маълум шуд, ки мо аз як маҳал ҳастем – мо дар деҳаҳои ҳамсоя зиндагӣ мекардем ва ҳатто хешони умумӣ дорем. Ягон сабаб барои ҷанг кардан набудааст, – хулоса кард ӯ.

– Пас аз кор мо дар бораи ватани худ гап мезанем, ва акнун ба якдигар нафрат ҳис намекунем, – илова кард марде ки аввал гап заданро сар карда буд.

– Рудолф мегӯяд, ки ҳамаи мо бояд

якдигарро дӯст дорем, – гуфт марде ки дар наздикӣ нишаста буд.

– Якдигарро дӯст доштан! – фашишос зад назоратчӣ. Аммо дере нагузашта, ӯ боз пайдо шуд ва дар назди Рудолф истод.

– Ман дидам, чӣ хел дигарон бо ту чанг мекарданд – махсусан ин чавонписар дар назди ту. Ӯ тамоми хӯроки туро гирифт. Наход ин сабаби он нашуд, ки ӯро бад бинӣ? – бо шавқмандӣ пурсид ӯ.

– Ҳамин-мӣ? – гуфт касе. – Ӯ ба ҳеч кас нафрат надорад!

Онҳое ки ба дараҷаи кофӣ наздик нишаста буданд, то фаҳманд, ки сухан дар бораи чӣ рафта истодааст, бо розигӣ сар чунбонданд ва бо ҳайрат ба Рудолф нигоҳ мекарданд.

– Чаро? – доништан мехост назоратчӣ.

Рудолф нигарист ва табассум кард.

– Чунки Худо мародӯст медорад, – фурутанона ҷавоб дод ӯ.

Назоратчӣ бо ҳайрат ба ӯ нигоҳ мекард. Деркк ногаҳон ба ларза даромад, ва Рудолф ғамхорона сӯи ӯ тоб хӯрд. Ӯ аллакай хост китфҳои хамшудаи Дерккро ба оғӯш гирад, аммо назоратчӣ ӯро ба фарш зада афтонд.

– Ту девона ҳастӣ. Ман ҳеч гоҳ чунин сафсатаро нашунидаам.

Рудолф чиддӣ ҷавоб дод:

– Ман ҳам як вақте чунин фикр мекардам.

– Худоён ба мо ғамхорӣ намекунанд, – бо

овози баланд гуфт назоратчӣ. – Агар чунин намебуд, ман дар ин киштии бадбахт намебудам. Ин чӣ хел Худо аст? – ногаҳон пурсид ӯ.

– Танҳо як Худо вучуд дорад, – фаҳмонд Рудолф. – Ман аз он сабаб дар ин кишти ҳастам, ки муҳаббати Ӯро шинохтам, – бо табассум илова кард ӯ.

Назоратчӣ бо нобоварӣ ба ӯ аз боло нигоҳ мекард.

– Пас, ту аз он чи ман фикр кардам, боз девонатар ҳастӣ, – писханд кард ӯ ва рафт.

Рудолф боз хест ва тез ба Деркк муроҷиат кард.

– Оё ту метавонӣ ба чунин муҳаббат бовар кунӣ, Деркк? – оҳиста пурсид ӯ, аммо Деркк рӯяшро гардонд.

– Маро ором гузор, – ғур-ғур кард ӯ. – Ман аз он торики ҳастам.

Ӯ хеле ба тарс омад ва худро хеле танҳо ҳис мекард, аммо ӯ аз он сояи калон, ки гӯё дар болои ӯ парвоз мекард, дур шуда наметавонист.

«Он торики Лайтро ҳам ба даст даровардааст, – боварӣ дошт ӯ. – Ман метарсам. Ман хеле метарсам. Қувваи торики мехоҳад боз бисёртар маро фаро гирад.»

Аммо вақте ки Рудолф дастонашро бар ӯ гузошт, шояд барои ором кардани ӯ, Деркк бо ғайрат ӯро тела дод.

Қамчини назоратчӣ онҳоро боз ба кор даъват кард. Бо бел кор карда, Деркк ҳис мекард, ки чӣ

хел дар \bar{y} ҳаяҷон меафзуд. \bar{Y} қатори сангинро, ки дар баландии $k\bar{u}x$ дар ақиби хонашон буд, ба ёд овард. Дар он чо дар $k\bar{u}x$ ваъдаҳо, қабилаҳо чамъ шуда буданд, то аҳд банданд. Дар он чо онҳо ба якдигар сабикаҳои нуқрагин доданд ва аҳдро бо рехтани хун мустаҳкам намуданд.

Баъд онҳо пароканда шуданд. Кор буд шуд ва худоён осуда буданд.

Дар он вақт Деркк аз худоён саҳт наметарсид, аммо акнун, вақте медонист, ки \bar{y} ба онҳо тааллуқ дорад, ва аз онҳо ба ҳеч чо гурехта наметавонад, хеле тарсида буд.

Деркк қарор кард, ки дар вақти танаффуси оянда \bar{y} дигар Рудолфро фиреб намекунад. Баъзеҳо ба Рудолф наздиктар омаданд, рӯйҳои хароби онҳо шавкро ифода мекарданд, ва онҳо Рудолфро саволборон карданд.

– Хошиш дорам ба мисли ту боварӣ дошта бошам, Рудолф, – бо андеша гуфт яке аз онҳо. – Оё Худо маро дӯст медошта бошад?

– Ҳа, – бовар кунонд \bar{y} ро Рудолф.

Деркк худро боз ба торикии чуқуртар рондашуда ҳис кард.

– Медонед, – мефаҳмонд Рудолф, – Худо ҳам ба мисли мо занҷирбанд шуда буд ва одамон \bar{y} ро ҳақорат мекарданд. \bar{Y} имкон дод, ки \bar{Y} ро дашном диҳанд ва сархам шуда, ба марг рафт.

Вақте Деркк мешунид, ки Рудолф чунин чизҳоро мегӯяд, ба ҳашм меомад. Ба дигарон ҳам бисёр чизҳо нофаҳмо буданд.

– Ин сафсата, – фикри худро баён кард як кас. – Боиси ҳайрат нест, ки назоратчи туро девона меҳисобад!

Деркк чунин намеҳисобид, ки ин сафсата аст, аммо қувваи торики, ки \bar{y} ро фаро гирифта буд, дар \bar{y} ҳашмро бедор менамуд. \bar{Y} ба Рудолф барои ин гапҳояш дард расондан мехост.

Онҳо то дер гоҳ бо ҳамдигар сӯхбат мекарданд. Баъзеҳо хоб рафтанд, дигарон ҳанӯз ҳам савол медоданд. Деркк дароз кашид, аммо хобаш намебурд. Рӯзҳои минбаъда, ҳар вақте ки имконият пайдо мешуд, сӯхбат давом меёфт, ва Деркк дид, ки чӣ тавр рӯйҳои мардҳо равшан мешуданд. Аз \bar{y} пинҳон намонд, ки онҳо умед пайдо мекарданд, дар ҳоле ки \bar{y} боз ҳам ғамгинтар мешуд. Акнун \bar{y} Рудолфро аз пештара зиёдтар бад медид. Дигарон инро пай бурданд. Онҳо аз \bar{y} ҳашмгин буданд ва $k\bar{u}x$ иш мекарданд ба \bar{y} бадӣ кунанд. Аммо Рудолф ҳамеша \bar{y} ро халос мекард.

– Аммо гоҳо ба рӯшноӣ тоб овардан мушкил аст, – мефаҳмонд \bar{y} ба онҳо.

Деркк аз ин суханон хеле ҳашмгин шуд. \bar{Y} ба Рудолф дарафтод, \bar{y} ро мегазид, мехарошид ва мезад. Дигарон, агарчи занҷирҳо ба онҳо ҳалал мерасонданд, мекӯшиданд \bar{y} ро ба тараф гиранд, аммо \bar{y} бо дод худро озод мекард.

– Ҳа, – хурсанд мешуд \bar{y} , вақте дид, ки онҳо худро аз \bar{y} ақиб кашиданд. – Ман аз ҳамаи онҳо боқувваттар ҳастам. Инро дар ман қувваи

торикӣ ба амал овард. Ман ҳамаи онҳоро мезанам. Ман ҳамаро мекушам! – дод мезад ӯ ним ба забони лотинӣ, ним ба забони модарии худ. Ба худи ӯ ин калимаҳо бегона метобиданд, мисли он ки аз каси дигар бармеомаданд.

– Ӯ девона шудааст! – ӯ овозҳои онҳоро дар гирди худ мешунид.

Ӯ назарҳои пур аз тарси онҳоро медид.

– Хайр, – дод мезад ӯ.

Ӯ дид, ки Рудолф ӯро ба оғӯши худ гирифт, вақте дар ҳаво шараққоси даҳшатовари қамчин шунида шуданд. Деркк онҳоро мешунид, аммо дардро ҳис намекард.

– Ин қувваи торикӣ аст, – фикр мекард ӯ. – Он маро аз дард муҳофизат мекунад.

Рудолф дигар ӯро намепӯшонд. Ва Деркк хунро дид – хуни Рудолфро, на аз они худро. Ӯ то холо ҳам намефаҳмид, ки чӣ шуд.

– Ин девонаро ба баҳр партоед! – фармуд назоратчи, ва ду баҳрнаварди боқувват Дерккро қапиданд.

«Наход, ки ман ҳақиқатан девона шуда бошам?» – фикр кард ӯ, ва гӯё дар ҷавоб шунид, ки чӣ хел Рудолф тез гуфт:

– Не! Не! Ин корро накунед! Ӯ девона нашудааст. Ӯро суханони ман ба ғазаб оварданд.

– Пас, ту айбдор ҳастӣ? – Вайронкунандагони оромиро ҷазо додан даркор буд, ва ба назоратчи шахсе даркор буд, ки ҷазо дода шавад.

Ҳар ду баҳрнавард Рудолфро бурданд, Деркк

бошад нишаста, ба ҳамаи ин нигоҳ мекард. Ӯ ханӯз ҳам аниқ намефаҳмид, ки дар асл чӣ воқеа рӯй дод, ва пай набурд, ки танҳо ҳозир будани тарсонандаи назоратчи қамчиндор ӯро аз мардҳои хашмгин ҳимоя мекард.

Дертар Рудолфро қариб беҳушшуда оварданд. Деркк бо тарс дар болои ӯ ҳам шуд. Ӯ дарк менамуд, ки танҳо якчанд дақиқа пеш ӯ вайро ҳақорат кардан мехост. Акнун ӯ ба вай нафрат надошт. Қувваҳои торикӣ ӯро сар доданд. Сари ӯ дард мекард, ва ӯ хеле ташна буд, аммо вақте ки ба ӯ об оварданд, Деркк онро нанӯшид. Ба ҷои ин ӯ бо он лабҳои кафида ва хуншудаи Рудолфро тар мекард.

– Ин ман набудам, Рудолф, ман не, – бо овози паст мегуфт ӯ, – ин торикӣ, ҷодугарӣ ва қувваи тарс буд. Оҳ, Рудолф, ту дар бораи рӯшноӣ чӣ гуфта будӣ? Боз ба назди ман ой, Рудолф, ман ба ту фаҳмондан мехоҳам, ки ин торикӣ буд, на ман.

То даме ки дигарон дар хоб буданд, Деркк дар назди Рудолф посбонӣ мекард. Дар гирду атроф сояҳо буданд, аммо то даме ки ӯ ба Рудолф ба қадри ҳол ғамхорӣ мекард, онҳо ба ӯ зарар расонда наметавонистанд. Пеш аз он ки Рудолф нола кард ва чашмонашро кушод, бисёр вақт гузашт. Ӯ рӯи пур аз тарси Дерккро дид ва ба ӯ даст дароз кард. Деркк онро қапид ва ҳис кард, чӣ хел торикӣ дуртар шуд.

– Рав, – бо нимовоз гуфт ӯ, – Лайтро ҳам сар

деҳ. Акнун ман ба рӯшноӣ тааллуқ дорам, Лайт ҳам.

Эҳтимол, баъд ӯ сари худро назди сари Рудолф монда, пинак рафт. Ӯ шунид, ки чӣ хел Рудолф нолиш мекард ва дасташро ба таги сари дӯсташ монд. Баъд хоби ҳар дуяшон боз бурд, ва бедор шуда, Деркк дар пешониаш дасти Рудолфро ҳис кард. Торики ӯро қариб тарк карда буд.

– Маро бубахш Рудолф. Ту маро начот додӣ.

– Ман торикиро, ки дигарон онро девонагӣ гуфтанд, дидам. Ту имкон додӣ, ки дилат торик шавад, Деркк. Ту дар чое будӣ, ки ба ту наздик шудан мушкил буд.

– Ин хел ҳам гуфтан мумкин, – бо ҳашм гуфт марде ки аз ақиб шишта буд.

– Ӯ туро куштан хост, Рудолф.

– Ҳа, ин рост аст, – розӣ шуд Деркк. – Ман ҳамаи шуморо куштан хостам, махсусан Рудолфро.

– Аввал мо туро мекуштем! – Аз ҳама тараф суханони розигӣ баромаданд.

– Куштор рӯй намедихад, – гуфт Рудолф. – Ин аллакай зоҳир шудани торикӣ аст.

– Онҳо туро хеле азоб доданд, – бо ҳамдардӣ гуфт мард, – ва ту ба ҳар ҳол ба онҳо нафрат надорӣ.

– Не, – ҷавоб дод Рудолф.

– Ман ҳамаи онҳоро бад мебинам, – туф кард Деркк. Ӯ ҳоло ҳам дар чашмони мардҳо тарсро медид ва ҳис мекард, ки онҳо ӯро девона меҳисобанд.

– Ман девона нестам, – оташинона ҷавоб дод ӯ, – аммо ман ягон вақт нафрат карданро бас намекунам. Барои зинда мондан нафрат кардан даркор аст.

– Пештар мо ҳам чунин фикр мекардем, – дар ҷавоби ин гуфтанд ҳар ду мард, ки дар деҳаҳои ҳамсоя зиндагӣ мекарданд, – аммо Рудолф ба мо дигар рохро нишон дод.

– Аз он вақте ки Рудолф ба мо дар бораи муҳаббат нақл карданро сар кард, ман хушбахттар шудам, – гуфт яктоаш. – Ман ҳатто ба он чи ту ба мо нақл кардӣ, бовар карда метавонам, Рудолф: ба он, ки муҳаббат метавонад одамро водор кунад, ки барои дӯсти худ ҷонашро диҳад.

Баҳ сар шуд. Як мард чунин меҳисобид:

– Пурра имкон дорад, ки Худо ин корро карда тавонист – ҷони Худо барои дигарон дод – аммо одамон ин тавр карда наметавонанд!

– Рудолф қариб ин корро барои ман кард, – гуфт Деркк бо овози хеле паст. Дигарон дар ҳайрат ба ӯ нигоҳ карданд. – Онҳо маро кушта метавонистанд, Рудолф, аммо ту маро начот додӣ – ва чӣ хел ҷазои даҳшатоварро ту дидӣ.

– Оҳ Деркк, чӣ хел ман метавонистам иҷозат диҳам, ки туро ба баҳр партоянд? – пурсид Рудолф, ва ҳама хандиданд. Баъзеҳо писханд мекарданд, чунки барои онҳо ин бозӣ мебуд, аммо дигарон маънидорона ба якдигар нигоҳ карданд.

– Ман лоиқи он мебудам, – чиддӣ гуфт Деркк.

Акнун, вақте ки торикӣ рафт, дар ӯ бисёр ҳиссиётҳо ва хоҳишҳо озод шуданд, дар баробари он шармгинии калон ва майл ба рӯшноӣ, рӯшноии ҳақиқӣ, ки торикӣ онро ҳеч гоҳ фуру намебарад.

Онҳо боз ба кор шурӯъ карданд. Пас аз хоб тани задашудаи Рудолф шах шуда буд, ва ӯ ба зӯр чунбида метавонист. Деркк бо азоб нигоҳ мекард, ки чӣ хел захмҳои дӯсташ хуншор мешуданд. Рӯи хуншор ва пур аз захми Рудолф хеле рангпаридида буд.

– Даркор не! – нидо кард Деркк, вақте ки Рудолф дандонҳояшро ғич карда, хост бели вазнинро кашад.

Ӯ хурсанд буд, ки Рудолф ба ӯ ичозат дод, ки камтар танҳо кор кунад.

Деркк арақшор шуд. Акнун ӯ ғайр аз кори худ дар бораи ягон чизи дигар фикр карда наметавонист: чунбишҳо, тарангшавии мушакҳо тамоми қувватро мегирифтанд. Аммо дар ӯ таассуроте пайдо шуд, ки ин мубориза бар зидди торикӣ буд. Қувваҳои ки ӯ пештар онҳоро даъват мекард, намехостанд бо осонӣ ӯро сар диҳанд. Пас аз якчанд соат ба мардҳо барои истироҳат кардан имконият доданд. Сари ӯ ба назди дасти Рудолф ғелид.

– Ба ман ёрӣ деҳ! – нола мекард ӯ, – рӯшноии худро ба ман деҳ!

Баъд хоби ӯ бурд, аммо муборизаи нонамоён давом мекард. Деркк аз ҳарос беқарор буд ва арақшор мешуд.

Ӯ мижа зад ва Рудолфро, ки дар назди ӯ дар зонуҳояш меистод, дид.

– Ба ман ёрӣ деҳ, Рудолф! – боз дод зад ӯ.

– Ором шав, – гуфт Рудолф, – номе ҳаст, ки дар ин замин аз ҳама қувваҳо бузургтар аст. Ягон чиз бар зидди он истода ё бар ӯ ғолиб омада наметавонад.

Деркк тамоман ором мехобид. Дастони Рудолф дар болои ӯ буданд. Ӯ оҳиста, бо овози паст, ба ӯ калимаҳои хуб ва шифобахшро мегуфт. Деркк онҳоро намефаҳмид, аммо дароз кашида, гӯш мекард.

– Деркк, – дар охир гуфт Рудолф, – оё ту бовар мекуни, ки мубориза бар зидди торикӣ, марг ва қувваҳои торикӣ бо ғалаба ба охир расид?

Деркк нишаст. Дигарон дар гирду атроф хоб буданд. Китфҳои Рудолф поён шуданд. Рӯи ӯ беранг ва коҳида менамуд, аммо ӯ бо табассум нигоҳи Дерккро вохӯрд.

– Ту дар ин мубориза барои ман ғалаба ба даст овардӣ, – ҷавоб дод Деркк. – Ман наметавонистам торикиро пеш кунам. Ман он қадар боқувват нестам.

– Ин тамоман аз боиси қуввати ман набуд, – гуфт Рудолф, – Деркк, оё аз торикӣ рӯй гардондан мехоҳӣ?

Деркк бо розигӣ сар чунбонд.

– Ба ман фақат рӯшноӣ даркор аст, – бо дилу чон гуфт ӯ. – ва ба бародарам Лайт ҳам, Рудолф. Ман медонам, ӯ ҳам дар ҳукми торики буд, чунки ӯ бо ман дар он чо, дар давра буд, вақте ки... – Ӯ бо дастонаш чашмонашро соиш дод. – Не! Ман инро дигар ба ёд овардан намехоҳам. Акнун, ҳамааш тамом шуд.

– Ман дуо кардам, ки Лайт ҳам аз торики халос шуда тавонад, – нақл мекард ба ӯ Рудолф, – шояд, бо суханҳои пурмеҳр ба ин ноил шудан осон нахоҳад буд. Ох, Деркк, акнун роҳи муҳаббатро интиҳоб кун.

– Ҳа, ман бо роҳи ту рафтан мехоҳам, – ҷавоб дод Деркк.

– Пас, аз паси Худованд Исо равона шав, – даъват кард ӯро Рудолф.

Деркк худро ба қафо кашид. Ӯ ногаҳон чизеро ба ёд овард.

– Номи Худои Клемент ин хел буд, – гуфт ӯ.

– Ман медонам, Клемент худаш ҳам барои пайрави Исо буданаш занҷирбанд карда шуда буд.

– Ман инро намедонистам, – оҳиста гуфт Деркк.

– Намедонистӣ? Оё дар он вақте ки ту дар хонаи Клемент будӣ, ягон кас бо ту душманона рафтор карда буд?

– Не, – розӣ шуд Деркк, – ман аз худ мепурсидам, ки чаро. Аввал ман фикр мекардам: онҳо

меҳостанд, ки ман зинда монам, то он пуле ки онҳо барои ман додаанд, ҳайф нашавад. Онҳо ҳама вақт меҳрубон буданд, ва дар хонаи онҳо ҳамеша як чизи осуда ва ҳақиқӣ буд, – калимаҳоро дароз карда гуфт ӯ, мисли он ки бо худ гап мезад, – аммо ман инро намефаҳмидам, чунки ман ба торики тааллуқ доштам.

– Онҳо барои ту дуо мекунанд, – нақл кард ба ӯ Рудолф.

– Дуо мекунанд – барои ман? – Деркк мутаассир шуд. – Ман онҳоро бад медидам, онҳо бошанд ба ман муҳаббати ҳақиқиро зоҳир карданд, – шармгинона гуфт ӯ.

– Ин ба монанди Исо аст, – гуфт Рудолф. – Ман ҳам бад медидам ва рӯзе одамро куштам.

– Ту, Рудолф? – Деркк ҳайрон шуд.

– Пас аз як ошӯб ман беқувват дар назди хонаи Клемент афтадам, – нақл кард ба ӯ Рудолф. – Ман маст, бераҳм будам ва тамоми ҷаҳонро бад медидам. Аммо Клемент ва Приска маро гирифтанд ва нигоҳубин намуданд. Онҳо ба ман хӯрок ва либос дода, муддати зиёд дар хонаи худ нигоҳ медоштанд. Муҳаббати онҳо маро ҷалб кард. Ман хона надоштам, ва дар ҷаҳон ҳеч касе набуд, ки барои ман ғамхорӣ кунад. Ман аз онҳо мепурсидам, ки чаро ин корро мекунанд, ва онҳо ба ман дар бораи Исо аз Ҷалил нақл карданд.

– Ба ман бисёртар нақл кун, – хоҳиш кард Деркк. – Вақте ки ту бо дигарон сӯҳбат

мекардӣ, ман ту ро бад меидам ва ту ро гӯш карда наметавонистам.

Ва Рудолф ба ӯ дар бораи Писари Худо нақл кард, ки ба ҷаҳон омад, то дар ивази гуноҳҳои мо бимирад. Дар бораи Исо, Писари дуредгар, ки гуноҳкоронро дӯст медошт, беморонро шифо меод ва бар қувваҳои торики ҳукмфармоӣ мекард. Дар бораи Масеҳ – Худованде ки дар торики қабр намонд, балки аз мурдагон бархост ва зинда аст.

– Ҳар кӣ ба Ӯ имон овард, – нақли худро ба охир расонд Рудолф, – барои зиндагии нав, пурмаъно қувват пайдо мекунад ва пас аз марг бо Ӯ мешавад.

Вақте ки назоратчи аз пеши онҳо бо камчин гузашт, то ки онҳоро ба кор даъват кунад, боз дар назди Рудолф истод. Ӯ ба рӯи дурахшони Деркк ҳайрон шуда, нигоҳ мекард.

– Ту боз голиб омади! – гуфт ӯ. Ӯ нигоҳашро аз яктоаш ба дигараш гузаронд ва оҳиста ба пушти Рудолф даст расонд. – Ман барои захми ту марҳам меорам.

– Ташаккур, – ҷавоб дод Рудолф.

Вақте ки мардҳо оҳиста ба кор шурӯъ карданд, Деркк чуқур нафас кашид, ва баъд баланд ва фаҳмо дод зад:

– Ман ҳам ба мисли Рудолф аз пайи Исо меравам. Аз ман натарсед. Ман ба ҳеч кас нафрат надорам, ҳатто ба назоратчи ҳам.

Боби 9

Ҳучум

– Ту худро бад ҳис мекунӣ, Рудолф, – бо ташвиш пурсид Деркк.

Нафаси Рудолф вазнин ва канда-канда буд. Ӯ сар чунбонд ва корашро давом дод. Деркк медонист, ки шаб пас аз кор низ Рудолф истироҳат карда наметавонад: мардҳо сӯхбат кардан мехостанд. Рудолф гӯш мекард, ба сӯхбатҳои онҳо дохил мешуд ва бо сабр ба саволҳои онҳо ҷавоб меод, то ки онҳо умеро, ки ӯ ба онҳо овард, гум накунад.

– Акнун, бигзоред Рудолф истироҳат кунад, – одатан хоҳиш мекард аз онҳо Деркк, гарчанде медонист, ки Рудолф хуб хоб намеравад. Ӯ дар хоб худро ҳар сӯ мепартофт, ва Деркк мешунид, ки чӣ хел ӯ об мепурсад.

Деркк дар ҳаяҷон барои худ ва Рудолф бел мекашид: акнун китфиҳои ӯ мисли китфиҳои боқуввати пештараи Рудолф буданд. Тирамоҳ омад, мавҷҳо баландтар мешуданд ва бо ғуррос ба кишти мезаданд. Деркк медонист, ки ба Рудолф ғамхори ва оромӣ даркор аст; ӯ хеле суст буд, то ба чидду ҷаҳди саҳт, ки барои белкаши ба муқобили мавҷҳо даркор буд, тоб овард.

– Қувватро ду баробар зиёд кунед! – дод зад назоратчи. – Ба мо ҳучум карда истодаанд.

Роҳзанҳои баҳрӣ аз шимол моро таъқиб мекунанд. Тезтар бел кашед, ба пеш, сағҳо! – Ҷ онҳоро ҳақорат дод, қамчини ӯ бошад таҳдидкунон виззас зад.

Деркк дандонҳоро ғич кард ва аз он, ки аз худаш интизор буд, тезтар белкашӣ кард. Айни ҳамон вақт Рудолф хуручи сулфа дошт. Тани чиркин, хасташуда бекувват ба пеш ва қафо меҷунбид.

– Эй, ту, тезтар! – Қамчин ба тахтапушти Рудолф фаромад, ва хун чорӣ шуд.

Деркк худро дошта натавонист. Ӯ бели киштирониро партофт. Он тоб хӯрд ва мардҳоро, ки дар ақиб нишаста буданд, зад.

Онҳо аз дарди тез саҳт дод заданд. Ба доди онҳо аҳамият надода, Деркк қулоч кашид, то ки назоратчиро ба рӯяш занад.

– Оё ту Рудолфро аз ҳад зиёд наmezани? – дод зад ӯ.

Ӯ қарсоти устухонҳоро шунид ва бо тантана ӯро боз як бор зад, дар ҳоле ки мардҳо дар гирди ӯ дод мезаданд, назоратчи бошад аз дард нола мекард.

– Ӯро куш, то ба доди ӯ дигарон давида наоянд! – дод зад касе.

Бо вучуди занҷирҳо ва белҳои вазнин, онҳо назоратчиро ба замин афтонданд ва дар шиддати ғазаб инони ҳиссиёташонро сар доданд.

Пероҳани ӯро лах-лах даронда, онҳо даҳони ӯро бо пораҳои он маҳкам карданд.

– Бел кашед, нобакорон, бел кашед! – дар болои онҳо касе дод мезад. – Ба шумо чӣ шуд? Моро ба таран мегиранд!

Такони саҳт онҳоро аз чояшон канд.

– Э – э – э! – Эҳтимол, Деркк дар баробари ҳама дод мезад.

Киштии ҳамлакунанда боз ва боз ба паҳлуи киштии майдаяки онҳо зарба мезад. Деворҳои чӯбин қарс-курс мекарданд ва кафида пора-пора мешуданд.

– Моғарқмешавем! Наҷотёфта наметавонем! – Касе доди онҳоро паҳш карда, дод мезад: – Калидҳо!

Калидҳоро бо зӯрӣ аз миёнбанди назоратчи канда гирифта, назди чашмонаш оварданд.

– Кадомаш? – дод мезаданд онҳо.

Шаш кас рӯи сурхи алоҷашми назоратчиरो ба замин зер карда, ӯро дошта меистоданд. Ӯ нафасгир мешуд. Деркк устухони рухсораи ӯро зада пӯла кард, аз биниаш хун мерехт, аммо ӯ ҳанӯз ҳам бо чӯшу хурӯш муқобилат мекард.

– Намегӯям! – манқа-манқа мегуфт ӯ. – Ёрӣ диҳед!

Онҳо боз саросемавор даҳони ӯро бо латта пӯшиданд, ва шахсе ки калидҳоро ба даст гирифта буд, саросемавор як калидро аз паси дигар санҷидан гирифт, – дар банд 20 калид буд – то ки исканҷаҳоро, ки бо онҳо пойҳои онҳо ба кишти маҳкам буданд, сушт кунанд.

Аммо дигарон кӯшиш карданд, ки калидҳоро аз дасти ӯ канда гиранд, ва ба ӯ дарафтоданд.

Он гоҳ касе қамчини назоратчиरो гирифт. Тасмаи дарозро дар гирди гардани ӯ печонда, ӯ онро саҳт чафс кард.

– Кадом калид? Ба мо калиди лозимиро нишон деҳ! – амр кард ӯ. – Бас кунед! – дод зад ӯ ба дигарон. – Бигзор ӯ ба мо калидро нишон диҳад, то ки мо ҳамаамон ғарқ нашавем.

Ҷангро бас карда, онҳо бо навбат калидҳоро дар пеши рӯи варамидаи мард мебоштанд.

– Ана ҳамин, – хиррос зад мард. – Маро озод кунед!

Аммо онҳо боз даҳони ӯро маҳкам карданд

ва боз саҳттар тасмаро кашиданд.

Дар ҳамон вақт мубориза барои калид боз сар шуд. Вақте ки онҳо ҳоло ҳам калидҳоро аз якдигар кашада мегирифтанд, деворҳои чӯбин охираш сушт шуданд, ва об ба кишти зада даромад ва Рудолф, Деркк ва мардҳоро, ки дар назди онҳо ҷанг мекарданд, фаро гирифт.

Рудолф ба беҳуш шудан наздик буд ва хун ва оби баҳрро туф мекард.

– Хубтараш ба якдигар кӯмак кунед! Охир, ин умеди охирини мост! – дод мезад Деркк.

Акнун ӯ барои ҳучум ба назоратчи шарм мекард. Аммо дар бетартибии умумӣ ва шавшуви оби баландмешуда ҳеҷ кас ӯро нашунид.

Деркк саросемавор ба тӯдаи мардҳо даромад. Барои сину соли худ ӯ боқувват буд. Ҳайрон шуда, онҳо ба қафо рафтанд.

– Охир мо рӯшноиро меҷӯем! – дод мезад ӯ. – Баъзеи мо ҳалос шуда метавонанд, агар шумо ҷангро бас кунед.

Акнун, марде ки калидҳоро мебошт, метавонист қоматашро рост кунад.

– Тезтар, – фавран гуфт Деркк. – Худро озод кун, баъд калидро ба ман барои Рудолф деҳ.

Тамоми ин вақт об баланд мешуд, аммо аз сабаби он, ки онҳо занҷирбанд буданд равиши он онҳоро аз пушти худ бурдан наметавонист. Бисёриҳо аллақай ғарқ мешуданд, то мард бо калид онро дар қуфл тоқатфарсо тоб меод ва

аз ишкелҳои худ озод мешуд. \bar{U} саросемавор дастаи калидҳоро ба Деркк дароз кард, ва ин бор ягон кас ба он дарнаафтод. Деркк то ним дар об меистод ва қуфлро даст-даст мекард. Калид тоб хӯрдан намеҳост, аммо хайрият \bar{u} тавонист.

– Шино кун Рудолф!

Аммо Рудолф сар ҷунбонд ва беқувват сулфид. \bar{U} ҳарчи зудтар аз занҷирҳои пойҳоиаш халос шуд, ва калидро ба дигарон дод.

Об, ки дар гирду атроф ҷӯш мезад Рудолфро ба назди назоратчи бурд.

– \bar{U} мурдааст, – хабар доданд онҳое, ки наздиктар буданд. – Охир бо калид шитобед!

Рудолф дасташро ба кисаи назоратчи андохт ва дар он сӯяни⁴ вазнинро ёфт. \bar{U} ба озод кардани мардҳо, ки дар назди \bar{u} буданд аз занҷирҳо шуруъ кард. Дар зери об сӯян кардан мушкिल буд, аммо \bar{u} бас намекард, агарчи нафасгир мешуд.

Деркк дигар тарафи сӯянро қапид. Ногаҳон фишори нави ҳамлакунандаҳо онҳоро ба девор ҳаво дод. Аз занҷирҳо озод шуда, мардҳо муаллақзанон ба болои онҳо афтоданд.

– Тезтар, Рудолф. Шино кун. Мо худамон кӯшиш мекунем худро озод кунем.

Селобаи оби ҷоришуда Рудолфро зада ғалтонд. Деркк ба назди \bar{u} шино кард, аз дасташ сӯянро канда гирифт ва онро ба мардҳо дод.

– Ба ман ёри диҳед, – зори кард \bar{u} аз мардҳое ки аллакай озод шуда буданд.

4 асбоби сохтмони барои тоза кардану сайқал додани оҳан.

Кишти ғарқ шудан гирифт. Дар сурате ки ин ҳабсхонаи торики чиркин аз об пур мешуд, баъзеҳо тавонистанд шино карда бароянд, то ки бахташонро дар баҳри кушод озмоянд.

– Рудолфро бароред, – акнун дод мезаданд мондагиҳо.

Акнун метобид, ки ягон кас тарсро ҳис намекард. Ду мард, ки дӯст шуда буданд, ҳоло ҳам ба якдигар занҷирбанд буданд.

– Мо аз ғарқ шудан наметарсем. Мо ба он чи Рудолф нақл кард, бовар мекунем.

– Мо озодиро дар дигар тарафи марг пайдо мекунем. Барои бехатарии Рудолф ғамхори карданро давом деҳ, Деркк.

Деркк ба шушаш ҳаво гирифт. \bar{U} бо дасташ Рудолфро саҳт қапид, ва \bar{u} кӯшиш кард, ки ба болои оби туғёнқунанда барояд.

Дар гирд одамон ва аспон дасту пой мезаданд, шикастпораҳои кишти шино мекарданд. Аммо киштии дусаҳнаи душманон ҳам ба шикаст дучор шуда буд. Аз саҳни якум оташ мебаромад, ва дар назди онҳо дар баҳр шикастпораҳо ва пораҳои нимсӯхта ва оташин фашшосзанон меафтоданд.

Деркк дар оби хунук меларзид ва тахтаеро, ки аз наздаш шино карда мегузашт, қапид. \bar{U} парвое надошт, ки ин тахта аз қадом кишти буд. Тахта васеъ буд ва ба қадри кифоя дароз буд, то ки ҳамчун амад⁵ истифода бурда шавад. Акнун

5 ҷӯбҳои баҳамбаста

ӯ кӯшиш кард онро ба таги тани беҳоли Рудолф монад. Агарчи занҷирҳои вазнин дар гирди банди дастҳо ва пойҳои ӯ халал мерасонданд, пас аз якчанд кӯшишҳои калон ӯ дар охир ин корро карда тавонист. Ӯ кӯшиш кард фикрҳоро дар бораи он, ки ӯ ва дӯсташ имконияти ба соҳил расидан қариб надоранд, дур кунад.

Бетартибӣ зиёдтар мешуд. Киштии онҳо нест шуд. Аз киштии душман доди ноумедӣ ба гӯш мерасид. Дилаш беҳузур буд, ҳаяҷон роҳи нафасашро мегирифт, ва ӯ оби баҳрро туф мекард.

Аз оташ дар болои мавҷҳои калон Деркк кадом як суроби номуайянро дид. Ӯ медонист, ки ин замин буд. Амадро, ки Рудолф дар он буд, тела карда, ӯ пас аз он аз ақиби он шино мекард. Ӯ ба худ савол медод, ки агар ба он ҷо расида тавонанд, чӣ тавр зинда монда метавонанд: бараҳна, бо занҷирҳо, бо Рудолф, ки касали мурданӣ буд.

Торик шуд, Деркк ҳоло ҳам шино мекард. Ӯ тамоман роҳгум зада буд ва кайҳо боз дастанахро, ки тахтаро даст мегирифтанд, ҳис намекард. Ӯ медонист, ки дер тоб намеоварад ва аз худ мепурсид, ки оё касе аз ғуломон ё аскарон начот ёфт. Ӯ умед дошт, ки ба чашми аскарон намеафтад, чунки он вақт онҳо бе шубҳа кӯшиш мекунанд ўро кушанд ё ба дигар киштӣ диҳанд.

Ногаҳон, аз паси абрҳо моҳтоб баромад.

Тани беҳаракати Рудолф дар болои тахта хоб мерафт ва дар рӯшноии хираи моҳтоб тамоман сафед буд.

Деркк медонист, ки қувваташ қариб тамом мешавад. Акнун, вақте ки моҳтоб рӯшноӣ медод, ӯ соҳилро, ки ба сӯи он шино мекард, фарқ мекард. Ӯ дар кадом қисми кишвар буданашро намедонист. Дар пеши онҳо бо қатори пайвастаи дароз харсангҳои бегона пайдо шуданд.

– Деркк, чӣ шуд? Мо дар кучоём?

Ин овози Рудолф буд. Ӯ сарашро бардошт. Эҳтимол рӯшноии ногаҳонӣ ўро ба ҳуш овард.

– Деркк, ба ту чӣ шуд? Гиря накун охир!

Аммо Деркк наметавонист гиря карданро бас кунад. Овози Рудолфро шунидан чунин ачиб буд.

Эҳтимол ӯ аз хунуки шах шуд, аммо чунин метобид, ки қувват боз бармегашт.

– Чанд муддат шуд, ки ту маро тела карда истодаӣ? Ман бароят бори гарон шудам. – Рудолф фуромад ва тахтаро дар назди Деркк қапид.

– Мо якҷоя шино мекунем, – бо қатъият гуфт ӯ.

– Агар дастони мо озод мебуданд, – Деркк нафасашро рост кард ва обро туф кард. Дастони ӯ карахт шуданд, аммо ӯ ҳоло ҳам тахтаро сахт меқапид. Рудолф сарашро ба об дароварда баровард ва тахтаро тела кард. Мавҷҳои

талотумкунанда онҳоро мебурданд, ва онҳо ба қадри имкон ба онҳо зиддият мекарданд.

Харсангҳо ба онҳо наздик шуданд, нурҳои аввалини офтоб аз паси онҳо мебароманд: рӯзи нав сар мешуд.

– Деркк, ман ин харсангро мешиносам. Ҳа, ман тамоман аниқ медонам! Мо дар шимоли ғарб ҳастем. Бовариям намеояд. Ин ҷо, ман дар хонаам. Одамон дар ин ҷо бо забони ман гап мезананд...

Деркк ҳам ба зӯр бовар мекард. Ҷ дид, ки қуввати Рудолф камтар мешуд. Тахта мисли сурб вазнин буд. Ба Деркк чунин менамуд, ки занҷирҳо дар даст ӯро ба поён мекашанд.

Ва он гоҳ ӯро мавҷ бардошт.

Деркк бо тарс дид, ки ҷӣ тавр дар пеши онҳо девори обӣ баланд шуд. Дар муддати якчанд лаҳза ӯ дар болои сари онҳо овезон шуд – мавҷи хокистарранги зичи об, хомӯш ва таҳдидкунанда.

– Эҳтиёт бош! – дод зад Деркк, вақте ки он ба онҳо афтид. Об тахтаро аз таги онҳо бурд. Деркк ҳис мекард, ҷӣ хел дар вазнинии оби кафкшуда ӯ чуқуртар мерафт. Баъд ӯ бардошта шуд, вазнин тела карда шуд ва боз ба қафо партофта шуд.

Ҷ наметавонист Рудолфро бинад ва дигар мубориза бурда наметавонист. Мадди об ӯро, ки қариб беҳуш шуда буд, бардошт ва дуртар ва дуртар бурд.

Боби 10

Мағораи Таммори

– Хайр, биё меравем! – Деркк овози чанҷолкунанда ё илтимоскунандаро мешунид. Мижа зада, ӯ чашмонашро кушод.

– Ана, ин аллакай хубтар! – Овоз часорат мебахшид.

Агарчи суханон ғайриоддӣ садо медоданд, Деркк маънои онҳоро фаҳмида метавонист, чунки забон ба забони ӯ монанд буд.

– Ох, ту на яқум ва на охирин, гарчанде ки ҷавонтарин: кирми бараҳнаи майдаҷа. – Деркк суханони охиринро қисман фаҳмид ва ошуфта шуда, сарашро бардошт. Даҳони бедандон дар болои ӯ кушода шуд, вақте ки зан хандид.

– Биё ҷавон, биё! – давом медод ӯ. – Шамол боронро мебиёрад, ва, пас аз гузарондани шаб дар он ҷо, – ӯ ба сӯи баҳр ишора кард, – ин ҷои на аз ҳама хуб аст. Метавонӣ чунин ҳисобӣ, ки бахт ёрат шуд, чунки на каси дигар, балки ман – Таммори пир аз харсанг, туро бо мавҷ ба соҳили баҳр партофташуда ёфтам, – давом медод овоз, дар вақте ки Деркк ба по меистод.

Ҷ дид, ки зани пир ӯро бо пашми гарми барра пӯшонд. Аз бӯи рутубатнок ӯ қариб қай мекард. Аммо аз чашми ӯ он пинҳон нашуд, ки ӯ аз кампир, ки либоси даридаи ҳақирона дошт, гармтар пӯшонида шудааст. Фикри ӯро пай бурда, кампир

боз хандид.

– Эҳ чавон, ман худам писаронро калон кардам. Росташ, ин ҳама кайҳо буд, – нақл мекард ӯ, ва Деркк фаҳмид ӯ чиро дар назар дошт.

– Онҳо ба чанг рафтанд ва дигар барнагаштанд – ҳеч гоҳ, – илова кард ӯ ғамгинона. Шамол аз баҳр либоси даридаро дар гирди пойҳои харобу бараҳнаи кампир ҳилпирос мезанонд.

– Чӣ шуд? – Ӯ ҳайрон шуда нигоҳ кард, ки Деркк ӯро аз дасти майдажк ва хароби ӯ, ки мисли чанголи парранда буд, қапид. Ӯ рӯяшро дар болои ӯ хам кард.

– Яъне ту анъанаҳои қабилаи моро ҳоло медонӣ, – гур-гур кард ӯ ва ҳайрон шуда, ба ӯ нигоҳ кард. – Аммо ман танҳо Таммории пир ҳастам ва дар ман хуни шоҳона нест.

– Бибичон, – гуфт Деркк бо забони худ, мисли бегона, аммо бо умеди он, ки ӯ ақаллан камтар ӯро мефаҳмад. – Ту ба ман болопӯшро, ки аз они ту дида гармтар аст, додӣ.

Ӯ ягон чиз чавоб наметод. Шояд, ӯ вайро ба ҳар ҳол нафаҳмида бошад. Деркк ба дигар тараф, он ҷо, ба баҳри тира нигоҳ мекард.

– Бо ман боз як кас буд, – гуфт ӯ бо забони лотинӣ. – Боз ягон кас наҷот ёфт?

– Ҳеч кас. – Ӯ сар чунбонд. Ӯ ба зӯр лотинии ӯро мефаҳмид. – Мавҷҳо туро ба соҳил партофтанд, ва ту бештар мурда будӣ, назар ба

он ки зинда.

Деркк ба сангрета нишаст ва рӯяшро бо дастонааш пӯшид.

– Рудолф, Рудолф, хубтараш ман бо ту ғарқ мешудам, – гуфт ӯ бисёртар ба худаш.

Зани пир дасташро ба китфаш монд.

– Биё, – ором мекард ӯ вайро. – Борон сар шуд. Биё!

Деркк ба суханони ӯ аҳамият намедод ва ба об нигоҳ мекард. Аммо ӯ вайро аз дасташ қапид. Тасаллонопазир пешпо хӯрда, Деркк аз соҳил мерафт, ва Таммории ӯро мисли кӯдак пеш мебурд. Тамоми ин вақт ӯ беист гап мезад,

ва калимаҳои нимфаҳмо ақаллан муддате аз фикрҳои ғамгинона ӯро дур карданд.

– Ана кулбаи ман, – гуфт ӯ ниҳоят.

Аз харсангҳо гузашта, онҳо ба мағора расиданд. Даромадгоҳи он бо пашмҳои кӯҳна маҳкам карда шуда буд. Дар байн, дар миёнаи сангҳо, оташ даргиронда буд. Чашмони Деркк аз дуд ашколуд шуданд, аммо ӯ ба ҳар ҳол бо миннатдорӣ ба назди оташдон нишаст.

Ҳамааш ба хонааш монанд буд. Ба ӯ чунин метобид, ки ин танҳо хоб буд.

Дар деги сиёҳ дар болои оташ чизе мечӯшид. Тамморӣ кафлесро гирифт, онро ба дег андохт ва ба Деркк шӯрбӯи ҳавр мекардари дароз кард. Деркк онро гирифт ва аллакай нӯшидани шуд, ки ногаҳон чизе ба ёдаш омад. Агарчи сохибхоназан ӯро бо шавқ мушоҳида мекард, ӯ сарашро барои дуои хомӯшонаи шукргузорӣ ҳам кард.

Шӯрбӯи суюқи талх – мазаи он ба ӯ хеле хонагӣ тобид – даҳонашро сӯзонд. Ӯ тамоми кафлесро нӯшид, Тамморӣ бошад тамоми он вақт аз ӯ чашм намеканд.

– Он фақат аз решаҳо ва алафҳои ёбӯи аз харсангҳо аст, – фаҳмонд ӯ ва боз кафлесро пур кард. – Ин хӯроки камбағалон аст, он на он қадар серғизо аст. Аммо туро гарм мекунад ва гуруснагиатро рафъ мекунад.

Ӯ вайро нафаҳмид, аммо ба ҳар ҳол сарашро ҷунбонд. Ӯ боз ҳамаашро нӯшид ва севум бор

кафлесии сиёҳи оҳаниро ба дег андохт.

– Ту ҳам бояд ягон чиз нӯшӣ, Тамморӣ. – Ӯ ба вай кафлесро дароз кард. Кампирак ҳайрон ва хурсанд шуда онро аз ӯ гирифт.

– Ман бояд роҳамро давом диҳам, – гуфт ӯ, аммо аз худ мепурсид, ки ба кучо меравад. Дар дили ӯ ёди ватан беш аз ҳарвақта афрӯхта шуда буд. – Ташаккур, бибиҷон, – гуфт ӯ ба забони ҳудаш ва ба сӯи ӯ пушташро гардонда, пашми барраро кушодан гирифт. Аммо дасти чанголшакли ӯ банди дасти ӯро қапид.

– Охир, ту ба кучо меравӣ? – мурочиат кард вай ба ӯ. – Бо дастбандҳо, бараҳна, дар чунин хунуки? Ва дар баробари ин, барои он дӯстат, ки дар он ҷо гӯронда шудааст ва ҳатто шӯрбӯи талхи камбағалонро хӯрда наметавонад, андӯҳгин ҳастӣ.

Деркк ҳоло ҳам пушташро ба ӯ гардонда менишаст ва ба забони лотинӣ гуфт:

– Ман бовар мекунам, ки ӯ дар биҳишт нон мехӯрад.

– Хайр, – гуфт ӯ бо ҳамон забон, – агар худоён чунин мехрубон бошанд – аммо ман на он қадар боварӣ дорам – бо дӯстат ҳамааш хуб аст, ту бошӣ бояд махсусан барои худат ғамхорӣ кунӣ. Дирӯз ман дидам, ки чӣ хел аскарон харсангҳоро кофтуков мекарданд. Онҳо дар бораи ғарқшавии кишти ва ғуломони гурехта гап мезаданд.

Деркк он чиро, ки вай ба ӯ гуфт, фаҳмид, ва

хайрон шуда, ба сӯяш тоб хӯрд.

– Ва ту ба ҳар ҳол маро қабул кардӣ? – бо шавқ пурсид ӯ.

– Эҳ ҷавон, – нимғурма гап зад ӯ бо забони худ, ва мижа зад, – ту ягона касе нестӣ, ки дар кулбаи Таммории пир паноҳ ёфтӣ, то аскарон дар боло кофтуков мекарданд. Дар бораи ин дигар фикр нақун. Дар назди оташ истироҳат кун!

ӯ хест ва дар мағора бо корҳои хоҷагӣ машғул шуд. ӯ яқинан ба равшании тира одат карда буд. Деркк хоболуд аз паи ӯ нигоҳ мекард. Аз оташи пурдуд чашмонаш ашколуд мешуданд. Танааш шах шуда, ӯ хеле хаста шуда буд, то ки фикр карданро давом диҳад. Бо вучуди он ки ӯ барои Рудолф ғам мехӯрд, хобаш саҳт бурд.

Деркк чандин соат пайи ҳам хоб рафт. Вақте ки ӯ бедор шуд, оташ аллақай қариб хомӯш шуда буд, ва дар мағора бӯи нони навпухта буд. ӯ қатори нонҳои тунуки ярмагиро дид, аммо худи Тамморӣ дар ягон ҷо намоён набуд.

Деркк ба назди баромад рафт ва оҳиста пӯстро як тараф кард. Оби баҳр ақиб мерафт (вақти ҷазр буд). Деркк аз хунукӣ ларзид, вақте ки ба мағора аз баҳр шамол даромад. ӯ аз соҳили ҷанубии Британиё дар масофаи тақрибан сад мил⁶ буд – ӯ инро аз он, ки Рудолф дар бораи ватан ва халқи худаш нақл кард, медонист. Дили Деркк саҳттар тапид. Роҳ аз баҳри нохуш,

аз роҳ ба хонаи Клемент, дур дар ҷануб дида, кӯтоҳтар буд. Намуди соҳил ва баҳр дар нури офтоби мефуромада танҳоиро талқин менамуд, баҳре ки Рудолфро аз ӯ гирифта буд! Он гоҳ ӯ Таммориро, ки дар сангрета мегашт, дид. ӯ дар шамол ҳам мешуд ва банди ҳезумро меовард.

Деркк ба пешвозаш давид, ва вай бо хурсандӣ бораширо ба ӯ дод, гарчанде ки сарзаниш кард, ки ӯ дар паноҳгоҳи худ намонд.

– Ана бин, ман чӣ дорам, – гуфт ӯ, вақте ки онҳо ба мағора расиданд.

– Сӯян! – баланд гуфт Деркк.

– То, ки туро озод кунам, – фаҳмонд ӯ, – ана ҳамчунин либос барои ту.

– Онро аз кучо гирифтӣ? – пурсид Деркк, барои ӯ оташро даргиронда.

Ва ӯ бо забони шикастаи лотинии худ:

– Он ҷо, дар деҳа дар ақибии харсанг ҳанӯз одамоне зиндагӣ мекунанд, ки дар ёд доранд, ки Таммории пир модари ҳамаи онҳост, ки бар зидди Рум мечанганд.

Дар овози ӯ талхӣ буд, дар чашмонаш бошад изҳори нафрат. Наход ӯ барояш танҳо аз сабаби ҳисси нафрат ба аскарони румӣ ёри расонд, бо сӯян кор карда мепурсид ӯ аз худ, вақте ки Тамморӣ хӯрок мепухт. Дар ҳар тараф шарораҳо мепариданд, вақте ки ӯ ҳар ду халқии оҳаниро дар гирди бучулаки пой ва занҷирро, ки банди дастҳои ӯро мебастанд, сӯян мекард. Ин кори дилгиркунанда буд, аммо ӯ то онро

тамом накард, ақиб нагашт. Захмҳои кушода он чое ки оҳан сахт ба пӯст часпида буд, намоён шуданд. Вақте ки занҷирҳои вазнин чарангоз зада, ба замин афтоданд, Тамморӣ ба ӯ нигоҳ кард. Назарҳои онҳо вохӯрданд, ва ин бор кампир хомӯш монд. Ӯ хам шуд ва оҳанро бардошта, онро чуқур дар мағора пинҳон карда дар дасташ дигар асбобро дошта баргашт.

– Ин аз они писари хурдии ман буд, ки аз ҳама охир аз назди ман рафт. Ӯ тақрибан ҳамсоли ту буд. Китфҳои ӯ бар хилофи китфҳои ту на он қадар васеъ буданд. – Вай ба ӯ аз пашми коркарданаишуда ду шими дарози васеи аз пашми дурушт тайёршударо дароз кард.

Акнун Деркк ӯро хубтар мефаҳмид. Ӯ кӯшиш кард ба вай раҳмат гӯяд, аммо вай гапашро бурид:

– Модари ту ҳам инро барои писари зани дигар мекард, агар мадд ӯро ба соҳил бараҳна мепартофт.

– Ман ҳеч гоҳ модари худро дар ёд надоштам. – Пашми васеи кушодро ӯ дар гирди пойҳо бо тасмаи чармини дароз, ки Тамморӣ ба ӯ дод, баст. – Номи ман Кол Деркк Макквил аст, – муаррифи кард ӯ. – Ватани ман дур дар шимоли Британиё чойгир аст.

– Ман орзу мекунам, ки ба он ба хубӣ расӣ, Кол Макквил, – гуфт Тамморӣ ва ба ӯ рӯймолчаро, ки аз деҳа оварда буд, дароз кард.

Аммо бо рӯймол худро печонда, Деркк сар чунбонд.

– Ман ҳоло бояд як қарзро пӯшонам. Роҳи ман ба чануб меравад, – ҷавоб дод ӯ.

Деркк боз якчанд вақт дар хонаи Тамморӣ монд. Ӯ барояш он қадар ҳезум чамъ кард, ки онҳо барои тамоми зимистон мерасиданд. Кампирок хеле хурсанд шуд, вақте ки ӯ ду харгӯшро қапид.

– Якчанд сол боз ман гӯшт нахӯрда будам. Ман хеле пир ҳастам, то аз пушти харгӯшҳо давам, – қиқиррос зад ӯ.

Деркк тез-тез ба назди баҳр мерафт. Ӯ вонамуд мекард, ки харчангҳоро мекофт. Аммо дар асл ӯ нигоҳ мекард, чи хел об поён ва боло мешуд, то даме, ки ӯ хунук мехӯрд ва пойҳои бараҳнаи ӯ ба хок медароманд.

Вақте ки ӯ бармегашт, Тамморӣ ҳама вақт дар гирди ӯ тоб мехӯрд.

– Ана бин, ман барои сиҳат кардани захмҳо дар пойҳои ту марҳам сохтам. – Ӯ ба вай хамираи часпаки бӯяш туршро дод, ки вақте ки ӯ онро мемолид, ба ӯ дард меовард.

– Ҳоло ҳам дард мекунад? – мепурсид Тамморӣ.

Деркк бо розигӣ сар мечунбонд. Ӯ медонист, ки вай захми дигари ӯро низ – ғами ӯро барои Рудолф – аз хотир набаровардааст.

– Барои он ки сиҳат шавад, бояд каме дард кунад, Кол, – дилбардорӣ мекард ӯ. Деркк боз

сар чунбонд ва марҳамро нағзакак ба бандҳои дастонаш молид.

Пеш аз он ки Деркк хайру хуш кард, Таммориин пир барои ӯ анбони даридаи чарминро бо нон ва бурдаҳои гӯшти харгӯши шӯркарда ва пухтаро пур кард. Ӯ онро ба вай бо обдони вазнини чармин дод.

– Ин май аст, – фаҳмонд ӯ ба вай. – Онро камкам нӯш, чунки хеле зӯр аст. Аммо он хуни туро гарм мекунад ва роҳатро осонтар мекунад. Ҳар яке аз писарони ман, вақте ки хонадони маро тарк мекард, бо худ чунин обдонро мебурд.

Деркк сарашро ҳам кард ва ангуштони шахшӯли Таммориро ба дастони дурушти худ гирифт.

– Ташаккур, модар Тамморӣ.

– Дар дили худ ту ғам дорӣ, аммо дар чашмонат осоиштагист. Бигзор ин осоиштагӣ дар оянда ҳам бо ту бошад, Кол Макквил.

– Танҳо бо ёрии ту ман метавонам роҳамро давом диҳам, – ҷавоб дод Деркк.

Ба баҳр нигоҳи охирини тӯлонӣ андохта, ӯ тоб хӯрд ва аз харсанг гузашта рафт. Ӯ боз якчанд бор ба ақиб нигоҳ мекард ва Таммориро, ки дар назди даромади мағорааш меистод, медид. Зани майдаяки чашмонаш равшан аз қаблаи Рудолф буд. Ӯ вайро наҷот дод, дар он вақте ки дӯсташ мурд.

Деркк ба тасвирҳои ноаниқи Тамморӣ пайравӣ мекард. Ӯ ҷуръат накард пашми

барраро аз Тамморӣ гирад. Дар охир ӯ дар ҷои он ба ӯ кампали кӯҳнаи дарбеҳшудаи хеле кӯҳнаро дод. Ӯ онро гирди китфҳои печонд ва дар роҳ хурсанд буд, ки онро дошт. Ӯ ба тарафи ҷануб роҳ мепаймуд ва аҳамият меод, ки баҳр ҳама вақт аз тарафи ростии ӯ бошад.

Сафар дуру дароз буд. Дар даруни кишвар ӯ шояд тезтар роҳ мерафт, аммо ӯ роҳи байни харсангҳоро, ки ҳанӯз аз қадим ба аҷлодони Рудолф ҳамчун пайраҳаи шикорӣ буд, интихоб кард. Аксар вақт ӯ аз вақти тулӯи офтоб то омадани торикӣ роҳ мерафт, дигар вақт ӯ чунон истироҳат мекард, ки баҳр дар рӯ ба рӯи ӯ бошад. Аммо гоҳо ӯ бе истироҳат қадам мезад ва дар як рӯз 30-40 километрро тай мекард. Беғоҳӣ ӯ дар паноҳгоҳ ҷуқурича меканд ва бо кампали Тамморӣ худро хуб печонда, хоб мерафт. Хунук буд, аммо ӯ ба ин одат карда буд. Барвақт дар субҳ ӯ одатан як қулт аз майи Тамморӣ менӯшид. Он гулӯяшро месӯзонд ва танашро гарм мекард. Баъд ӯ ҷоеро, ки дар он хобида буд, ҳамвор мекард, ва роҳро давом медод.

Дар роҳ ӯ боз як бурдаи нон мехӯрд. Фақат беғоҳӣ ӯ то серӣ мехӯрд. Гӯшти шӯр ба зудӣ ба дили ӯ зад, аммо дар вақти роҳ гаштан чунин хӯрок фоидаовар буд. Ӯ аз озодии ба даст овардааш ҳаловат мебурд ва аз манзараи зебои тирамоҳӣ лаззат мебурд. Фарн ва гули товус ҳоло ҳам сабз буданд, баргҳои охирин дар

дарахтон бо ҳар ранг медурахшиданд. Чӣ хел хуб буд бедор шудан бо эҳсоси он, ки тамоми рӯз аз они ту аст. Аммо ӯ ҳиссиёти ачибе дошт, ки ӯ танҳо нест, ва ин роҳро ҳамроҳи касе тай мекунад, ва ӯ аз ин хурсанд буд. Суханони Рудолф ба хотири ӯ омаданд: “Исо Касест ки дар торикии қабр намонд, балки зиндагӣ мекунад...”

Вақте ки ӯ аз сарҳади халқи Рудолф гузашт ва бо роҳҳои дарунии шаҳр равона шуд, ҳисси ташвиш ӯро бисёртар фаро мегирифт – акнун ӯ аз деҳаҳо мегузашт ва дар гирди ӯ одамон буданд, хариду фурӯш ва касбу кор пеш мерафт. Пойлуч роҳ гаштан дар кӯчаҳои сангфарш аз роҳи фарнҳо дида мушкилтар буд. Ӯ кампали Таммориро ба мӯйҳои дарозу сурхранги худ кашид, дар ҳоле ки худро дар байни одамон назар ба он ки дар харсангҳои соҳил бошад, танҳотар ҳис мекард. Вайро воҳима ва ҳисси чизи шинос ва талх зер кард. Ба ҷануб ба бандари пуродами румии Массилия наздиктар шуда, ӯ дарунакӣ ёри мепурсид, ва ҳанӯз намедонист, ки ӯро дар он ҷо чӣ интизор аст.

Ана ӯ аллакай дар дури дарвозаҳои онро дид. Рӯ ба рӯи ӯ одамоне меомаданд, ки аз бозор бармегаштанд. Оромиро нигоҳ дошта, роҳро давом додан осон набуд. Вақте ки ӯ аз дарвоза даромад, диққати ӯро галогулаи ногаҳонӣ ҷалб кард: дар осмони бегоҳӣ аз ғарб шаш ғози ёбӣ мепариданд. Дигар ягон кас инро надид, танҳо

Деркк дар мобайни роҳ ба осмон назар афканда меистод. Ӯро одамоне ки аз вазнинии борҳо ва молҳои дар бозор харидаашон ҳам шуда буданд, тела медоданд.

Дили ӯ васеъ шуд ва бо болҳои худ ба сӯи ғозҳо парид.

– Рав охир, ҷавонписар. Наход ту ғайр аз тамоми рӯз нигоҳ кардан дигар кор надошта бошӣ?

– Бубахшед, – гур-гур кард Деркк ва тоб хӯрд, то роҳи худро давом диҳад.

– Эй, хафа нашав! – касе ки ба ӯ мурочиат кард, деҳқони чорпахлуе буд, ки дар таги кашаш хукчаи вижжасзанандаро меқапид.

Деркк ба ӯ нигоҳ кард. Чуфти чашмони сиёҳ ба ӯ меҳрубона на нигоҳ мекарданд, ва Деркк дар ҷавоб табассум кард.

Ӯ ногаҳон ба деҳқон ва тамоми одамоне ки дар гирду атрофаш буданд, муҳаббатро ҳис кард.

– Бубахшед, – гуфт ӯ боз як бор бо оҳанги дигар.

– Ҳеч гап не, писарам, – ҷавоб дод деҳқон. – Ту шояд аз деҳа ҳастӣ?

Деркк бо розигӣ сар ҷунбонд.

– Ман ҳамин хел фикр кардам. Ман аз намуди ту инро фаҳмидам. Ба бозор ту каме дер кардӣ. Оё медонӣ ба кучо рафта истодаӣ? – ғамхорона пурсид ӯ. – Аз рӯи либосат ту аз ягон қабिलाи шимолӣ ҳастӣ.

– Ман аллакай дар ин чо як бор будам, – ўро бовар кунонд Деркк, – аммо ту дуруст гуфтӣ, ман аз шимол ҳастам. Аз бандар ман аллакай медонам, ки чӣ хел ба чои даркорӣ расам.

– То бандар ту бояд ҳама вақт рост рави, – фаҳмонд ба ў деҳқон. – Ту ба осонӣ ба он мерасӣ, фақат агар ба осмон нигоҳ накуни. Гуфтан мушкил аст, ки он гоҳ ту ба кучо мерасӣ!

– Ман бодикқат мешавам, – бовар кунонд ўро Деркк бо табассум. – Ташаққури зиёд.

Вақте ки ў аллакай рохро давом меод, суханони касеро шунид:

– Ин одамонро аз шимол тез шинохтан мешавад. Дар онҳо осудагӣ ҳаст, ҳатто агар либосҳояшон хеле камбағалона бошад ҳам.

Бо дили сабук Деркк роҳашро давом меод. Вақте ки ў ба хонаи Клемент наздик мешуд, ҳамааш дар гирду атроф шинос шуд. Пас аз чанде ў бо зинапоя боло баромад ва оҳиста аз ҳавлӣ гузашт. Ба ёдаш омад, ки ба назди Клемент ҳар вақт омадан мумкин буд.

Ҳамаи онҳо дар назди оташ, ки дар зарфе месӯхт, чамъ шуда буданд. Клемент дар чойгаҳ нишаста буд ва беқувват ва касал метобид. Приска дастанахро ба оташ дароз карда, дар наздаш нишаста буд. Филипп дар замин чой гирифта буд ва ба Лютсий, ки дар ҳараки паст нишаста пари хатнависиро тез мекард, чизеро мехонд. Вақте ки ў нигоҳ карда Дерккро дид, корди ў чарангосзанон ба замин афтид. Ў аз

чоаш част ва бо тарс ба Клемент часпид. Аммо рӯи Клемент аз хурсандӣ дурахшид, Филипп бошад аз чоаш часта, ба назди ғуломи худ давид.

– Деркк! Деркк! Чӣ хел хуб! Ту назди мо баргаштӣ!

Деркк кампали кампирак Тамморино як тараф кард. Ў аз хурсандӣ ва меҳмондорӣ онҳо, ки дар чашмонашон намоён буд, дар ҳайрат монда, ба онҳо нигоҳ мекард. Акнун Лютсий хурсанд шуд. Деркк сарашро ҳам карда меистод, ва ягон калима намегуфт, аммо Филипп ўро ба оғӯш гирифт.

– Оҳ Деркк, мо хеле меҳостем донем, ки оё ту дар бехатарӣ ҳастӣ.

– Хуш омадӣ, Деркк! – Клемент ба ў дастанахро дароз кард. – Ҳамаамон хеле хурсандем, ки ту баргаштӣ.

Деркк сарашро боз поёнтар ҳам кард.

– Ман дар пеши ҳамаи шумо айбдорам. Ман омадам, то ки қарзамро диҳам.

– Қарзи ту аллакай дода шудааст, Деркк, – табассум карда гуфт Приска.

Деркк бо ҳайрат ба ў нигоҳ кард.

– Аммо ман дар ин чо ба шумо даркор нашудам.

– Ин ҳамааш дар гузашта, – ором кард ўро Клемент. – Мо ҳам ба ту азоб овардем.

Деркк ҳайрон шуда, сар мечунбонд.

– Шумо бо ман хеле хуб рафтор мекардед ва ҳама вақт ба ман меҳр нишон медедед. Ман

хеле хашмгин будам, чунки ба торики тааллук доштам.

– Ана барои ҳамин мо хавотир мешудем, Деркк, – гуфт Клемент, – аммо мо ба ту кам ёри расондем. Мо бояд ба ту озодӣ меодем ва ёри меодем, ки ба хона равӣ.

– Он гоҳ ман ба ҳар ҳол ба торики тааллук меодштам, – гуфт Деркк андешакунон. – Ману бародарам кайҳо боз худро ба қувваҳои махфии ҷодугарии қабилаамон бахшида будем. Аммо номи Исо маро озод кард. – Ў ба онҳо нигоҳ кард ва изҳори хурсандӣ ва сабукиро, ки дар рӯи Лютсий ва дигарон пайдо шуд, дид.

– Маро бубахш, Лютсий, – хошиш кард ӯ. – Ман туро саҳт задам.

Табассум карда, Лютсий сар чунбонд.

– Ман мебинам, ки акнун асос надорам аз ту тарсам.

– Ҳа, – розӣ шуд ӯ. – Ман ваъда додам, ки Исоро пайравӣ мекунам. Аз ин сабаб ман ба назди шумо баргаштам. Рудолф ном шахс...

Онҳо гапи ӯро буриданд ва саволборон карданд.

– Рудолф чӣ хел аст? – ниҳоят Клемент саволашро дода тавонист. – Ба мо дар бораи ӯ нақл кун.

Аммо Деркк сухан ёфта наметавонист. Аз ғаме ки ӯ дер боз дар худ нигоҳ меодшт, ошуфтаҳол шуда, ӯ бо дастон рӯяшро пӯшида, ба замин нишаст. Онҳо бефоида кӯшиш мекарданд ӯро

ором кунанд.

– Ин дар вақти талотуми баҳр рӯй дод. Моро дар он ҷо мавҷҳо ҷудо карданд, – фик-фик мегирист ӯ. – Мо якҷоя тахтаро меқапидем. Ман ба соҳил партофта шудам, ки дар он ҷо пиразане аз қабилаи Рудолф маро ёфт. Ў гуфт, ки дигар касе ба соҳил нарасид.

Клемент сарашро ба болишт партофт. Приска ӯро аз дасташ меқапид. Ў гирия мекард, аммо вақте ки Клемент боз гап зада тавонист, дар овози ӯ хурсандӣ садо меод.

– Агарчи тани Рудолф дар зери мавҷҳо дафн шудааст, ӯ мурда нест. Ту ба ин бовар мекуни-ку Деркк, ҳамин тавр не?

Деркк бо розигӣ сар чунбонд.

– Аммо барои чӣ ман зинда мондам? Ман тамоми шаб кӯшиш кардам ӯро начот диҳам. Ў аз ман хеле хубтар ва фоиданоктар буд. Мо аллакай ба соҳил чунон наздик будем, дар назди ватани ӯ... қуввати ман қариб тамош шуда буд...

– Рудолфро дасти бузургтаре начот дод, – ором мекард ӯро Клемент. – Акнун ӯ дар хонааш аст, Деркк.

Дар рӯи Клемент низ ҳамон андӯхе буд, ки Деркк дар рӯи он ду дӯст дида буд, ки занҷирбанд шуда ба пешвози марги худ мерафтанд.

– Оё намехоҳӣ ҳамаашро ба мо нақл кунӣ, Деркк? – пурсид Приска. – Аммо ту гурусна ҳастӣ-ку.

Деркк сар чунбонд.

– Ман ҳамаашро ба шумо нақл мекунам.

Деркк ба онҳо то бевақтӣ нақл мекард ва оиди ҳамаи он воқеаҳои хабар дод, ки пас аз он, ки ӯ ва Маркус Калланро аз қафас сар доданд, рӯй доданд. Онҳо бошанд чавобан ба ӯ дар бораи тӯхфаҳои ки дӯстон оварданд ва дар бораи он ки чӣ хел Рудолф бо Филипп ба бандар рафта буд, нақл карданд.

Вақте ки онҳо дар бораи якчашма зикр карданд, Деркк сар кард:

– Ӯ ба ман то он дам май менӯшонд, ки ман аллакай ҳеч чизро дар ёд надоштам. Вагарна онҳо маро гирифта наметавонианд, – бо талхӣ гуфт ӯ. Аммо Приска ба ӯ нақл кард, ки чӣ хел Рудолф барои ин мард ғамхорӣ кард, вақте ки ӯро ғоратшуда дар ҷӯйбор ёфт, ва Деркк хомӯш шуд. Ӯ худро барои шарик будан дар марги назоратчи хеле бад медид.

То даме ки онҳо тамоми рӯйдодҳоро ба якдигар нақл мекарданд, хезум дар зарфи металлӣ сӯхта тамош шуд. Аз сӯхбатҳои дароз гулӯҳои ҳама хушк шуданд.

– Нӯшоки! – баланд гуфт Филипп ва аз ҷояш ҷаста хест. – Ва хӯрок! Ман аз гуруснаги мурда истодаам, ту бошӣ Деркк, бешубҳа. – Ӯ боз Дерккро ба оғӯш гирифт. – Ман бародари худро надидаам, – гуфт ӯ. – Дар ту бародари худро дидан чӣ хел хуб аст, Деркк.

Деркк хест.

– Ман ба ҳамаи шумо нӯшоки меорам.

– Не, фақат имрӯз бегоҳ не, Деркк, – фармуд Клемент. – Ман ба ту дигар кор дорам. Қалам ва пергамент биёр. Пеш аз ба хоб рафтан ман бояд чизро нависам, ки аллакай дар дилҳо ҳал шудааст.

Деркк пай намебурд, ки ӯ чиро дар назар дорад, ва лавозимоти хатнависиро мекофт. Клемент дастнависи лӯлапечро навист ва мӯҳр зад. Мувофиқи он ба Деркк озодӣ дода мешуд. Деркк навиштаро, ки хонда наметавонист, фақат бо нигоҳҳо фуру мебурд.

– Ин маънои онро дорад, ки ман акнун рафта метавонам? – оҳиста пурсид ӯ.

– Агар хоҳӣ, – гуфт Приска. – Мо ба ту барои ба хона расидан ёри медиҳем.

– Аммо шояд ту фикр мекуни ва то баҳор бо мо мемони. Аллакай охири тирамоҳ аст ва ба сафар баромадан хатарнок аст, – гуфт Клемент, – хусусан аз он сабаб, ки ту бо баҳр бояд равӣ.

– Ба ҳар ҳол ту бояд интизор шавӣ, то даме ки ҳамаашро ба Маркус нақл кунӣ, – илова кард Филипп.

– Гайр аз он, Филипп ба ту як хабар дорад, – гуфт Лютсий табассум карда.

Филипп сурх шуд.

– Филипп хоҳари Маркусро ба занӣ мегирад, – хабар дод ба Деркк пирамард. – Тӯйи арусӣ дар моҳи феврал мешавад. Ин боз як сабаб аст, то бо мо бимони.

– Ӯ духтараки хуб аст, – илова карданро

лозим донист Приска. – Пас, ту то охири зимистон мемонӣ, Деркк?

Деркк пергаментро ба рӯймоли Тамморӣ нағзакак печонд. Он дар дасташ хишир-хишир мекард.

– Ҳа, ман то баҳор мемонам, – ваъда дод ӯ.

– Мо аз ин хеле хурсандем, Деркк, – бовар кунонд Приска. – Филипп ҳар рӯз дарс медиҳад, мо бошем бо Лютсий ташвиши бисёр дорем.

– Беш аз ҳама ман ташвиш меорам, – ғамгинона гуфт Клемент, аммо Приска сар чунбонд.

– Ман акнун китфҳои боқувват дорам, – гуфт Деркк, – ва дастон, – ва ӯ онҳоро дароз кард. Приска доғҳои захмҳоро дар банди дастони ӯ дида, аз тарс дод зад. Барои ин ӯ боз тез онҳоро пинҳон кард.

– Ман ҳам занҷирбанд будам, – гуфт Клемент, – аммо онҳо чунин сахт намедароманд. Доғҳо сиҳат мешаванд.

– Шумо бо сабаби хеле обрӯмандтар занҷирбанд шуда будед, чуноне ки ба ман Рудолф нақл карда буд. Биёед, ман ба шумо ёрӣ диҳам, – пешниҳод кард Деркк.

Клемент бо ҷону дил имкон дод, ки ӯ вайро ба дасташ бардошта, ба ҳучраи хоб барад. Деркк истодагарӣ кард, ки ба ӯ иҷозат диҳанд дар назди ҷои хоби Клемент ба кампал печида, хоб равад.

Боби 11

То баҳор

– Деркк, Маркус омад, – Филипп бо худ Маркусро овард, то ба ӯ имконият диҳад, ки дӯстиашро бо Деркк барқарор кунад.

Деркк бо он машғул буд, ки шоҳбулутӣ пирро мебурид.

Деркк аллакай дер боз кор мекард. Ӯ дарахтро ба қисмҳои арра мекард, вақте Филипп ӯро ҷеғ зад. Аз ақиби ӯ Маркус шармгинона ба Деркк нигоҳ карда меомад.

– Ман аз дидори ту хурсандам.

Деркк табассум кард.

– Ту ҳама вақт бо ман хуб рафтор мекардӣ, – оддӣ ҷавоб дод ӯ.

Онҳо дар наздикии меистоданд ва аз он дар вачд буданд, ки ҷӣ тавр Деркк аз ӯҳдаи чунин кори вазнин мебарояд.

– Модар хурсанд мешавад. Ин дарахт ӯро аллакай кайҳо боз ташвиш медод. Ғайр аз он, бин, ҷӣ қадар ҳезум мешавад. Мо ба ту ёрӣ додан мехоҳем, Деркк, яъне, агар мо барин ду котиб ба ту фоида оварда тавонем, – дида монд Филипп.

– Котиб? – такроран пурсид Деркк, боз бо танаи калони дарахт машғул шуда.

– Ҳа, мо тамоми рӯз бо пергаментҳои машғул ҳастем. Ана бин! – ӯ ба Деркк дасти ростии худро нишон дод. Нӯғҳои ангуштони ӯ ранг шуда

буданд, ва обила дар ангушти мобайни ӯ дар бораи истифодаи мунтазами қалами тунуку тез шаҳодат меод.

– Аз они ман ҳам чунин намуд доранд, – илова карданро лозим донист Маркус.

Деркк дастони худро дароз кард, ва онҳо фарқиятро дида, хандиданд. Дастони боқувату васеи Деркк аслан аз дастони котибон ду баробар калонтар буданд.

– Биёед аз пайи кор шавем, вагарна кори зиёе карда наметавонем, – гуфт Филипп. – Биё ёри диҳем, Маркус.

– Ту инро ба хотир меорӣ, вақте ки адвокати машхур мешавӣ, Маркус, – ба ӯ шӯҳӣ мекард Филипп, вақте ки пас аз ним соат барои истироҳат кардан бозистод.

– Адвокат? – такроран пурсид Деркк, корро давом дода.

– Ҳа, амакбачаи падари ман адвокат аст, – фаҳмонд Маркус. – Онҳо меҳоханд, ки ман анъанаи оиламонро давом диҳам.

– Дарҳол баъди тӯямон, баҳорон, ӯ ба Рум меравад. Ҳасад бурдан мумкин аст!

Аз ҳавли овози Лютсий омад:

– Филипп, модарат мегӯяд, ки шумо аллакай ба таври кифоя кор кардед. Дароед. Ӯ чизе ба Деркк овард.

Приска ба пешвози онҳо меомад.

– Ташаккур барои меҳнати вазнини шумо, – гуфт ӯ. – Деркк, имрӯз пас аз нисфирӯзӣ ман

бо Лютсий дар бозор будам. Ин ба ту маъкул аст? – Ӯ ба вай банди либосро, ки дар даст дошт, нишон дод.

Деркк нидои хурсандона баровард, дигарон ӯро гирд карданд, то ки либосҳоро бинанд. Приска ба Деркк на либоси румӣ, ки ӯ дар вақти бори аввал дар хонаи онҳо буданаш мепӯшид, харид, балки шими васеъ ба мисли он ки аз они писари Тамморӣ буд, аммо он аз матои мулоим, ғафс ва зебо гулдӯзӣ карда шуда буд. Ва мокасини⁷ мулоим, мӯза ва кифтпӯшаки астараш аз пашми хирс.

– Ҳақиқатан ҳамаи ин барои ман аст?

– Албатта, охир ту бояд ягон чиз пӯшӣ-ку. Либосе ки зани пир дод, ба ту хеле мезебад, ва ту метавонӣ онро дар хонаи мо пӯшӣ. Аммо вақте ки ба хона меравӣ, ана ҳаминро мепӯшӣ, – фаҳмонд Приска.

– Аммо ман чунин либоси зеборо ҳеҷ гоҳ напӯшида будам! – эътироз кард Деркк. – Ман онро қабул карда наметавонам.

– Метавонӣ, Деркк, пӯш. Ту ба назди мо ҳамчун писар, ки мо интизор будем омадӣ, ва ба наздикӣ ту бояд ба сафари дароз бароӣ.

Деркк бо миннатдорӣ либосҳоро қабул кард ва мепӯшид. Фақат кифтпӯшак ва мӯзаро ӯ барои ба хона рафтан нигоҳ медошт.

Рӯзҳои зимистон тез гузаштанд. Деркк бисёр соатҳо бо Клемент мегузаронд, аз ӯ дар

⁷ мӯкӣ/чорук - поёшии пурра аз чарм сохта

бораи бисёр чизҳо саволҳо дода, нақлҳояшро гӯш мекард. Чӣ хел Деркк худро хушбахт ва озод ҳис мекард, вақте ки тавонист ба тамоми айби худ дар пеши Худо иқроӣ шавад ва гуноҳояш пурра баҳшида шуданд. Акнун ба ӯ ҳеҷ чиз халал намерасонд, дар дили ӯ бошад осоиштагии чуқур ҳукмфармо шуд.

Приска ва Филипп бо тайёрии тӯй овора буданд. Маркус тез-тез онҳоро хабар мегирифт, аммо Фелисита намеомад. Деркк бояд интизор мешуд, то бо якумин навдаҳои нозуки феврал ва гулҳои аввалин ба хона Фелисита даромад – аллакай чун арӯси Филипп.

Тӯй дар хонаи муаллим гузаронда шуд, аммо Клемент саҳт касал буд, то дар он иштирок кунад. Барои ҳамин Деркк ҳам дар хона монд. Дар хонаи онҳо рӯймолҳои сафед густурда шуда, бо шоҳаҳои сабз ва гулҳо оро дода шуда буд. Клемент ва Деркк дар назди якдигар дар хомӯшӣ, ки ягон кас онро дар бегоҳӣ вайрон намекард, мешиштанд. Се ҷавонписар – яке аз онҳо Мартин буд – талабаи имондори Филипп – машғали аҷиб аз шоҳаҳои печондашудаи дӯлона дар даст доштанд. Ду кас Фелиситаро аз дасташ гирифта меоварданд. Найнавозон ва панҷ кас, ки машғалро мебурданд, пешопеш меомаданд. Маҳз ҳамон вақте ки Филипп арӯси худро ба даст бардошт, Деркк назди дар рафт. Тӯри арӯсии зебои ӯ аз рӯяш ғалтид, вақте ки Филипп бо ҳамроҳи се ҷӯрааш ӯро

аз остона гузаронд. Домод арӯсро ба назди Клемент овард. Деркк дид, ки ӯ хеле шармгин буд, боз шармгинтар аз Маркус, аммо вақте ки ӯ табассум мекард, рӯяш медурахшид. Яке аз дугонаҳои арӯс ӯро ба назди нимкате овард, ки бо кампалҳое пӯшонида шуда буд, ки ҳоло аз тӯйи Приска монда буданд. Филипп сурх шуд, вақте ки китфпӯшаки зарди Фелиситаро як тараф гузошт ва гиреҳи дубора бастаи миёнбанди дарози пашминро, ки бар миёни ӯ печонда шуда буд, кушод. Меҳмонон, ки дар гирди онҳо буданд аз рӯи одоб ба як тараф рафтанд.

Маркус дар пероҳани наведе ки асосан на барои тӯй, балки барои ба Рум рафтан харида шуда буд, назаррабо буд. Ӯ Дерккро бо Мартин шинос кард. Чашмони писарак дурахшиданд, вақте Маркус ба ӯ нақл кард, ки Деркк Рудолфро мешинохт. Даре нагузашта дар байни онҳо сӯҳбат сар шуд, ва ин “бародар”-и ҷавон ба Деркк хеле хуб намуд.

Аммо дар байни меҳмонон боз касе буд: сарбози қоматбаланди ҷавон бо либоси расмӣ. Азбаски Деркк дар ошхона банд буд, надид, чӣ хел ӯ даромад, аммо вақте ки ба меҳмонон хӯрок овард, аскар бо Клемент сӯҳбат мекард. Дар баробари он ӯ тоб хӯрд ва ба Деркк нигоҳ кард. Чашмони онҳо вохӯрданд, ва Деркк Антонийро – писари сарватдорро шинохт.

Якчанд муддат хомӯшӣ барқарор гардид.

Аммо Деркк боз қобилияти гап заданро пайдо кард.

– Салом, Антоний, – гуфт ӯ, Антоний бошад дар ҷавоб табассум кард.

– Ман хурсандам боз туро бинам, Деркк. Акнун ҳеч чиз моро ҷудо намекунад, – меҳрубонона мурочиат кард ӯ ба вай. Ва Деркк медонист, ки чунин буд.

Антоний ба Клемент дар бораи зиндагии сарбозии худ нақл кард. Даре нагузашта Марқус ба онҳо ҳамроҳ шуд.

– Ба ҳар ҳол, – андешаҳои худро тамои кард Антоний, – ман қатъиян қарор кардам, ки касеро намекушам, хоҳ онҳо душманони мо бошанд ё не.

Деркк дар бораи задухӯрдҳои бераҳмона дар кишти ва дар бораи ҳучуми худ ба назоратчи фикр мекард.

– Ту рост мегӯӣ, Антоний, – даҳолат кард ӯ. – Аммо чи хел ту метавонӣ бо чунин ақидаҳо сарбоз бошӣ?

– Ҳамаи мушкили дар ҳамин! Ман ҳоло дар бораи ин ба падарам чизе нагуфтаам, аммо аллакай барои он давуғеч мекунам, ки духтур шавам.

– Духтур? Дар лашкар? – бо овози баланд гуфт Марқус.

– Ҳа, ба онҳо маоши паст медиҳанд ва онҳоро на он қадар ҳурмат мекунад. Албатта бисёри онҳо дағал ҳастанд ва лақаби “қассоб” барои онҳо ҳаққонӣ аст. Аммо ман аз ин парво надорам. Ман фикр мекунам, ки хубтар аст табобат кунам, назар ба он ки кушам. Ман аллакай дер боз дар бораи ин фикр карда истодаам ва дар вақти ҳоли баъзе чизҳоро аз духтурони мо дар лазарет⁸ омӯхтам, – ҷавоб дод Антоний. – Эҳтимол, маро ба канори дунё мефиристанд, аммо ба фикрам, ман хушбахт мешавам – аммо на он қадар дурахшон, чуноне ки имрӯз Филипп ва Фелисита метобанд! – ӯ ба ҷуфти хушбахт табассум кард.

– Ман бовар мекунам, ки ту бахти худро пайдо мекунӣ, Антоний, – меҳрубонона гуфт Клемент.

⁸ беморхонаи қисми ҳарбӣ

Сарбози чавон табассум кард.

– Ҳа, ман дилпур ҳастам.

– Оё ту фақат ба аскарон нигоҳубин мекуни?
– пурсид Деркк. – Ё ба ҳамаи беморон, аз ҷумла душманон низ?

– Дар аскарӣ ман дидам, ки ҷӣ хел духтурон аз одамони ба мурдан наздик рӯй мегардонданд, – бо ҳаяҷон нақл мекард Антоний. – Маҳз худи ҳамин ба ман ёрӣ дод чунин қарор кунам. Ҳа, ман кӯшиш мекунам ба ҳамаи беморон ёрӣ диҳам. Оё Исо ҳаминро таълим намедод?

– Меҳр ба ҷои нафрат, – фикр карда гуфт Деркк. – Ҷӣ хел хуб мебуд, агар ту ба ватани ман мерафтӣ, Антоний. – Ў Тамморино ба ёд овард. – Халқи ман сарбозонеро, ки ба ҷануб ҳучум карда даромадаанд, бад мебинад. Ман бояд баргардам ва ба онҳо дар бораи роҳи дигар нақл кунам. Ба ман бовар кардан барои онҳо мушқил мешавад, аммо ман ба онҳо нақл мекунам, ки дар ҷануб сарбозе ҳаст, ки аз хона рафт, то ба беморон ёрӣ диҳад, новобаста ба он ки ӯ рӯмӣ аст ё не.

Чашмони Антоний дурахшиданд, вақте ки ӯ фикри Дерккро фаҳмид.

Аммо ногаҳон Клемент худро чунин бад ҳис кард, ки Деркк дигар барои фикр кардан дар бораи Антоний вақт надошт, алалхусус дар бораи сафар ба хона. Рӯзу шаб онҳо бо Приска беморро нигоҳубин мекарданд, Фелисита хонаи нимторикро бо гулҳо равшан мекард ва

соатҳо дар ошхона мегузаронд, то ки таомҳои нави болаззат пазад. Барои он ки ба ӯ хуш биёяд, Клемент кӯшиш мекард чизе хӯрад, аммо инро ба зӯр карда метавонист.

– Деркк, бароям дарднок аст туро аз хоб сернашуда бинам, ту аз ҳад зиёд ба ман нигоҳубин мекуни ва хеле кам хоб меравӣ, – чуқур нафас кашид Клемент. Аммо Деркк танҳо сар мечунбонд.

– Баҳор омад, – гуфт Приска. – Марқус ба Рум рафт. Вақт омад, ки ту ҳам дар бораи сафари худ ба ватан фикр кунӣ.

– То он вақте ки шумо ба ман мӯхтоҷ ҳастед, ман дар ин ҷо мемонам, – истодагарӣ мекард Деркк.

– Ту бояд дар бораи додари худ ҳам фикр кунӣ, – ба ёди ӯ овард Клемент. Аҷиб, аммо Деркк дигар дар бораи додараш фикр намекард.

– Муддате ба боғ рав, Деркк, – аз ӯ хошиш кард Клемент. – Ман бе ту ҳам илоҷ меёмам.

Деркк баромад, то ба пирамард хуш ояд. Офтоби апрел аллақай гарм мекард. Ў ба сӯи он рӯяшро гардонд.

– Деркк, ту, шояд, хошиши зиёд дорӣ, то ба хона равӣ, – шармгинона гуфт Фелисита, ки дар боғ барои ҳучраи Клемент гулҳои баҳориро мечинд. Деркк сар чунбонд.

– Медонӣ, Фелисита, вақте ки ман рӯ ба ҷануб мерафтам, то ба хонаи Клемент баргардам, намедонистам, ки дар кучо ҳастам,

ва вақте ки мерасам, чиро дар роҳ вомехӯрам. Аммо ман барои ин ғамхорӣ намекардам. Ба ман ҳама вақт чунин метобид, ки касе дар назди ман буд ва маро ниғаҳбонӣ мекард. Ин ҳиссиёти хеле аҷиб буд, ва он маро аз шодӣ пур мекард. Маҳз ҳаминро ман ҳозир ҳис мекунам. Ман ба Клемент даркорам. Ман дар ин чо мемонам ва ба ӯ нигоҳубин мекунам. Дигараш ҳам соз мешавад. Ман дилпур ҳастам, вақте ки Антоний корҳои худро ба анҷом мерасонад, ӯ бармегардад, ва ӯ барои ҳар дуямон нақша хоҳад дошт.

– Деркк, ман аз рафтори ту хеле хурсанд мешавам, – меҳрубона гуфт Фелисита. Деркк дар ҷои офтобӣ истода буд. Ғавғои шинос Дерккро водор кард, ки сарашро бардорад. Мурғобиҳои ёбӣ ба шимол бармегаштанд. Дар болҳои онҳо шамол суруд мехонд, садоҳои онҳо дар осмони кабудӣ баҳорӣ садо медод. Дили Деркк саҳт тапид.

– Даре нагузашта, ман ҳам аз пушти онҳо равона мешавам, – ором мекард ӯ худро ва ба хона баргашт, то ки ба Клемент ғамхорӣ кунад.

Як рӯз, дар аввали май, Клемент дар дасти Деркк ҷон дод. Приска дар назди ӯ нишаста буд. Ба ҷаноза Антоний ҳам омад. Деркк аз он хурсанд буд, ки ӯ акнун дар бар либоси ҳарбӣ надошт. Ҳамаи онҳоро дида, Антоний ғуссаи саҳтро ҳис кард.

– Клемент ба ман падари ҳақиқӣ буд, аз

падари худам дида бисёртар, – гуфт ӯ ба Филипп. – Ман аллакай моҳи гузашта омаданӣ будам, вақте ту ба ман навишти, ки ӯ касал аст, аммо ба ман иҷозати аз хизмат рафтан надоданд. Ҳозир бошад аллакай дер шуд.

Филипп кӯшиш кард ӯро дилбардорӣ кунад. Ба ёди ӯ омад, ки ҳанӯз ба наздикӣ хомӯшии хонаи падар ба ӯ фишор меовард ва ӯ ба Антоний ва дӯстони ӯ ҳасад мебурд.

– Аҳволи Тимон ва Григорий чӣ хел? – пурсид ӯ бегоҳӣ, вақте ки онҳо якҷоя бо Приска мешиштанд.

– Ман алоқаро бо онҳо кандам. Ба фикрам, онҳо ба ҳар ҳол бо ман ягон чизи умумӣ доштан намехоҳанд. – Ӯ инро бе таассуф гуфт.

– Онҳо бо роҳи худ мераванд, онҳо ҷӯраҳои худро доранд. Онҳо чунин меҳисобанд, ки ман аҷиб ҳастам, аммо ман хурсандам, ки дигар ба гурӯҳи онҳо дахл надорам.

– Падарат чӣ? – пурсид Приска.

Антоний китфҳояшро боло кашид.

– Ӯ мегӯяд, ки дар бораи ман чизе фаҳмидан намехоҳад, агар нақшаи беақлонаи худро оиди ба дуртарин канори шимол рафта, дар он ҷо “қассоби сағони нимдастомӯзи дар бар либоси сарбозӣ дошта” шудан дигаргун накунам, – гуфт ӯ.

Филипп равшан ба худ тасаввур кард, ки ҷи гуна кашмакашҳои бераҳмона дар хонаи онҳо рӯй додаанд.

– Бечора Антоний, – меҳрубонона гуфт Фелисита. – Ту чӣ кор мекуни?

– Ман ба наздикӣ меравам. Деркк, ҳафтаи оянда аз бандар ба Британиёи Ғарбӣ киштии ҳарбӣ равона мешавад. Ман ба ҷои истиқомати аскарон меравам. Ва баъд, шояд ба шимол мерасам.

– Ох, дар роҳ бисёр хатарҳо ҳастанд! – чуқур нафас кашид Приска.

– Ба фикрам, Антоний ва Деркк ба ин тайёранд, – ўро дилпур кард Филипп.

– Ту ҳоло он пергаментро дорӣ? – пурсид Дерккро Приска.

Ў бо розигӣ сар чунбонд. Ин дороии яккаи ӯ буд, агар либосеро, ки Приска барои ӯ харида буд, ба шумор нагирем. Ў онро дар қуттӣ, дар ҳучраи Клемент, бо китфпӯшак ва мӯза нигоҳ медошт.

– Дар вақти сафар ту онро бояд бо худ дошта бошӣ. Оё ту медонӣ, ки аз рӯи қонун ту румӣ ҳастӣ, чунки Клемент шаҳрванди Рум буд?

Деркк сар чунбонд.

– Ин чӣ маъно дорад? – пурсид ӯ.

– Агар Маркус дар ин ҷо мебуд, ӯ ба ту хубтар мефаҳмонд, – ба сӯҳбат даромад Фелисита.

– Ин маънои онро дорад, – сар кард Филипп, – ки то он даме ки ту дар қаламрави Рум ҳастӣ, дар бехатарӣ ҳастӣ. Ҳеч кас ҳақ надорад туро ҳабс кунад, Деркк, одамон бошанд бояд ҳатто ба ту ҷо диҳанд. Вақте ки қатори сафбастаро

мебинӣ, ҳама вақт метавонӣ дар пеш исти.

– Ин ба ман ҳам дахл дорад, – гуфт Антоний, – гарчанде ки падарам бояд бисёр пул меод, то ки шаҳрвандии румиро ба даст оварад. Ман фикр мекунам, ки мо дар ягон ҷо ба пеш намеравем, аммо доништан хуб аст, ки касе ҳақ надорад моро ҳабс кунад, ба ҳар ҳол, дар худуди амал кардани қонуни румӣ.

– Хайр, Деркк, оё ту ба рафтан тайёр ҳастӣ?

– Бо осоиштагӣ равона шав, – бо овози паст гуфт Приска. – Ту хеле хуб бо Клемент ва ман муносибат мекардӣ. Ба ӯ ту аллақай даркор нестӣ, барои ман бошад касе ҳаст, ки ғамхорӣ кунад, – илова кард ӯ ва ба Фелисита табассум кард. – Тайёри бин ва бо Антоний рав. Клемент барои сафар ва хароҷоти роҳат пул мондааст.

Рӯзҳои оянда тез гузаштанд ва асосан дар гуфтугузорҳо дар бандар.

– Ман меғӯям, ки ту ёрдамчии ман ҳастӣ, Деркк, – гуфт Антоний. – Барои он ки ин боварибахштар бошад, ту бояд тарзи истифодаи асбобҳоро донӣ. Хубтараш, ман туро бо анбони санитарӣ таъмин мекунам.

Ҳамин хел як ҳафта гузашт. Ҷудошавии Деркк аз Приска ва Лютсий кӯтоҳ ва ғамгин буд. Филипп ва Фелисита мусофиронро то бандар гусел карданд.

Киштии секунча, ки сарбозонро мебурд, аллақай дар зери бодбонҳои киштӣ меистод. Деркк дар бораи белкашон, ки дар таҳхонаи

торики кишти буданд, фикр кард.

– Рудолф чунин хушбахт мерафт, – ба ёд овард Филипп. – Маҳз дар ҳамин чо мард ўро занҷирбанд кард.

– Ҳақиқатан? Ман ҳам якумин бор бо ӯ дар ин чо вохӯрда будам... – Деркк дар бораи об ва дар бораи марде ки ба китфҳои асири ҷавон перохани даридагии худро партофт, нақл намуд.

– Ҳа, мо ҳам хурсанд меравем, – гуфт ӯ, вақте ки шамол бодбонҳоро дам кард, белзанҳо бошанд ҷойҳои худро гирифтанд.

– Ман бояд равам, – гуфт Филипп. Фелисита ба зӯр ашкҳоро даст мегирифт. – Агар тавонед, ба мо хабар фиристед. – Филипп Антоний ва Дерккро ба оғӯш гирифт.

– Мо ҳеҷ гоҳ туро аз хотир намебарорем, Деркк! – гуфт Фелисита.

– Ту дар хонаи мо ҳамеша метавонӣ худро чун дар хонаи худ ҳис кунӣ, Антоний, – илова кард Филипп. – ман шуморо хеле пазмон мешавам!

Антоний ва Деркк ба кишти дароманданд. Баъд онҳо аз панҷара ҳам шуда, то дами аз назар дур шудани бандар даст мечунбонданд.

– Ту ба ватан рафта истодаӣ! – Антоний анбонро бо асбобҳо ва дорувориҳо ба китфаш бардошт.

Дилаш беҳузур шуд, аммо на танҳо аз алвонҷҳӯрии кишти.

– Худатро бад ҳис мекуни? – пурсид ўро Деркк. Антоний бо розигӣ сар чунбонд.

“Агар болҳои шафақи субҳро гирифта, дар ақсои баҳр сокин шавам, дар он чо низ дасти Ту маро ҳидоят хоҳад намуд”, – иқтибос овард ӯ.

Клемент ин суҳанонро хеле дӯст медошт. Ба фикрам, онҳо барояш аҳамияти зиёд доштанд, вақте ки онҳо бо Приска маҷбур буданд аз ватанашон дур раванд... – Ғусса аз чехрааш дур шуд.

– Биё, Деркк, мо боз як бор асбобҳоро дида мебароем ва кӯшиш мекунем ба ёд орем, ки дар кадом ҳолат ҳар яки онҳоро бояд истифода барем.

– То ки ба Лайт ва халқи ман начот ва меҳрро оварем, – бо овози устувор гуфт Деркк, ва онҳо ба якдигар табассум карданд, кишти бошад он вақт онҳоро дар баҳри кушод ба ғарб мебурд.